



NORSKE LAKSEELVER

Årsmelding 2024–2025

Lakse- og innlandsfiskloven

§ 1. Lovens formål. Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.



Postboks 9354 Grønland,
0135 Oslo
Tlf: 22 05 48 70
post@lakseelver.no
lakseelver.no

Forsidefoto: Hans Kristian Krogh Hanssen
Design og produksjon: Millimeterpress as



Dagfinn Neteland
Styreleder 2024-2025

Villaksen krever mer enn gode intensjoner!

Sommeren 2024 ble et vendepunkt. 33 av våre ikoniske lakseelver ble stengt med dagens varsel. For første gang i moderne tid var innsiget av villaks til Norge nede i 323 000 individer – en tredel av hva det var på 1980-tallet. Det er en dom over tiår med utilstrekkelig handling.

Villaksen er rødlistet. Nesten halvparten av elvene i Vest-Norge og over halvparten i Midt-Norge har ikke lenger noe høstbart overskudd, ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. Sesongen 2025 ga nest dårligste elfefangster i moderne tid. Vi holder på å miste noe som har definert norsk natur og kultur i tusenvis av år – og årsaken er kjent, dokumentert og kan rettes opp. Det mangler ikke kunnskap. Det mangler politisk vilje og industriell handling.

La oss si det rett ut: Den største menneskeskapt trusselen mot villaksen er lakseoppdrett. Det er trusselbildet det store flertallet av forskere er enige i, og det kommer stadig ny forskning som bekrefter dette. Lakselus fra åpne merder dreper millioner av villakssmolt hvert år. Rømt oppdrettslaks forurenser villaksens gener. Det nåværende trafikklyssystemet i oppdrett er ikke bærekraft – det er kontrollert nedbygging av en nasjonal naturarv.

Den gode nyheten er at løsningene finnes. Oppdrettsanlegg med null utslipp av lakselus, null rømming og null spredning av fiskesykdommer er ikke framtidsvisjoner – teknologien er her nå. Framsynte oppdrettere produserer allerede laks uten lakselus og med god fiskevelferd. Overgangen til bærekraftig teknologi er mulig. Det eneste som mangler er at myndighetene krever det.

Det politiske forliket om Havbruksmeldingen inneholder et viktig gjennombrudd. Miljømålet slår fast at lusepåført dødelighet på vill laksefisk ikke skal overstige 10 prosent. Det er en kraftig forbedring. Norske Lakseelver er tilfreds med at dette målet ligger fast etter forliket. Men vi er ikke tilfreds med tempoet. Reguleringen skal tre i kraft i løpet av 2–4 år. For villaksen er 2–4 år en evighet. Elvene venter ikke. Smolten som svømmer ut i fjordene i vår fortjener beskyttelse nå – ikke i 2028.

I september 2025 kunngjorde regjeringen utlysning av areal for havbruk til havs i tre områder – dette til tross for at konsekvensvurderinger konkluderer med svært alvorlige konsekvenser for villaksen, og til tross for advarsler fra både Havforskningsinstituttet og Miljødirektoratet. Norske Lakseelver kaller dette utrolig skuffende og krever at utlysningen trekkes tilbake. Å ekspandere en

industri som ennå ikke har ryddet opp etter seg i fjordene, er ikke fremtidsrettet næringspolitikk – det er gambling med miljøet og framtiden.

Midt i denne krisen gjør elveeierlagene som er tilsluttet Norske Lakseelver en imponerende innsats. Miljødirektoratets brå stengingsvedtak i juni 2024 var å rette baker for smed, og det hadde vært lett å gi opp. De lokale forvaltningslagene har imidlertid evnet å sikre at beskatningsstryket i elvene er i tråd med målet om å oppnå gytebestandsmålet. Dette kommer imidlertid med en pris i form av redusert fiske og redusert næringsgrunnlag for mange, og det er skuffende at myndighetene ikke var villige til å kompensere fiskerettighetshaverne. I Tana har lokal forvaltning fått årlige tilskudd fra KLD når elva har blitt stengt, og det er bred politisk enighet om kompensasjon til fiskerne i Oslofjorden etter at det ble innført nullfiskeområder. Ingen av disse eier heller fisken det fiskes på, men har fiskerettigheter som er borte på grunn av faktorer utenfor deres egen kontroll. Likebehandlingen er fraværende.

Det er ikke fiskerne og forvaltningslagene som har skapt denne krisen. Villaksen er ikke truet fordi for mange har fisket i norske elver. Den er truet fordi en stor industri i for lang tid har fått operere med utilstrekkelige miljøkrav. I tillegg forsterker de globale klimaendringene situasjonen, blant annet gjennom store endringer i villaksens havoverlevelse. Uttørking og varmere elver øker sykdomsrisikoen og marine hetebølger gir mer lakselus i fjordene.

Men vi gir ikke opp. Norske Lakseelver og Villaksalliansen har i 2024 og 2025 trappet opp innsatsen. Over 17 000 underskrifter for nullutslipp i oppdrett ble samlet inn og overlevert fiskeriministeren. Filmen Silent Waters viste den norske og internasjonale offentligheten hva som skjer når elvene blir stille, og kampanjen lukkermerdene, no satte teknologiomleggingen på den politiske dagsordenen.

Arbeidet virker. Men det er ikke nok å vinne debatten. Vi må vinne kampen.

Villaksen trenger en oppdrettsindustri som tar ansvar – og politikere som forlanger et slikt ansvar. Norske Lakseelver vil ikke senke ambisjonsnivået. Kunnskapen er god nok. Teknologien er god nok. Nå må viljen være god nok.

Vi skylder det til laksen. Vi skylder det til elvene. Vi skylder det til de kommende generasjonene. 🐟

Sammendrag årsmelding 2024–2025

Perioden 2024–2025 har vært en av de mest krevende i Norske Lakseelvers (NL) historie. Med historisk lave laksebestander, stengte elver og et politisk landskap i bevegelse har organisasjonen stått i en kontinuerlig beredskap – som talerør for lokal forvaltning, som pådriver overfor sentrale myndigheter og som aktiv kampanjeorganisasjon. Landsmøtet i 2024 vedtok en arbeidsplan med ni prioriterte satsingsområder under visjonen «Sammen for mer villaks i elvene», og organisasjonen har i perioden arbeidet målrettet med dette som utgangspunkt.

En historisk krise – og lokal forvaltning som tok ansvar

Sommeren 2024 ble et vendepunkt. Miljødirektoratet (MD) stengte 33 lakseelver sør for Nordland den 23. juni, uten forutgående konsultasjon med lokal forvaltning. Mange av elvene hadde allerede innført egne fredningsvedtak, og stengingen ble av forvaltningslagene opplevd som en avskilting av lokal myndighet og en dyp mistillit til det systemet som var bygd opp over år. NL arrangerte en rekke digitale møter, bisto med juridiske avklaringer og arbeidet aktivt for å undersøke mulighetene for kompensasjon til fiskere og næringsdrivende – uten at dette førte frem.

Etter NINAs gjennomgang av bestandsdata ble 16 av de stengte elvene gjenåpnet for forsiktig fiske fra 11. juli. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) slo fast at 2024 var det historisk svakeste lakseinnsigåret noen gang registrert, med kun 323 000 laks tilbake fra havet. Over en tredel av elvene hadde ikke høstbart overskudd. NL opprettet prosjektet «Den nye virkeligheten» for å følge opp den nye forvaltningssituasjonen frem mot 2025-sesongen og videre. Elveeierlagene la ned en imponerende innsats med å utarbeide lokale reguleringsplaner innen fristen, og fiske-sesongen 2025 – med nest dårligste elvefangster i moderne tid – gikk uten de drastiske inngrepene som preget 2024.

Kampen mot oppdrettspåvirkning – nullutslipp som krav

Oppdrett og villaks er periodens tyngste politiske sak for NL. Organisasjonen har arbeidet langsiktig og løsningsorientert for å fremme en overgang fra åpne merder til nullutslippsløsninger, og har bidratt aktivt inn i prosessen med regjeringens Havbruksmelding – gjennom innspillsmøter med Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, stortingsgrupper og departement, gjennom muntlige og

skriftlige innspill til regjeringen og gjennom deltakelse på konferanser som AquaNor, Aquanext og One Ocean Week.

I april 2025 ble Havbruksmeldingen vedtatt av Stortinget gjennom et bredt forlik. NL er fornøyd med at miljømålet – at lakselusindustri dødelighet på vill laksefisk ikke skal overstige 10 prosent – ligger fast. Dette er en kraftig forbedring fra det tidligere trafikklyssystemet som aksepterte inntil 30 prosent. Regjeringen vedtok i oktober 2025 en ny miljøteknologi-ordning som skal gi insentiver for overgang til lukkede anlegg. NL er imidlertid ikke fornøyd med innføringshastigheten, og understreker at det haster. Et beslektet og svært bekymringsfullt vedtak var regjeringens kunngjøring om utlysning av areal for havbruk til havs i september 2025, til tross for at DNV-rapporten og Havforskningsinstituttet advarte mot svært alvorlige konsekvenser for villaksen. NL krevde at utlysningen trekkes tilbake.

Nullutslippkampanjen

I september 2024 besluttet NLS styre å trappe opp kommunikasjonsarbeidet kraftig. Kampanjen ble planlagt i samarbeid med NJFF, Naturvernforbundet og Reddvillaksen. Nettsiden lukkmerdene.no ble lansert i desember 2024, og filmen «Silent Waters» – produsert av en islandsk regissør bekymret for den samme utviklingen på Island – ble vist på ni steder i Norge og Sverige fra desember 2024 til mai 2025, og deretter på VG-tv gjennom resten av 2025. Kampanjefilmen «Fra Lakselv til Elv» vant gullblyanten som beste kampanjefilm i 2024. Over 17 000 underskrifter ble samlet inn og overlevert fiskeriministeren. 21 norske og 11 internasjonale organisasjoner samt 31 ordførere sluttet seg til oppropet. NL deltok på konferansen «Wild Salmon Connections» i London i januar 2025 for å forankre arbeidet internasjonalt.

Vannkraft og gruedumping

NL har i perioden vært aktiv høringspart i en rekke vannkraftsaker, herunder vilkårsrevisjoner i Aurland, Røldal-Suldal, Tovdalselva og Skibotn, og en rekke opprustings- og utvidelsesprosjekter. NL arbeider for tydelige og etterprøvbare konsesjonsvilkår, naturlig vannføring og toveis vandringsløsninger for fisk. I saken om Sarpsfossen fikk NL og samarbeidende organisasjoner gjennomslag for økt minstevannføring til Aagaardselva.

NL har også engasjert seg sterkt mot gruedumping i norske fjorder. I Førdefjord-saken vant Naturvernforbundet og Natur og Ungdom

frem i Borgarting lagmannsrett i august 2025 – en historisk seier NL har støttet økonomisk og juridisk. Saken går videre til Høyesterett i april 2026, der NL er partshjelp. I Repparfjorden har NL støttet motstanden mot Nussir-prosjektets planlagte sjødeponi.

Gyro, pukkellaks og biologiske trusler

Bekjempelsen av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* nærmer seg mål. Kun én smitteregion gjenstår, Drammensregionen, der behandling ble påbegynt i 2025. NL har fulgt arbeidet tett, bidratt med budsjettinnspill til Statsbudsjettet og deltatt på fagbefaringer i felt. Pukkellaks-sommeren 2025 ga et betraktelig lavere innsig enn i 2023, til tross for dobbelt så mange finanserte fellere. NL og NJFF gjennomførte studietur til Øst-Finnmark og vurderte at felleinstallasjonene fungerer godt, men at kunnskapsgrunnlaget både om effektene av tiltakene og pukkellaksens påvirkning på livet i elvene bør styrkes.

Organisasjon, kunnskap og rekruttering

NL har bistått over 50 vassdrag i arbeidet med å oppfylle kravene om pliktig organisering, hvorav 30 nå er ferdig organisert. Gjennom regionmøter, digitale nettmøter og fagseminarer har organisasjonen holdt forvaltningslagene faglig oppdatert i en krevende periode. Samarbeid med NMBU om driftsplanopplæring, utvikling av veiledningsvideo for gjenutsetting og oppsyn i felt er eksempler på konkret kompetansebygging. Villaksens dag ble arrangert ni ganger i 2024 og 16 ganger i 2025.

Camp Villaks samlet 157 ungdommer i 2024 og feiret tiårsjubileum for leiren i Målselv i 2025. «Velg villaksen»-kampanjen inviterte politikere fra alle partier til debatt ved elvebredden i valgåret 2025, på ti ulike steder over hele landet.

Villaksauksjonen i regi av Reddvillaksen ga det beste resultatet noensinne i 2025. Kommunikasjonsarbeidet har gitt NL økt synlighet med 8 600 Facebook-følgere ved inngangen til 2026, tre utgaver av magasinet Villaksnytt og 93 nyhetsbrev fordelt på to målgrupper i perioden. Gjennom NASCO-samarbeidet og deltakelse på internasjonale konferanser har NL bidratt til å sette norske utfordringer på den globale dagsordenen for villaks.

Norske Lakseelver går inn i 2026 med en organisasjon som er satt på prøve, men som har vist handlekraft, faglig integritet og bred mobiliseringssevne. Arbeidet med Havbruksmeldingen, den nye virkeligheten i fiskeforvaltningen og kampen for et nullutslippsbasert havbruk vil prege innsatsen i året som kommer. 🐟



Styret per 31.12.2025

- Dagfinn Neteland**
Leder
dagfinnneteland@outlook.com
913 71 071
- Aksel Hembre**
Nestleder
Region Trøndelag
aksel.hembre@ntebb.no
926 64 059
- Eigil Movik**
Styremedlem
Region Østlandet
eigil.movik@skien.kommune.no
996 91 083
- Cecilie Bjørlo**
Styremedlem
Region Vestlandet
cbjorlo@hotmail.com
906 62 156
- Vidar Skiri**
Styremedlem
Region Nordvestlandet
viski@online.no
917 40 533
- Jenny Domås**
Styremedlem
Region Trøndelag
jenny@jorem.no
907 97 677
- Gudbrand Gulsvik**
Styremedlem
Norges Skogeierforbund
gudbrand@gulsvik.no
911 74 511
- Finn Erlend Ødegaard**
Norges Bondelag
finn.erlend.odegard@bondelaget.no
928 58 495

Sekretariatet per 31.12.2025

- Torfinn Evensen**
Generalsekretær
torfinn@lakseelver.no
450 21 637
- Sigurd Hytterød**
Fagsjef oppdrett
Sigurd.hytterod@lakseelver.no
920 57 318
- Pål Mugaas**
Kommunikasjonsansvarlig
paal@lakseelver.no
915 68 229
- Christian Hagstrøm**
Fagsjef vannforvaltning
christian@lakseelver.no
982 25 947
- Harald Andresen**
Prosjektmedarbeider
harald@lakseelver.no
474 65 203
- Per-Fredrik Rønneberg Nordhov**
Prosjektleder organisasjonsutvikling
per-fredrik@lakseelver.no
977 17 063



Norske Lakseelver

– medlemslag og laksevassdrag per 31.12.2023

▼ Elveierlag

Finnmark

- Alta Laksefiskeri Interessentskap
- Berlevåg JFF
- Brennelva Grunneierforening
- Båtsfjord Jeger- og Fiskerforening
- c/o Kåfjord Jeger- og Fiskerforening
- Eiby JFF
- Lakselv Grunneierforening
- Neidenelvans Fiskefellesskap
- Vardø sportsfisker- og jegerforening
- Vest-Finnmark Jeger- og Fiskerforening

Troms

- Breivikelva Forvaltningslag SA
- Laukhelle Lakselva elveierlag
- Manndalen Jeger- og Fiskerforening
- Mårelva Grunneierforening
- Renså Utmarkslag
- Samarbeidsutvalget for Målselvvassdraget
- Signaldalvas Grunneierlag SA
- Skibotnelva Forvaltningslag SA
- Statskog SF Troms

Nordland

- Drevjavassdragets Forvaltningslag SA
- FUSAM forvaltningslag SA
- Kjerringnes Grunneierlag
- Nedre Ranaelva Forvaltningslag SA
- Plahtes Eiendommer
- Røssåga Leirelva Elveierlag SA
- Saltal Elveierlag
- Sausvassdraget Forvaltningslag SA
- Spildrevassdragets grunneierforening SA
- Tårstadvassdragets Fiskelag SA
- Vefsnavassdragets Fiskeforvaltning SA
- Vega Elveierlag SA
- Åbjøravassdraget elveierlag

▼ Laksevassdrag

- Alta
- Kongsfjordelva
- Brennelva
- Syltefjordelva-Ordo
- Mathisvassdraget og Botnelv
- Eibyelva
- Lakselv
- Neiden
- Sandfjordelva (Båtsfjord)
- Repparfjordelva m/Skaidjohka
- Breivikelva
- Laukhelle Lakselva
- Manndalselva Kåfjord
- Mårelva
- Rensåvassdraget
- Målselvvassdraget
- Signaldalselva i Storfjord
- Skibotnelva
- Kvænangselva

- Drevja
- Fusta
- Kjerringnesvassdraget
- Ranaelva
- Urvollvassdraget
- Røssåga
- Saltaldselva
- Sausvassdraget
- Spildra
- Tårstadvassdraget
- Vefсна
- Færsetvassdraget
- Åbjøravassdraget

▼ Elveierlag

Trøndelag

- Firma Albert Collett
- Gaula Elveierlag
- Homla Elveierlag SA
- Levangrelva Grunneierlag BA
- Namdalseid Elveierlag SA
- Namsenvassdraget Elveierlag
- Oksdøla Elveierlag
- Orkla Fellesforvaltning
- Osen Elveierlag SA
- Sameiet Olden Elveierlag
- Skauga Elveierforening
- Steinkjervassdraget Fellesforvaltning SA
- Stjørdalsvassdragets elveierlag
- Stordalselva og Norddalselva
- Lakseforvaltning
- Teksdalselva elvelag
- TOFA
- Verdalselva Fellesforvaltning SA

Møre og Romsdal

- Aure Elveigarlag SA
- Austefjordvassdraget Forvaltningslag SA
- Batnfjordselva Fiskelag SA
- Bøvra Elveigarlag SA
- Driva Elveigarlag
- Eira Elveigarlag SA
- Fetvassdraget Grunneierlag
- Innfjorden Elveierlag SA
- Isa og Glutra Elveierlag
- Måna Elveigarlag SA
- Nåsvassdraget Forvaltningslag SA
- Osenvassdraget Fiskelag SA
- Rauma Elveierlag SA
- Stordalselva Elveigarlag
- Surna Elveierlag
- Søya Elveigarlag SA

▼ Laksevassdrag

- Moelva m/Salsvatnet
- Gaula
- Homla (Hommelvikelva)
- Levangrelva
- Årgårdselva
- Namsenvassdraget
- Oksdøla
- Orkla
- Steinsdalselva
- Oldelva
- Skauga
- Steinkjervelva
- Stjørdalsvassdraget
- Norddalselva og Stordalselva i
- Åfjord
- Teksdalselva
- Nidelva i Trondheim
- Verdalselva
- Aureelva
- Austefjordelva (Fyrdselva)
- Batnfjordelva
- Bævra (Svorka)
- Driva
- Eira
- Velledalselva (Fetvassdraget)
- Innfjordelva
- Isa Glutra
- Måna
- Vågsbøelva (Nosvassdraget)
- Osenvassdraget (Molde)
- Rauma
- Stordalselva
- Surna
- Søya

Norske Lakseelver

– medlemslag og laksevassdrag per 31.12.2025

▼ Elveierlag

- » Tennfjord Elveieigarlag
- Todalen Elveieigarlag SA
- Tressa Elveieigarlag SA
- Valdal Elveieigarlag
- Volda JSPFL

Vestland

- Aurland elveieigarlag
- Bolstadelva AS
- Bulken-Evanger Elveieigarlag
- Dale Jakt- og Fiskerlag
- Elveieigarlaget Osen Vestre Hyen SA
- Etne Elveieigarlag
- Flekke Elveieigarlag SA
- Førde Elveieigarlag
- Gaula Elveieigarlag
- Gloppenelva forvaltningslag
- Grunneigarlaget for Granvinsvassdraget
- Hjalma Elveieigarlag
- Hornindalsvassdraget Forvaltningslag SA
- Kinso Elveieigarlag SA
- Lærdal Elveieigarlag SA
- Mørkridsdalen Elveieigarlag
- Nausta Elveieigarlag
- Nordheimsund og Steinsdalselva Grunneierlag
- Nærøydalen Elveieigarlag SA
- Olden Elveieigarlag SA
- Osvassdragets Forvaltningslag SA
- Samnanger Jeger & Fiskerlag
- Stryn Elveieigarlag
- Uskedalselva Forvaltning SA
- Vikja Elveieigarlag
- Årdal Jeger og Fiskeforening
- Årøy Elveieierlag

Rogaland

- Bjerkreim Elveieigarlag SA
- Dirdalselvas Fellesforvaltning SA
- Egersund og Helleland Elveieigarlag SA
- Figgjo Elveieigarlag
- Ogna Elveieigarlag
- Sokndal Elveieierlag
- Suldalslågens Forvaltningslag
- Vikedal Elveieigarlag
- Årdal Elveieigarlag

▼ Laksevassdrag

- Tennfjordelva
- Toåa
- Tressa
- Valdøla
- Øyraelva
- Aurlandselva
- Vosso, Bolstadelva
- Vosso
- Daleelva (Vaksdal)
- Osen Vestre Hyen
- Etne
- Flekkeelva
- Jølstra
- Gaula Sunnfjord
- Gloppenelva
- Granvinsvassdraget
- Hjalma
- Eidselva
- Kinso
- Lærdalselva
- Mørkridselva
- Nausta
- Steinsdalselva
- Nærøydalselva
- Olden
- Oselva
- Tysseelva (Samnanger)
- Stryneelva
- Uskedalselva
- Vikja
- Årdalsvassdraget
- Årøyvassdraget
- Bjerkreimselva
- Dirdalselva
- Hellelandvassdraget
- Figgjo
- Ogna
- Sokna (Sokndalselva)
- Suldalslågen
- Vikedalselva
- Årdalselva

▼ Elveierlag

Agder

- Audnaelva Fiskerettseierforening
- Kvina Elveierlag
- Lygna Elveieierlag SA
- Mandalselvns Elveieigarlag SA
- Nedre Nidelv Elveieierlag
- Nedre Tovdal Fiskelag SA
- Otra Laxefiskelag
- Storelva, Laget og Songe fiskelag SA
- Søgne- og Songdalen Elveieigarlag
- Åna-Sira Elveieigarlag SA

Telemark

- Bamble Jeger & Fiskerlag
- Kragerøvassdraget Grunneierlag

Vestfold

- Grunneiernes fiskeforening for Andebu og Hedrum
- Numedalslågen Forvaltningslag

Buskerud

- Hellefossen Elveieierlag
- Soya Hellefoss Grunneierlag

Akershus

- Bærum Kommune
- Åros Elveieierlag

Oslo

- Lysakerelva Fiskeforening

Østfold

- Arbeidernes JFF
- Nedre Glomma og omland Fiskeforening

▼ Laksevassdrag

- Audna
- Kvina
- Lygna
- Mandalselva
- Nidelva Arendal
- Tovdalselva
- Otra
- Storelva - Vegårvassdraget
- Søgne- og Songdalselva
- Åna-Sira

- Herrevassdraget
- Kragerøvassdraget

- Hagnesvassdraget
- Numedalslågen

- Drammenselva
- Drammenselva

- Sandvikselva
- Åroselva

- Lysakerelva

- Enningsdalselva
- Glomma og Aagaardselva

Villaks-Norge:

» Lakselus

Lakselus fra oppdrettsanlegg er fortsatt den største menneskeskapte trusselen mot norsk laks, og i tillegg kommer rømt oppdrettslaks og infeksjoner knyttet til fiskeoppdrett.

» Pukkellaks

Pukkellaks har hatt en markant økning i antall og utbredelse, men kunnskap om effekter av pukkellaks og tiltakene som gjennomføres er mangelfull

» Klimaendringer

Klimaendring er nå vurdert til å ha større påvirkning på laksebestander enn ved tidligere vurderinger. Klimaendringer påvirker alle havområder som laksen benytter. Elver i hele landet påvirkes av bl.a. uvanlige sommertemperaturer og flomperioder.

» Laksefiske

For laks og laksefiske var 2024 et historisk dårlig år, med den laveste mengden laks, det laveste høstbare overskuddet, og de laveste laksefangstene noen gang registrert. Over en tredel av bestandene hadde ikke overskudd av laks som kunne fiskes.

Erfaringer og læring fra en krevende sesong

Gaula ble i høst rammet av et utbrudd av *Saprolegnia*. Erfaringene viser hvor viktig det er med lokal forankring, faglig samarbeid og beredskap når naturen settes på prøve.

Tekst: Gaula elveeierlag

DE FØRSTE syke fiskene ble observert i **Sokna** ved Støren 17. september, og etter avtale med Statsforvalter leverte lokal forvaltning inn syke fisk til Veterinærinstituttet samme dag. Etter en tid ble det bekreftet at en aggressiv variant av *Saprolegnia parasitica* var utløsende årsak til sykdommen. Denne arten kan ramme både laks og sjøørret, men opptrer vanligvis først når fisk utsettes for stress eller skader, ofte som følge av varme, lav vannføring og høyt organisk innhold i vannet.

I uken etter at de første syke sjøørretene ble observert, ventet man på prøvesvar fra Veterinærinstituttet. I denne perioden kom det gradvis inn flere meldinger om observasjoner av syke og død fisk, først hovedsakelig sjøørret, men også enkelte laks. Det spesielle denne høsten var den usedvanlig høye tettheten av sjøørret i elva. Mange av disse fiskene samlet seg for å gå opp i sidebakkene, som hadde svært lav vannføring, og det var i denne fasen at sykdommen blusset opp og spredte seg raskt.

I tillegg til obduksjoner av fisk ble det tatt vannprøver fra ulike deler av vassdraget for å lete etter underliggende årsaker og samvirkende faktorer. Veterinærinstituttet påviste forekomst av protozo-parasitten *Costia* i noen av prøvene, i tillegg til *Saprolegnia* infeksjonen. Slike parasitter opptrer ofte som sekundære infeksjoner når fisk utsettes for stress eller svekkede miljøforhold, og kan forsterke sykdomsbildet.

observasjoner og dokumentasjon

Utbruddet har vist lokale forskjeller. De lavere delene av vassdraget, fra Sokna og nedover, ser ut til å ha blitt hardest rammet, mens de øvre områdene med kaldere og mer oksygenrikt vann ser det til å ha hatt et noe mildere utbrudd, med få observasjoner av syke og død fisk. Samtidig viser funn og observasjoner fra nedre deler av vassdraget at utbruddet som helhet har vært omfattende.

Antallet dokumenterte døde laks i **Gaula** er ikke svært høyt, men det finnes i tillegg mange observasjoner rapportert fra ulike deler av elva. Enkelte observasjoner kan være registrert flere ganger, og andre mangler dokumentasjon, noe som gjør det krevende å beregne det reelle omfanget. Det er derfor lagt stor vekt på å samle etterprøvbare data som kan brukes i vitenskapelig sammenheng.



Innsamling av død fisk. Forvaltningslaget har lagt stor vekt på å framskaffe etterprøvbare data.

Uavhengig av dette er det ingen tvil om at en stor andel av sjøørreten og laks har vært rammet.

Tiltak, ansvar og koordinering

Da de første tilfellene ble oppdaget, var Gaula Elveierlag umiddelbart i kontakt med Veterinærinstituttet. Da utbruddet spredte seg etablerte Veterinærinstituttet et felles koordineringsmøte med Mattilsynet, Statsforvalter, Miljødirektoratet, NINA, vannområdekoordinator og Gaula Elveierlag. Etter første koordineringsmøte ble lokal forvaltning tildelt ansvaret for å koordinere og gjennomføre uttak av syke og død fisk.

I starten var det ingen av etatene som hadde midler eller kapasitet til utvidet prøvetaking og feltarbeid. Ansvaret ble derfor lagt til den lokale forvaltningen, som tok på seg oppgaven med de ressursene som var tilgjengelige.

– Vi hadde ikke noe valg. Vi måtte bare brette opp ermene og løse oppgaven så godt vi kunne. Allerede dagen etter første koordineringsmøte hadde elveierlaget organisert utvalgte «lag» som etter fastlagt instruks for dokumentasjon, smittereduksjon og sikker destruksjon av syke og død fisk, skulle stå for et koordinert uttak. Etter hvert kom heldigvis flere på banen og spesielt NINA har nå bidratt med både faglige ressurser og økonomisk støtte, sier Ann-Britt Bogen.

Erfaringen fra 2025 viser hvor viktig det er at koordineringen samles på ett sted – i praksis hos



lokal forvaltning – slik at innsatsen blir effektiv, enhetlig og faglig forankret. Dette bidrar til bedre dokumentasjon, raskere tiltak og tryggere håndtering av krevende situasjoner.

Analyse av fangster og miljøforhold

Enkelte har spekulert i om gjenutsetting (CR) kan ha vært en utløsende faktor. Erfaringene så langt tyder imidlertid på at utbrudd har forekommet også i elver som har vært helt stengt for fiske, og det finnes ingen dokumentasjon som underbygger en direkte sammenheng mellom fangstpraksis og sopputbrudd.

For Gaula sin del har elveierlaget foretatt analyser basert på fangster i sesongen, sett opp mot temperatur og vannføring. Resultatene viser tydelig at fangstaktiviteten har vært liten ved lav vannstand og/eller høy vanntemperatur, altså nettopp i de periodene hvor fisken har vært mest utsatt for stress. Dette underbygger behovet for å forstå sammenhengen mellom klima, vannføring og fiskens helsetilstand.

Elveierlaget har nå gjennomført gytegrøptelling med drone samt hatt dykkere i deler av elven for å dokumentere gyteaktivitet og forekomst av død fisk. Materialet skal brukes i det videre arbeidet med å vurdere omfanget og effekten av utbruddet. Resultatene fra ungfiskundersøkelsene i 2026 vil bli avgjørende for å vurdere hvordan gytingen har slått ut og om årsklassene er påvirket.

Behovet for etterrettelig informasjon

Situasjonen i Gaula viser hvor viktig det er med presis og samordnet kommunikasjon i perioder med sykdom eller høy medieoppmerksomhet. Når mange engasjerer seg og informasjon spres raskt, kan det lett oppstå feilinformasjon eller udokumenterte påstander som skaper uro. For elveierlaget har det vært avgjørende å holde seg til fakta og faglige råd, og å sørge for at all informasjon som deles er dokumentert og etterprøvbare.



Saprolegnia ble først observert på sjøørreten i sideelva Sokna.

Et felles ansvar framover

Gaula var ikke alene om utfordringene i 2025. Flere elver tilknyttet Trondheimsfjorden, rapporterte om liknende funn – og også Mjøsa hadde utbrudd av *Saprolegnia* i samme periode. Dette viser at fenomenet må sees i en større sammenheng der klimaendringer, temperaturøkning og lav vannføring spiller en sentral rolle.

Erfaringene fra Gaula viser hvor viktig det er at lokal forvaltning har verktøy, tillit og handlingsrom til å ta ansvar når sykdom oppstår. Koordinert innsats, faglig samarbeid og ryddig kommunikasjon er nøkkelen til at situasjonen som dette blir håndtert på en kontrollert måte. Beredskap må være en del av fremtidens villfiskforvaltning, og erfaringene fra 2025 gir et godt grunnlag for videre arbeid.

– Dette ble en krevende sesong, men erfaringene kan bidra med viktig læring til andre forvaltningslag, slik at vi står bedre rustet neste gang – både som lokale lag og som del av et nasjonalt fagmiljø, avslutter Ann-Britt Bogen. 🐟

Fakta om *Saprolegnia*

RTER INNEN slekten *Saprolegnia* (*Saprolegniaceae*, *Oomycota*) er regnet for å være saprofytter som bryter ned dødt organisk materiale. Enkelte arter er likevel i stand til å infisere fisk og rogn. Det er særlig *Saprolegnia parasitica* som er assosiert

med sykdom hos fisk, mens *Saprolegnia diclina* er det største problemet på rogn. Andre *Saprolegnia*-arter blir også isolerte fra syke fisk og rogn, men er ikke like patogene. *Saprolegnia*-arter finnes til vanlig i de fleste ferskvannskilder og sprer seg

ved hjelp av rørlige sporer, såkalte zoosporer. Sporene er relativt hardføre, og vanlig ferskvannsbehandling, som UV-filter og ozonbehandling, er ikke tilstrekkelig effektive til eliminering.



Kampen for Mårelva

I Mårelva i Troms kjemper ildsjeler for å gjenreise en laksestamme som nærmest forsvant for femti år siden, og utfordringene har stått i kø.

Tekst: Vegard Heggem

I **MÅRELVA** i Troms gjøres det en betydelig lokal innsats for å bygge opp laksebestanden fra en svært dårlig tilstand som har vedvart siden 1970-tallet. Vitenskapelige vurderinger viser at **Mårelva** har det nest høyeste potensialet for produksjon av anadrom fisk i Malangen. Dessverre har sterk påvirkning fra infrastruktur og aktivitet fra Forsvarets skyte- og øvingsfelt i nedbørsfeltet til Mårelva trolig medvirket til at laksen nesten er borte. Lokale forvaltere er likevel optimistiske. Vannkvaliteten i den drøyt ni kilometer lange lakseelva er nå blitt god, og Forsvarsbygg, som er eier av skyte- og øvingsfeltet, har en positiv holdning til å holde elva ren og bidra i det videre restaureringsarbeidet.

STENGT I FEM ÅR

Det har ikke vært åpnet for laksefiske i Mårelva siden 2020, men likevel er det langt fra nok laks til å utnytte produksjonspotensialet i elva. Høstens gytefisketelling ble utført av Naturtjenester i nord, og det var kun 10 laks å se på den ca. 1,5 km lange strekningen mellom fisketrappa i Sørelvfossen og ned til sjøen. Ovenfor fisketrappa fant de ikke en eneste laks. Et av de viktigste tiltakene i elva er derfor å utbedre trappa, samt å lette fiskevandringen forbi en veikrysning ved Storjord, hvor det i dag er to stålrør som kulverter hvor det før var ei bru. Nesten 90% av produktivt areal ligger ovenfor disse vandringskrevende passasjene.



Storjord bru, som hindrer fiskevandring, er tatt inn i tiltaksprogrammet 2022–2027 fra Regional vannforvaltning. Måselv kommune har fullført planleggingsfasen, og oppstart forventes snart. Rørene skal erstattes med bru i denne sentrale delen av elva.



Utstyret for utsolding av finstoff var for svakt, så det ble tilført mer gytegrus enkelte steder. Etter støtte fra Reddvillaksen kunne forvaltningslaget kjøpe grus av svært god kvalitet. Bildene viser utleggingen nedstrøms Høln.





Opplæring er en sentral del av arbeidet som gjøres i elva.

SJØFISKE TAR MYE

For å fylle opp gyte- og oppvekstområdene i Mårelva må det imidlertid vandre opp nok laks fra sjøen. Dette ligger det dessverre ikke til rette for i dag. Like utenfor elvemunningen, i Aursfjorden og videre ut Malangen, foregår det et sjølaksefiske fra 5. juli til 4. august. Hvor mange laks som havner i ei kilenot i stedet for på gytegrunnene i Mårelva, kan man bare gjette seg til. Uansett er det et tall som er svært demotiverende for folkene som står bak de tusenvis av dugnadstimene i Mårelva.

UTEGLEMT AV VRL

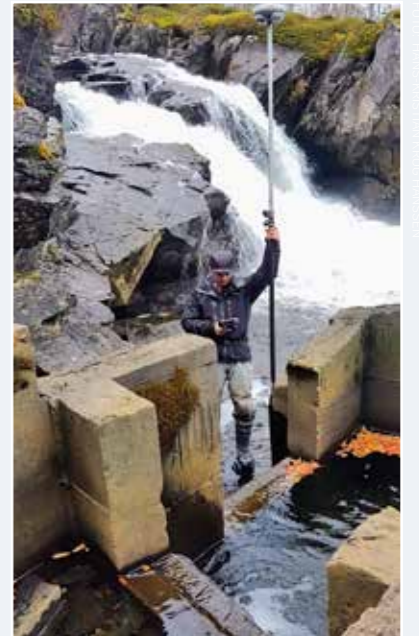
Mårelva har ved en feil vært ute av lakseregisteret, og Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) tok derfor ikke hensyn til bestandssituasjonen her i sine beskatningsråd om sjølaksefiske fra 2021-sesongen. I vurderingen for Malangen glapp det for VRL at Mårelva har en hensynskrevende laksebestand som inngår i sjølaksefiske i denne fjordregionen. Mårelva elveeierlag og Norske Lakseelver har jobbet for at feilen rettes opp, og at Miljødirektoratet innfører reguleringer som tar hensyn til den svakeste bestanden som inngår i fisket. Så langt har det ikke ført frem, men vi fremmer kravet på nytt for 2026-sesongen.

STANS I SJØFISKET?

Å gjenoppbygge en laksebestand til vippepunktet der den reproducerer seg selv på sitt naturlige nivå er krevende, og Mårelvas hjelpere har ingen gytelaks å miste. Det er dårlig forvaltning å la framgangen som skapes ved hjelp av penger og dugnadsinnsats i elva bli spist opp av manglende tiltak i sjøen.



Styremedlem Jostein Nordgård, nestleder i styret Nina Hugstmyr og ordfører Martin Nymo ved elvebredden til Mårelva.



Mellom 2004 og 2007 bygde grunneierne en fisketrapp under ledelse av DN. Forsvaret skulle bidra med sprengningsarbeid, men omorganiseringer gjorde at avtalen falt bort, og arbeidet ble i hovedsak gjort på dugnad. Trappa fungerer delvis, men ikke tilfredsstillende.



Mårelva ligger i Målselv kommune, i Troms fylke. Vassdraget har sitt utspring i fjellområdet like øst for Blåtindan. Elva renner gjennom Blåtind skyte- og øvingsfelt før den munnar ut i havet i Aursfjordbotn innerst i Malangen. De nedre delene av elva har en anadrom strekning på 11 km med laks og sjøørret. De øvre delene har stasjonære bestander av ørret og røye.

67 064* villaks fanget i elvefisket

De elvene vi har talt opp, utgjorde 90% av fangstene i Norske elver i 2023. Det året ble det fanget 70 620 laks i elv. I år har de samme elvene fanget 59 542 laks*. Vi anslår at disse elvene også i år utgjør om lag 90% av totalfangsten.

DERMED ender vi opp på rundt 66 200 laks som totalfangst. Det vil i så fall være nest dårligste sesong noensinne. Den dårligste var sesongen 2024, da 17 av våre største elver ble stengt hele sesongen og 16 andre ble stengt i tre uker, før de ble gjenåpnet med strenge regler.

Våre estimater må imidlertid tas med forbehold. Det blir vanskeligere og vanskeligere å anslå totalen basert på utvalg, på samme måte som det har blitt vanskeligere å anslå innsiget av laks basert på fangst. Grunnen til dette er endringen i parametere som fiskeinnsats og fiskeforhold, som fluktuerte mer enn tidligere. For et par år siden gjorde vi den øvelsen at vi la sammen besteår siste ti år for alle elvene i utvalget, utfra at disse årene utgjorde en maksverdi for antall fisk som kunne fiskes i den enkelte elv. Da havnet vi rundt 160 000 laks på landsbasis. Vi mangler altså nesten 100 000 laks på å nå dette fangstallet.

Alle de siste fem årene har fangstene vært under 100 000, og vi må tilbake til 2015 for å finne et år som nærmer seg målet (med 133 141 laks).

FÆRRE FISKERE ENN NORMALT

I år var det spesielt stor usikkerhet i forkant av sesongen, noe som medførte at det var færre fiskere enn normalt den første tiden. Strenge kvoter var trolig også medvirkende til dette. Etter en stedvis treg start, tok fisket seg opp fra **Trøndelag** og nordover. Fisket på **Østlandet**, og rundt kysten opp til **Møre- og Romsdal**, var imidlertid svakt mesteparten av sesongen. Vanskelige fiskeforhold dominerte, men innsiget var heller ikke godt.

I **Trøndelag** endte de store elvene opp på fangster som lå i nærheten av flytende tiårs gjennomsnitt (2014-2023). Nærmest kom **Stjørdalselva**, som landet på tilnærmet likt som snitt. Sesongen i **Trøndelag** var imidlertid også preget av vanskelige fiskeforhold og mange av elvene ble stengt i perioder på grunn av tørke og varmt vann. En positiv overraskelse var det store smålaksinnsiget til en del av elvene på **Fosen**. Både **Steinsdalselva** og **Nordalselva** fisket bedre enn på lenge, og spesielt **Steinsdalselva** hadde en flott sesong. **Namsen**

er utsatt for press fra sjølaksefisket, men utsatt sesongstart ga gode oppvandringstall i de to fossene i vassdraget. Elvefisket var også bra, med mye smålaks i perioder.

GOD SESONG I NORD

Nordover var det også en god sesong i mange elver. Elvene i **Mosjøen/Rana-regionen** fortsatte den gode utviklingen, og deler av **Finnmark** fisket godt – tross i den store og verdifulle innsatsen mot pukkellaksen, som krevde mye ressurser av de lokale og sikkert kom i veien for en del sportsfiske.

I skrivende stund har vi ikke tallene for sjølaksefisket. I år ble det stengt i **Øst-Finnmark** uten å gi noen store utslag i elvene. I **Vest-Finnmark** (fram til og med *Porsangerfjorden*) var det åpnet for sjølaksefiske – og det er klart at dette fisket beskatter en del bestan-

der hardt. Spesielt elvene i **Porsangerfjorden** er utsatt.

VANSKELIGERE Å BEREGNE

De store endringene vi har sett i innsiget de siste årene, gjør det som nevnt vanskeligere enn tidligere å beregne hvor mye laks som kommer på elva om man bare skal se på fangsttallene. Økt fokus (og finansiering) på overvåkingsmetoder som sonar og video blir dermed viktigere og viktigere for lokal forvaltning.

På de neste sidene kan dere lese de lokale forvaltningslagenes oppsummering av sesongen i egne elver.

* Artikkelen er skrevet før fasit forelå, derav ingress og innledende tekst. Vi anslo da 66 200 laks, mens fasit ble 67 064 som vi har tatt inn i titlene.

Tabell 1. Storlakselvene

Elv	Totalt antall	Fylke	Sum storlaks	Andel storlaks %	Avlivet storlaks
Gaula	4034	Trøndelag	772	19	28
Altaelva	2806	Finnmark	738	26	393
Namsenvassdraget	4854	Trøndelag	620	13	343
Orkla	3131	Trøndelag	466	15	14
Måselvassdraget	1802	Troms	292	16	276
Lakselv	943	Finnmark	275	29	106
Stjørdalselva	2155	Trøndelag	274	13	142
Vefsna	1852	Nordland	268	14	37
Årøyelva	102	Vestland	22	22	1
Suldalslågen	1302	Rogaland	233	18	124
Numedalslågen	1035	Østlandet	165	16	163
Beiarn	1019	Nordland	142	14	6
Repparfjordelva	2155	Finnmark	130	6	85
Stabburselva	600	Finnmark	115	19	41
Dirdalselva	421	Rogaland	94	22	93
Surna	649	Møre og Romsdal	86	13	6
Ranaelva	574	Nordland	71	12	2
Drammenselva	355	Østlandet	71	20	71
Nidelva i Trondheim	474	Trøndelag	67	14	36
Verdalselva	365	Trøndelag	65	18	0
Flekkeelva	275	Vestland	59	21	50

Tabell 2. Totalfangst av laks og størrelsesfordeling i et utvalg norske lakseelver sesongen 2025, rangert etter antall laks totalt (Kilder: Norske Lakseelver, Scanatura, Elveguiden, Fangstrapp.no)

Elv	Totalt antall	Gjen-utsatt	Fylke	Sum storlaks	Andel storlaks	Avlivet storlaks	Gjen-satt storlaks	Avlivet mellomlaks	Gjen-utsatt mellomlaks	Avlivet smålaks	Gjen-utsatt smålaks
Namsenvassdraget	4 854	1471	Trøndelag	620	13	343	277	866	679	2174	515
Gaula	4 034	3433	Trøndelag	772	19	28	744	51	1 325	522	1 364
Orkla	3 131	2491	Trøndelag	466	15	14	452	40	866	586	1 173
Altaelva	2 806	737	Finnmark	738	26	393	345	911	251	765	141
Bjerkreimvassdraget	2 322	124	Rogaland	19	1	17	2	469	44	1 712	78
Repparfjordelva	2 155	569	Finnmark	130	6	85	45	297	136	1 204	388
Stjørdalselva	2 155	1072	Trøndelag	274	13	142	132	277	362	664	578
Vefsna	1 852	1384	Nordland	268	14	37	231	131	588	300	565
Måselvassdraget	1 802	191	Troms	292	16	276	16	659	99	676	76
Vestre Jakobselv	1 408	865	Finnmark	15	1	1	14	78	247	464	604
Syltefjordelven	1 395	632	Finnmark	26	2	0	26	51	135	712	471
Suldalslågen	1 302	737	Rogaland	233	18	124	109	173	207	268	421
Steinsdalselva	1 098	345	Trøndelag	0	-	0	0	57	47	696	298
Komagelva	1 066	416	Finnmark	14	1	2	12	52	138	596	266
Mandalselva	1 037	521	Agder	54	5	2	52	17	266	497	203
Numedalslågen	1 035	11	Østlandet	165	16	163	2	400	5	461	4
Beiarn	1 019	709	Nordland	142	14	6	136	39	306	265	267
Laggo	994	649	Finnmark	11	1	0	11	74	117	271	521
Neidenelva	948	215	Finnmark	57	6	22	35	230	57	481	123
Lakselv	943	528	Finnmark	275	29	106	169	132	150	177	209
Figgjo	907	118	Rogaland	10	1	0	10	137	58	652	50
Kongsfjordelva	837	427	Finnmark	15	2	0	15	19	90	391	322
Ogna Elva	836	76	Rogaland	9	1	0	9	155	33	605	34
Årgårdselva	765	56	Trøndelag	0	-	0	0	117	4	592	52
Håelva	761	156	Rogaland	12	2	8	4	165	45	432	107
Sokndalselva	733	241	Rogaland	9	1	6	3	49	50	437	188
Surna	649	362	Møre og Romsdal	86	13	6	80	14	167	267	115
Stabburselva	600	286	Finnmark	115	19	41	74	96	94	177	118
Roksdalvassdraget	578	14	Nordland	0	-	0	0	73	1	491	13
Ranaelva	574	482	Nordland	71	12	2	69	7	180	83	233
Stordalselva, Åfjord	510	29	Trøndelag	7	1	6	1	91	14	384	14
Nidelva i Trondheim	474	200	Trøndelag	67	14	36	31	45	71	193	98
Otra	456	67	Agder	8	2	4	4	41	38	344	25
Dirdalselva	421	6	Rogaland	94	22	93	1	262	1	60	4
Gaula i Sunnfjord	397	269	Vestland	15	4	0	15	41	154	87	100
Espedalselva	393	9	Rogaland	48	12	41	7	191	1	152	1
Lygna	384	212	Agder	5	1	0	5	12	88	160	119
Etne	372	93	Vestland	18	5	12	6	121	56	146	31
Åbjøra	369	327	Nordland	21	6	1	20	8	161	33	146
Verdalselva	365	337	Trøndelag	65	18	0	65	10	155	18	117
Drammenselva	355	0	Østlandet	71	20	71	0	89	0	195	0
Fusta	353	263	Nordland	34	10	0	34	37	97	53	132
Nausta	347	184	Vestland	20	6	1	19	19	106	143	59
Drevja	346	152	Nordland	33	10	18	15	66	57	110	80
Børselv	308	154	Finnmark	25	8	3	22	26	50	125	82
Daleelva i Vaksdal	303	129	Vestland	9	3	5	4	48	44	121	81
Storelva Lebesby	301	129	Finnmark	14	5	5	9	38	34	129	86

SLIK GIKK DET MED VILLAKS-SMOLTEN I 2024

Lakselusa dreper mer og mer villakssmolt på vei ut i havet om våren. I 2024 har flere av produksjonsområdene for oppdrettslaks beveget seg vekk fra lav påvirkning (grønn) og over mot moderat (gul).



PO2

RYFYLKE: KONKLUSJON FOR 2024: **GUL**

I 2024 var det 42 aktive oppdrettslokaliteter i produksjonsområdet. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 44 722 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak i til slakt i samme periode på 88 705 tonn. Det var ingen produksjon av regnbueørret i området.

Lakselusindusert dødelighet på postsmolt laks har ligget på mellom 10 og 30 % de fem siste årene. Hvis det ikke blir store endringer knyttet til f.eks. endrede rammebetingelser eller produksjonsformer, forventer havforskningsinstituttet ingen

stor endring i produksjonen i området og risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» vil forbli tilnærmet uendret.

Det knyttes noe usikkerhet til rømmingstallene, men det har vært observert lite rømt oppdrettslaks i elvene og rømmingstallene har vært lave i hele perioden 2019–2023. På tross av usikre rømmingstall, vektlegges observasjonene i overvåkingen og risikoen vurderes som lav for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO2.

Beregnet lakseluspåført smolttap fra elver med tap > 10%

Førreelva	36	Lyse	35
Ulla	36	Saudavassdraget	31
Dirdal	23	Storaana	17
Espedal	22	Suldals	29
Frafjord	24	Vikedal	26
Hjelmeland	28	Vormo	30
Haaland	35	Aabølva	35
Jørpeland	20	Aardal	27



PO3

KARMØYTILSOTRA: KONKLUSJON FOR 2024: **RØD**

I 2024 var det 129 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 88 453 tonn laks og 8480 tonn regnbueørret i gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak i samme periode på 172 619 tonn laks og 16 140 tonn regnbueørret til slakt.

Lakselusindusert dødelighet på utvandrende postsmolt laks har i nesten alle år siden trafikkysreguleringen ble innført i 2017, blitt vurdert som høy i PO3. Gitt dagens

rammebetingelser forventer vi at området vil forbli rødt i trafikklyssystemet. Hvis det ikke blir store endringer knyttet til f.eks. rammebetingelser eller produksjonsformer nærmeste årene, forblir risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» høy og uendret.

Risikoen vurderes som høy for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO3.

Beregnet lakseluspåført smolttap fra elver med tap > 10%

Dalelva-fjaeraelva	30	Opo	45
Eio	44	Oselva	21
Etne	25	Rosendal	28
Granvin	39	Steinsdal	39
Jondalselvi	32	Tysse	28
Kinso	43	Uskedalselva	30

Kilde: Lakselusinfestasjon på vill laksefisk langs norskekysten 2024. Havforskningsinstituttet.

GRENSEVERDIENE ER:

- Grønn** < 10% av villakssmolten dør av lakselus
- Gul** 10 < > 30% av villakssmolten dør av lakselus
- Rød** > 30% av villakssmolten dør av lakselus

Lusedødeligheten er uavhengig av GBM-oppnåelse og er et tall for hvor mange prosent av all utvandrende smolt som dør.



P04

NORDHORDLAND TIL STADT: KONKLUSJON FOR 2024: RØD

I 2024 var det 120 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 56 734 tonn laks og 32 250 tonn regnbueørret i gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på henholdsvis 132 630 tonn laks og 62 750 tonn regnbueørret.

Området har i trafikklýsreguleringen for laks blitt vurdert som rødt siden innføringen av systemet i 2017, produksjonen har allikevel økt med ca. 18 % frem til 2023.

Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at området vil forbli rødt i trafikklýssystemet, og at produksjonen vil fortsette å være nært dagens nivå. Hvis det ikke blir store endringer knyttet til f.eks. endrede rammebetingelser eller produksjonsformer, forventer havforskningsinstituttet ingen vesentlig endring i produksjonen i området de nærmeste årene og risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» vil forbli uendret.

Risikoen vurderes totalt sett som moderat for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO4.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Aurland	44	Lone	12
Bøelva	21	Matrevassdraget	15
Daleelva	39	Modalselva	17
Daleelva	22	Mørkrisvassdraget	48
Eidselva	19	Naerøydal	43
Ekso	17	Nausta	32
Flaam	44	Olden	21
Frøyset	12	Ryggelva	24
Gaula	13	Sogndal	43
Gløppen	20	Storelva	12
Haugsdalsvassdraget	20	Storelva-brekkeelva	23
Hjalma	22	Stryn	21
Hopselva	23	Vikja	41
Hovlandselva-indredal	30	Vosso	17
Jølstra	26	Ytredalselva	29
Laerdal	40	Aaelva	19
Loen	21	Aarøy	39



P05

STADT TIL HUSTADVIKA: KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 37 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 42 764 tonn laks og 4564 tonn regnbueørret i gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 67 696 tonn laks og 12 906 tonn regnbueørret.

Lakselusindusert dødelighet på utvandrende postsmolt laks har tre av de fire ganger siden trafikklýsreguleringen ble innført i 2017 blitt vurdert som moderat i PO5, en gang rødt. Produksjonen økte kraftig fra 2022–2023. Gitt dagens rammebetingelser forventer

havforskningsinstituttet at området vil bli gult i trafikklýssystemet, eventuelt rødt om produksjonen fortsetter å øke, og i år der sjøtemperaturen øker tidlig.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som moderat for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO5.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Aureelva	13	Røa	15
Austefjord	20	Skorgelva	24
Barstadvik	13	Soinør	14
Bondal	17	Stigedalselva	20
Eidsdalselva	22	Stordalselva	20
Eira	25	Storelva	16
Hareid	6	Storelva	15
Hildre	7	Storelva	12
Innfjordselva	30	Stranda	20
Isavassdraget	30	Tafjordvassdraget	26
Korsbrekk	24	Tennfjord	25
Mittetelva	23	Tressa	25
Maana	23	Vagsvikelva	16
Norangdal	14	Vallidal	19
Norddalselva	11	Velledal	14
Norddalsvassdraget	22	Vikelva	14
Olteraaa	16	Visa	24
Oppdølselva	17	ørskog	15
Oselva	16	ørsta	19
Rauma	30	Aaheim	7



P06

NORDMØRE OG SØR-TRØND.: KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 108 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 136 070 tonn laks og 62 tonn regnbueørret i gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 261 128 tonn laks.

Lakselusindusert dødelighet på utvandrende postsmolt laks har to av de fire ganger siden trafikklýsreguleringen ble innført i 2017 blitt vurdert som moderat i PO6, lav de to øvrige. Produksjonen har holdt seg relativt stabil over tid selv om det er store variasjoner mellom år. Gitt dagens

rammebetingelser forventer Havforskningsinstituttet at området vil bli gult i trafikklýssystemet, eventuelt rødt om produksjonen øker, og i år der sjøtemperaturen øker tidlig.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som moderat for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO6.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Bergselva	33	Lena	19	Stjørdal	44
Brekkelva	13	Levanger	39	Stordalselva	12
Børsa	23	Litledalselva	2	Storelva (straumselva)	7
Bøvra	3	Mollelva	33	Størdalselva	19
Driva	2	Mossa	30	Surna	3
Figga	42	Nidelva	33	Søa	32
Fjelna	6	Norddalselva	12	Søya	3
Flyta	19	Nordelva	29	Tangstadelva	33
Follavassdraget	32	Nordskjørelva	9	Teksdal	7
Fremstadelva	17	Oldenx	7	Todalselva	9
Gaula	33	Orkla	33	Toaaa	3
Grytelvassdraget	8	Osaelva	30	Usma	2
Grytelvassdraget totalt	13	Prestelva	20	Verdal	49
Hagaelva	32	Sagelva m fung	9	Vigda	23
Hasselvassdraget	18	laksetrapp		Aaelva	27
Haugelva	32	Skauga	29		
Hollaelva	32	Skjendalva	23		
Homla	27	Slørdalselva totalt	31		
Haavikelva	8	Snilldalselva	33		
Imselva	8	Staursetbekken	10		
Kvernassvassdraget	13	Steinkjer	50		
Lakselva totalt	22	Steinsdalx	15		

P07

NORD-TRØND. MED BINDAL: KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 57 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 65 519 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 120 370 tonn.

Vurderingen av lakselusindusert dødelighet utvandrende laks i trafikklýsreguleringen har økt fra grønt i 2017 og 2020 til gult nivå i 2022 og 2024. Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at området vil forbli gult i trafikklýssystemet, og at produksjonen vil fortsette å være nært dagen nivå. Hvis det ikke blir store endringer knyttet til f.eks. endrede rammebetingelser eller

produksjonsformer, forventer Havforskningsinstituttet ingen stor endring i produksjonen i området og risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» vil forbli tilnærmet uendret.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som høy for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO7.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Aursunda	10	Sjølstadelva	48
Bogelva	34	Storelvtoseb	37
Bogna	10	Urvollelva	15
Horvelva	11	Vetthuselva	29
Kongsmo	56	Aargaard	10
Kvistelva	42	Aursunda (Aursundielva)	17,4
Namsen	19	Okisdøla	17,3
Nordmarkselva-aaforelva	46	Årgårdselva	17,3
Salvassdraget	51	Eidevassdraget	16,5



P08 HELGELAND TIL BODØ: KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 82 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 83 796 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 178 817 tonn.

Vurderingen av lakselusindusert dødelighet på utvandrende laks i trafikklusreguleringen har økt fra lav i 2017, 2020 og 2022 til moderat i 2024. Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at området vil forbli gult i trafikklusystemet. Vi tror at produksjonen

vil øke noe, og vi observerte at økte temperaturer i 2024 ga utslag i vesentlig høyere utslipp av lus.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som høy for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i P08.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Bardalselva	17	Lakselvaln	16
Beiar	21	Leirelva	19
Bjerka til stupfossen	19	Rana	25
Breidvadelva-futelva	13	Reipaaga	15
Drevja	25	Røssaaga	24
Elv fra laksaadalsvatnet	14	Saltal	22
Elv fra silavatnet	16	Spilder	19
Flostrandvatn-vassdraget	17	Stillelva-ranelva	19
Fusta	21	Storelva	20
Gjerval	33	Sulitjelmavassdraget	21
Halsaelva	26	Valnesforsen	11
Hestdalselva	27	Vefsna	26
Hundaala	20	Tårstadvassdraget	10,4
Lakselva	17	Laksådalsvassdraget(Laksåa)	10,1
Lakselva	14		

P09 VESTFJORDEN OG VESTERÅLEN: KONKLUSJON FOR 2024: GRØNN / GUL

I 2024 var det 86 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 93 284 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 156 704 tonn.

Lakselusindusert dødelighet har på utvandrende laks i trafikklusreguleringen vært vurdert som grønn alle de fire gangene det er satt farge, men produksjonen har økt betydelig siden 2017, og den siste vurderingen til ekspertgruppen indikerer økende lakselusindusert dødelighet. Hvis det ikke blir store

endringer knyttet til f.eks. endrede rammebetingelser eller produksjonsformer, forventer Havforskningsinstituttet derfor at risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» vil øke noe.

Lav dekningsgrad i overvåkingen gjør at datagrunnlaget er svakt, noe som gjør det svært vanskelig å vurdere hvorvidt den rømte oppdrettslaksen kommer seg til gyteplassen. Det konkluderes med høy risiko for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i P09.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Austerdalselva	17	Laksaaga	16
Blokkelva	15	Laksaaga	15
Bonnaaga	15	Oshaugelva	20
Elvegaard	17	Osvoll	15
Forsaa	14	Rombakselva	17
Forsaelva	15	Raana	16
Gryttingselva	14	Skjoma	17
Heiddejaakka	20	Slaatteelva	20
Hellemovassdraget	20	Storelva-myklebostadvassdraget	13
Holmstadelva	20	Storvasselva	19
Hop	18	Sørdalselva	14
Kaljordelva	15	Trollvasselva	17
Kjeldelva	14	Tuvenelva	14
Kjerringnes	16	Taarstad	14
Kobbelv	15	Varpa	18
Kongsvikelva	14	Vikelva	11
Lahaugelva	20		
Lakselva(valjord)	15		



P10 ANDØYA TIL SENJA : KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 82 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 83 796 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 178 817 tonn.

Vurderingen av lakselusindusert dødelighet på utvandrende laks i trafikklusreguleringen har økt fra lav i 2017, 2020 og 2022 til moderat i 2024. Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at området vil forbli gult i trafikklusystemet.

Havforskningsinstituttet tror at produksjonen vil øke noe, og de observerte at økte temperaturer i 2024 ga utslag i vesentlig høyere utslipp av lus.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som høy for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i P10.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Brøstadelva	29	Skøelv	22
Bunkelva	12	Spanselva	35
Laukhelle	12	Tennelv	28
Rensaa	20	Vardnesvassdraget totalt	28
Røyrbakkelva (Løksebotnelva)	29	Aander	27
Salang	30		



P11 KVALØYA TIL LOPPA: KONKLUSJON FOR 2024: GUL

I 2024 var det 41 aktive oppdrettslokaliteter i området. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 48 414 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak i samme periode på 76 645 tonn til slakt.

Lakselusindusert dødelighet har på utvandrende laks i trafikklusreguleringen vært vurdert som lav i hele perioden, mens ekspertgruppen vurderte at det var moderat dødelighet på utvandrende postsmolt laks i 2024. Produksjonen i området har økt jevnt fra 2019 til 2023. Gitt dagens

rammebetingelser forventer Havforskningsinstituttet at området vil forbli grønt eller gult i trafikklusystemet, og at produksjonen vil fortsette å øke noe de nærmeste årene.

Usikre rømmingstall, manglende dekning i overvåkingen og manglende kunnskap om den kombinerte effekten av svekket genetisk status og bestandsstatus gjør at risikoen totalt sett vurderes som moderat for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i P011.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Breivik	11	Reisa	20
Jaegerelva	11	Rotsund	29
Kvaenang	13	Signaldalrelva	24
Mannal	21	Skibotn	23
Nordkjøs	14	Skitenelva	10
Oksfjord	18	Toensvikelva	16



Kvalitetsnormoppnåelse

Av de 362 elvene som inngår i beregningene i rapporten Lakselusinfestasjon på vill laksefisk langs norskekysten i 2024 (Havforskningsinstituttet), er det 263 som har høyere dødelighet enn 10%. Hele 73% av elvene stryker dermed på styringsmålet i Havbruksmeldingen. Disse elvene står ifølge forskeren i fare for ikke å oppnå Kvalitetsnorm for villaks, etter som påvirkningen fra lakselus alene er for høy.



PO12

VEST-FINNMARK: KONKLUSJON FOR 2024: GRØNN

I 2024 var det 58 aktive oppdrettslokaliteter som i løpet av året rapporterte inn fisk. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 75 043 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 99 311 tonn.

Lakselusindusert dødelighet har på utvandrende postsmolt laks i trafikkysreguleringen vært lav i hele perioden, også ekspertgruppens vurdering i 2024. Produksjonen i området har økt noe frem til 2023 men har vist en del variasjon. Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at produksjonen vil fortsette

litt over eller nært dagens nivå. Vi forventer derfor at risikoen for «Høy lakselusindusert dødelighet hos utvandrende postsmolt laks» vil være uendret eller ha en liten økning.

På tross av manglende kunnskap, i tillegg til dårlig genetisk status, er bestandsstatusen god og overvåkingen viser at det er lite rømt oppdrettslaks i elvene. Risikoen vurderes derfor som lav for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO12.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Alta	22
Hals	13
Leirbotnelva (lakselva)	12
Mattiselva-joalusjaakka	13

* PO1 har liten påvirkning fra oppdrett og er ikke tatt med i oversikten.



LYSPUNKTER I 2024

«Overbeskatningen forble på et lavt nivå. De bestandene som ikke nådde gytebestandsmålet i 2024, var heldigvis ikke langt unna. Innførte tiltak var viktige og nødvendige for å sikre framtidig lakseproduksjon.»

Torbjørn Forseth, NINA



PO13

ØST-FINNMARK : KONKLUSJON FOR 2024: GRØNN

I 2024 var det 6 aktive oppdrettslokaliteter som i løpet av året rapporterte inn fisk. Statistikk fra Fiskeridirektoratet viste 7 479 tonn gjennomsnittlig månedlig stående biomasse med et uttak til slakt i samme periode på 11 196 tonn.

Lakselusindusert dødelighet på utvandrende postsmolt laks har i alle år siden trafikkysreguleringen ble innført i 2017 blitt vurdert som lav i PO13. Gitt dagens rammebetingelser forventer vi at området vil forbli grønt i trafikklyssystemet, hvilket åpner

for økt produksjon i området. Området er ikke godt egnet for oppdrett, og produksjonen har bare økt med 14 % fra 2017 til 2023.

På tross av manglende kunnskap er det begrenset produksjon i området, rømmingstallene er lave og overvåkingen viser at det er lite rømt oppdrettslaks i elvene. Risikoen vurderes derfor som lav for «Ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av ny innkryssing av rømt oppdrettslaks» i PO13.

Beregnet lakseluspåført smolttap i % fra elver med tap > 10%

Karp	10
------	----

* PO1 har liten påvirkning fra oppdrett og er ikke tatt med i oversikten.

OG EN ADVARSEL:

«Om det høstbare overskuddet forblir så lavt i årene framover, vil det bli svært vanskelig å opprettholde et ordinært fiske etter laks.»

Torbjørn Forseth, NINA



Pukkelaks til besvær

Ny pukkelakssesong venter. Fellene er på plass, men vi vet foreløpig ikke hvor mye som kommer. Her er en kunnskapsoppsummering før det braker løs.

Tekst: Pål Mugaas

INVASJONEN AV PUKKELLAKS (*Oncorhynchus gorbuscha*) i norske elver, spesielt i Finnmark og Troms, har vakt stor bekymring blant forskere og forvaltere. En ny russisk rapport (*Belyaev et al. (2025)*) gir en omfattende vitenskapelig vurdering av hvordan denne fremmede arten kan påvirke naturlige bestander av atlantehavslaks (*Salmo salar*) og elveøkosystemene i regionen.

Pukkelaks har en kort livssyklus og tidlig utvandring til havet, som gir dem et overlevelseshøyt fortrinn. Arten har også en genetisk isolasjon mellom generasjonene (partalls- og oddetallsår), noe som reduserer risiko for genetisk utarming etter svake år. Den høye rekrutteringen i oddetallsår gir dermed en eksplosiv vekstmulighet som kan overvelde lokale økosystemer.

ELVEFAUNA OG ØKOSYSTEMER

Sommeren 2021 ble lakseelvene i Nord-Norge invadert av rekordstore mengder pukkelaks. Denne fremmede arten, som opprinnelig hører hjemme i Nord-Stillehavet, ble på 1950- og 60-tallet introdusert på Kolahalvøya i Russland. I tiårene etter dukket pukkelaks sporadisk opp i norske elver, men det var først i 2017 at den for alvor inntok norske vassdrag i større omfang. Siden da har innsiget økt eksplosivt. I 2017 ble det registrert rundt 12 000 pukkelaks i norske elver og kystområder – et tall som steg til ca. 208 000 i 2021 og videre til hele 580 000 i 2023. Disse invasjonene rammer spesielt Troms og Finnmark, hvor arten nå forekommer i svært høye antall.

INVADERER ELVENE I NORD

Sommeren 2021 markerte et vendepunkt. Da ble det anslått at praktisk talt alle lakseførende vassdrag i Troms og Finnmark fikk oppgang av pukkelaks. Flere store elver opplevde en invasjon uten sidestykke: I **Tanaelva** ble det registrert omkring 49 500 pukkelaks i 2021, mens en mindre elv som Vestelva i Nesseby fikk over 20 000 individer samme år. Til sammen stod fem elver i Øst-Finnmark for over halvparten av alle pukkelaksene registrert i Norge i 2021. Også i Troms ble pukkelaksen et vanlig syn – for eksempel ble det rapportert fangster i **Måselvassdraget**, **Skibotnelva**, og en rekke mindre elver i 2021 (og enda flere i 2023). Observasjoner våren 2022 påviste dessuten at pukkelaksen hadde lyktes i å gyte



En sentral økologisk konflikt mellom pukkelaks og atlantehavslaks er konkurransen om gyteplasser.

i en lang rekke av disse elvene: Undersøkelser fant pukkelaksyngel i samtlige 14 undersøkte vassdrag i Troms og Finnmark, noe som indikerer høy klekke- og overlevelsessuksess. Med andre ord: arten har begynt å etablere reproduserende bestander i Nord-Norge.

Den neste oddetalls-sommeren 2023 ble invasjonen enda større, som forventet. Over 97 % av all pukkelaks registrert i elver dette året befant seg i Troms og (særlig) Finnmark. I enkelte kystkommuner var situasjonen oppsiktsvekkende: Hammerfest, Sør-Varanger og Alta toppet statistikken med henholdsvis 42, 38 og 24 tonn pukkelaks fanget. Totalt utgjorde pukkelaks 62 % av all laksefisk-fangst i norske fjorder i 2023 – for første gang overgikk den atlantisk laks i både antall og biomasse nasjonalt. Disse tallene illustrerer omfanget av invasjonen, men hva betyr det for de naturlige bestandene og økosystemene i elvene?

FORTRENGER VILLAKSEN

En sentral økologisk konflikt mellom pukkelaks og atlantehavslaks er konkurransen om gyteplasser. Pukkelaksen gyter tidligere (juli–august) enn atlantehavslaksen (senere høst), og foretrekker grus- og steinbunn i grunne partier med moderat strøm. Selv om atlantehavslaksen vanligvis gyter dypere, har feltobservasjoner vist at pukkelaks i perioder med høy tetthet invaderer og bruker de samme gyteområdene som atlantehavslaks, noe som kan føre til fortrengning.

Pukkelaksen gyter fortrinnsvis i nedre del av elvene, ofte på de samme grusbunnene som villaks og sjørret tradisjonelt bruker. Hunnfisken graver gytegroper i grusen hvor eggene legges, og flere pukkelaks kan gyte lagvis oppå samme plass. Villaksen gyter noen uker senere på høsten og dermed unngår direkte tidsmessig overlapp – i en studie fra Kongsfjordelva i Finnmark ble det ikke dokumentert at lakserogn og pukkelakserogn konkurrerte om akkurat samme grop samtidig. Likevel oppstår konkurranse om gyteområdene i stor skala: Pukkelaksen foretrekker mange av de samme delene av elvene, og når den opptrer i horder, kan den okkupere store områder i gytesesongen.

VELDIG AGGRESSIVE

Ved store oppganger viser pukkelaks høy aggressivitet på gyteplasser, og det er dokumentert at atlantehavslaks unngår disse områdene når pukkelaks dominerer. Dette kan svekke gytesuksessen for atlantehavslaks i elver med høy pukkelakstetthet, noe som spesielt gjelder elver i Troms og Finnmark der den invasive arten nå forekommer i stor skala.

Under gytingen blir både hunn og hann svært territorielle og hissige – ikke bare mot artsfrender, men også mot stedegen laks. I Kongsfjordelva observerte forskere at villaksen ble jaget bort fra sine vanlige standplasser der tettheten av pukkelaks var høy. I praksis betyr det at oppvandrende villaks, som normalt ville



I Neiden ble det i 2023 blant annet tatt ut pukkelaks gjennom det tradisjonelle kastegarnfisket i Skoltefossen.

FOTO: LARS ÅKE ANDERSEN



stått og hvilte i kulper og stryk før gyting, ble fordrevet av inntrengene. Villaksen unngikk områder der pukkellaksen stimet tett, og trakk seg unna elvas nedre partier der invasjonen var størst. Konsekvensen kan bli at laksen får redusert tilgang til viktige gyteområder lenger oppe i elva. En hypotese er at dersom pukkellaksen fortsetter å dominere de nedre elvestrekkene, vil villaksbestandene tvinges til å gyte høyere oppe – i segmenter av elva som kanskje er mindre gunstige eller allerede påvirket av andre miljøfaktorer.

Pukkellaksen gyter tidligere (juli–august) enn villaks (høst) og i samme type habitat (grunne grusstrender). Dermed okkuperer den viktige gytefelt i ukene før laksen skal gyte. Horder av pukkellaks i elva kan fortrenge villaks fysisk og endre adferdens dens. Villaks som møter en vegg av aggressiv pukkellaks i elvas nedre deler, risikerer å bli forsinket eller hindret i å nå sine vanlige gyteplasser. Selv om laksen gyter senere og dermed unngår direkte overlappning i tid med pukkellaksens gyting, kan den indirekte bli negativt påvirket gjennom tap av territorier og tilholdssteder. Det er grunn til bekymring for at pukkellaksen kan «jage bort den norske villaksen» fra sine gytegrunner.

PÅVIRKNING PÅ ANDRE ARTER

Etter gyting dør all pukkellaks, noe som resulterer i store mengder biologisk materiale i elvene. Forskerne advarer mot de negative konsekvensene av dette: sakte nedbryting av kadavre i kalde, sure elver i nord skaper risiko for økt organisk forurensning, redusert oksygeninnhold, og økt forekomst av patogene mikroorganismer som soppinfeksjoner på lakserogn. Dette er spesielt problematisk for elver i Murmansk og Nord-Norge, hvor økosystemet er tilpasset oligotrofe forhold.

Pukkellaksens gyting og påfølgende kadavermengder kan også påvirke atferd og overlevelse hos lakseunger. Nedbrytningsprodukter og eutrofiering kan føre til nedslamming av gyteplasser og redusert oksygentilgang til

egg og yngel av atlantehavslaks, noe som forringer rekrutteringsgrunnlaget.

Pukkellaksyngel forlater elva som smolt bare uker etter klekking på våren, mens lakse- og ørretyngel blir værende i elven i flere år. Dermed utnytter de to artene vassdraget på litt forskjellig tidspunkt. Forskere vurderer at faren for konkurranse om mat og oppvekstplass mellom pukkellaksunger og laks-/ørretyngel i utgangspunktet er liten. Pukkellaksungen livnærer seg først og fremst av sin medbrakte plommesekk og eventuelt litt smådyr i de få ukene den er i ferskvann, før den utvandrer. Det er likevel verdt å merke seg at dersom det klekker svært store mengder pukkellaks samtidig i en elv, kan selv en kortvarig næringsøkning føre til merkbar konkurranstrykk. Observasjoner fra Russland og Norge antyder at pukkellaksyngel kan spise i elva i en kort periode – et scenario der tusenvis av sultne pukkellaksunger plutselig svømmer rundt i elvesystemet på våren. I så fall vil de konkurrere med laks- og ørretunger om insektlarver og annet næringsdrevet i vannet, om enn bare for noen uker.

ØKOLOGISKE BALANSE

En annen indirekte effekt på ungfisk gjelder ferskvannøkosystemets balanse. Vill atlantehavslaks er vert for elvemuslingen (*Margaritifera margaritifera*) – muslingens larver fester seg på laks- eller ørretgjeller for å gjennomgå en livsfase. Dersom pukkellaksen i verste fall fortrenge laksungene i elva fullstendig, vil muslingene miste vertene sine. Det er derfor trukket fram at masseforekomster av pukkellaks potensielt kan utgjøre en trussel mot den trua elvemuslingen, som er avhengig av en sunn laks-/ørretbestand. Foreløpig er dette hypotetisk – pukkellaksen har neppe utryddet laksungene i noen elv så langt – men det illustrerer hvordan en invaderende art kan forrykke etablerte samspill i økosystemet.

I tillegg kommer sykdoms- og parasitrisiko. Pukkellaksen kan bære med seg patogener som norske bestander ikke har naturlig immu-

nitet mot. Forskere påpeker at arten mulig kan spre nye virus, bakterier eller parasitter til vill laksefisk. For eksempel er det påvist at pukkellaks kan ha lakselus, og en russisk studie fant 14 ulike parasittarter på gytefisk av pukkellaks i Kvitsjøen. Det er usikkerhet knyttet til hvor stor denne smittefaren er i praksis; like fullt anser man det som en reell trussel at pukkellaks kan fungere som et slags smittespreder mellom oppdrettsanlegg, villaks og andre arter. På sikt vil mer forskning avdekke om invasjonen medfører økt forekomst av sykdom hos hjemmehørende arter.

ØKOLOGISKE ENDRINGER

Når titusener av pukkellaks gyter samtidig og dør, tilfører de elvene en enorm mengde organisk materiale over kort tid. Dette er et fenomen våre nordnorske vassdrag i liten grad har vært utsatt for tidligere. I elver på den nordamerikanske stillehavskysten er død laks en naturlig del av økosystemets kretslop – næringsstoffer fra råtnende fisk bidrar der til økt produksjon av alger, insektlarver og gir matkilder for rovdyr som bjørn og rovfugl. Men i Norge er ikke elvene tilvendt slike masseforekomster av død fisk. Fiskeforvaltere har sammenlignet situasjonen med et kloakkutslipp i elva: Når store mengder fisk råtner samtidig, frigjøres næringsstoffer (blant annet nitrogen og fosfor) i vannet på en måte som kan påvirke vannkvaliteten. Dersom tilførselen blir for stor, kan det oppstå algeoppblomstringer og økt bakterieaktivitet. I ytterste konsekvens kan oksygenivået i vannet falle lokalt på grunn av nedbrytningsprosesser – spesielt i rolige partier av elva – selv om total oksygenvinn anses som lite sannsynlig i strie elver.

En del næring fra kadavrene vil inngå i næringskjeden og potensielt øke mattilbudet til ungfisk på kort sikt – for eksempel kan insektlarver og bunndyr nyte godt av døde fisk, noe som igjen kan gi lakseyngelen mat. Men den totale effekten på økosystemet er uforutsigbar. Overgjødning kan like gjerne føre til ubalanser:

Oppblomstring av mikrober og alger, endret artssammensetning blant bunndyrene, eller tiltrekke seg nye åtseletere til elva. Døde og døende pukkellaks blir liggende i vannet og langs breddene som et matfat for rovdyr og åtseletere, fra mink og rev til måker og kråkefugl. Dette knytter vann og landøkosystemene tettere sammen – og også på land kan det få følger vi ikke helt overskuer. Kort sagt tilfører pukkellaksen en stor dose av biomasse til et økosystem som vanligvis er næringsfattig og stabilt. Slike brå endringer kan forskyve den økologiske balansen.

MYE DØD FISK

Hvor mye død fisk er det snakk om? La oss se på et konkret eksempel: I Vestre Jakobselv ble det sommeren 2021 gjort en stor innsats for å fjerne pukkellaks før de rakk å gyte. Likevel sto det igjen anslagsvis 300–400 individer i elva mot slutten av sesongen. Hadde man ikke fjernet de flere tusen andre som kom opp, anslø lokalforeningen at 15 000–20 000 pukkellaks ville ha dødd i den lille elva. Med en snittvekt på rundt 2 kg per fisk tilsvarer det opp mot 30–40 tonn dødt biologisk materiale! Én enkelt elv kunne altså fått tilført over 30 tonn råtnende fiskekropper i løpet av høsten – et scenario man aldri tidligere har stått overfor. Takket være

fellene, unngikk elva dette verste utfallet, men situasjonen viser hva som potensielt venter i elver der uttak ikke er mulig eller effektivt.

I Altaelva høsten 2023 ble det observert uvanlig mye død pukkellaks som fløt nedover og samlet seg i strandsonen, med tilhørende stank.

BEKJEMPELSE MÅ TIL

Pukkellaksinvasjonen i Troms og Finnmark representerer et nytt og betydelig stressmoment for våre ferskvannøkosystemer. Økologisk og biologisk ser vi allerede flere negative konsekvenser. Pukkellaksen fortrenge og stresser villaksen i gyteperioden, konkurrerer (om enn kortvarig) med stedege arter i yngelfasen, og tilfører elvene store mengder næringsstoffer og biomasse når den dør. Summen av dette kan påvirke alt fra vannkvalitet til artssamspill. Som fremmed art uten naturlige fiender i våre vassdrag utgjør pukkellaksen en økologisk risiko av ukjent omfang – Artsdatabanken har kategorisert den til høyeste risikonivå nettopp på grunn av det store invasjonspotensialet kombinert med mulige økosystemeffekter.

Samtidig skal det nevnes at det enda ikke er dokumentert katastrofale følger for noen enkelt art eller bestand. Forskerne påpeker at mye er usikkert og at effektene kan variere: Økt

næringstilførsel kan i beste fall gi noe økt produksjon av ungfisk lokalt, men i verste fall kan det forrykke hele balansen i elva. Det forskes nå intensivt på arten i Norge, med overvåking av alt fra genetikk og smittestoffer til effekter på bunndyr.

Med iverksetting av en nasjonal handlingsplan forsøker forvaltningen å begrense invasjonen gjennom uttak (feller, garn og fiske). I 2023 alene ble over 250 000 pukkellaks fisket ut av elvene i Nord-Norge gjennom målrettede tiltak – men likevel slapp minst like mange igjennom til gyting. Det står klart at kampen mot pukkellaksen vil pågå i mange år framover.

Kilder:

- Belyaev et al. (2025). *Origins of negative impact of invasive pink salmon on natural populations of A. salmon*
- Thorstad, E.B. m.fl. (2022). *Pukkellaks i Norge – utvikling og status 2021*. Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- Berntsen, H.H. & Havn, T.B. (2024). *Pukkellaks i Norge 2023*. NINA Rapport 2481.
- Sørvik, H. (2022). *Pukkellaksens påvirkning på villaks*. Norske Lakseelver.
- Statsforvalteren i Troms og Finnmark (2021). *Pukkellaksen råtner i elvene – ingen aner konsekvensene*. NRK Troms og Finnmark, 14.09.2021.
- NINA Faktaark: *Pukkellaks – en fremmed laksefisk i norske elver*.

EN FREMME LAKS MED TOÅRIG LIVSSYKLUS

PUKKELAKS skiller seg fra laks ved sin toårige livssyklus. Hver fisk gyter kun én gang og dør etter gyting. Arten finnes i to adskilte årsklasser: én som gyter i oddetallsår og én i partallsår, uten overlapp seg imellom. I Norge er det oddetallsårsklassen som dominerer, og pukkellaks-år har derfor vært annenhver sommer (2017, 2019, 2021, 2023). Gytingen skjer primært i august i norske elver, noe tidligere enn for

vår laks (*Salmo salar*) som normalt gyter senere på høsten. Etter klekking påfølgende vinter/vår vandrer pukkellaksyngelen ut mot havet som smolt med en gang første vår, i motsetning til atlantehavslaks som tilbringer 2–5 år i elva som ungfisk. Pukkellaksen vokser raskt opp i havet i løpet av ett år, før den returnerer som gytemoden fisk sommeren etter klekking. Denne raske livssyklusen gjør at arten kan

eksplodere i antall under gunstige forhold. Forskning tyder på at varmere hav- og elvetemperaturer de senere år kan ha bidratt til pukkellaksens økte overlevelse og suksess i våre farvann. At pukkellaksen dør etter gyting, har stor betydning for økosystemet. Alle voksne individer som har gytt i elvene, vil i løpet av sensommeren og høsten dø i vassdraget og begynne å råtne. Dette adferdsmønsteret – kjent fra

stillehavslaksene – gir pukkellaksen tilnavnet «zombielaks» i media. Hannfiskens utvikler en karakteristisk pukkellaks på ryggen og får et krocket kjeftparti i gytetiden, mens begge kjønn skifter farge fra blank sølvfarge i sjøen til brunlig/svarte flekker under gyting. I denne fasen bruker fisken all sin energi på reproduksjon; kjøttet forringes og fisken blir uspiselig, mens den biologisk sett gjør seg klar for å fullføre sin livssyklus.

Sjørørretindikator i havbruk

Rapporten om hvordan lusepåvirkning på sjørørreten kan brukes i dagens Trafikklyssystem, viser med all tydelighet at det ikke er noen vei utenom store endringer i oppdrettsteknologien.

Pål Mugaas

I LYS AV BEHOVET for en mer helhetlig vurdering av havbrukets påvirkning på vill laksefisk, har NINA (Norsk institutt for naturforskning) utviklet en ny sjørørretindikator som skal integreres i Trafikklyssystemet. Rapporten «Sjørørretindikator for implementering i Trafikklyssystemet» (NINA Rapport 2583, 2024) presenterer en modell for å kvantifisere lakselusens effekt på sjørørretens reproduktive suksess. Hensikten er å etablere et vitenskapelig fundament for å inkludere sjørørret i vurderingssystemet som regulerer vekst og reduksjon i norsk havbruksnæring.

Sjørørretens kystnære vandringmønster gjør den langt mer utsatt for lus enn laks, som tilbringer majoriteten av sitt sjøliv i åpne havområder. Data fra flere regioner viser betydelig nedgang i sjørørretbestander parallelt med økende oppdrettsaktivitet. Etablering av en egen indikator for sjørørret er derfor både faglig nødvendig og politisk viktig.

Som det heter i Vitenskapelig Råd for Lakseforvaltnings statusrapport for sjørørret:

«Lakselus fra oppdrettsanlegg er den største menneskeskapte trusselen mot sjørørret. Effekten av lakselus er så stor og geografisk omfattende at denne trusselen alene har vært, og vil om ikke nye tiltak gjennomføres i høy grad være bestemmende for utviklingen i tilstanden for sjørørreten. For å bedre situasjonen for

sjørørret i Norge er det nødvendig å gjøre betydelige tiltak for å redusere smittepresset fra oppdrettsanlegg.» (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2023. Trusselvurdering for sjørørret. Temarapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr. 12).

MODELLUTVIKLING OG METODE

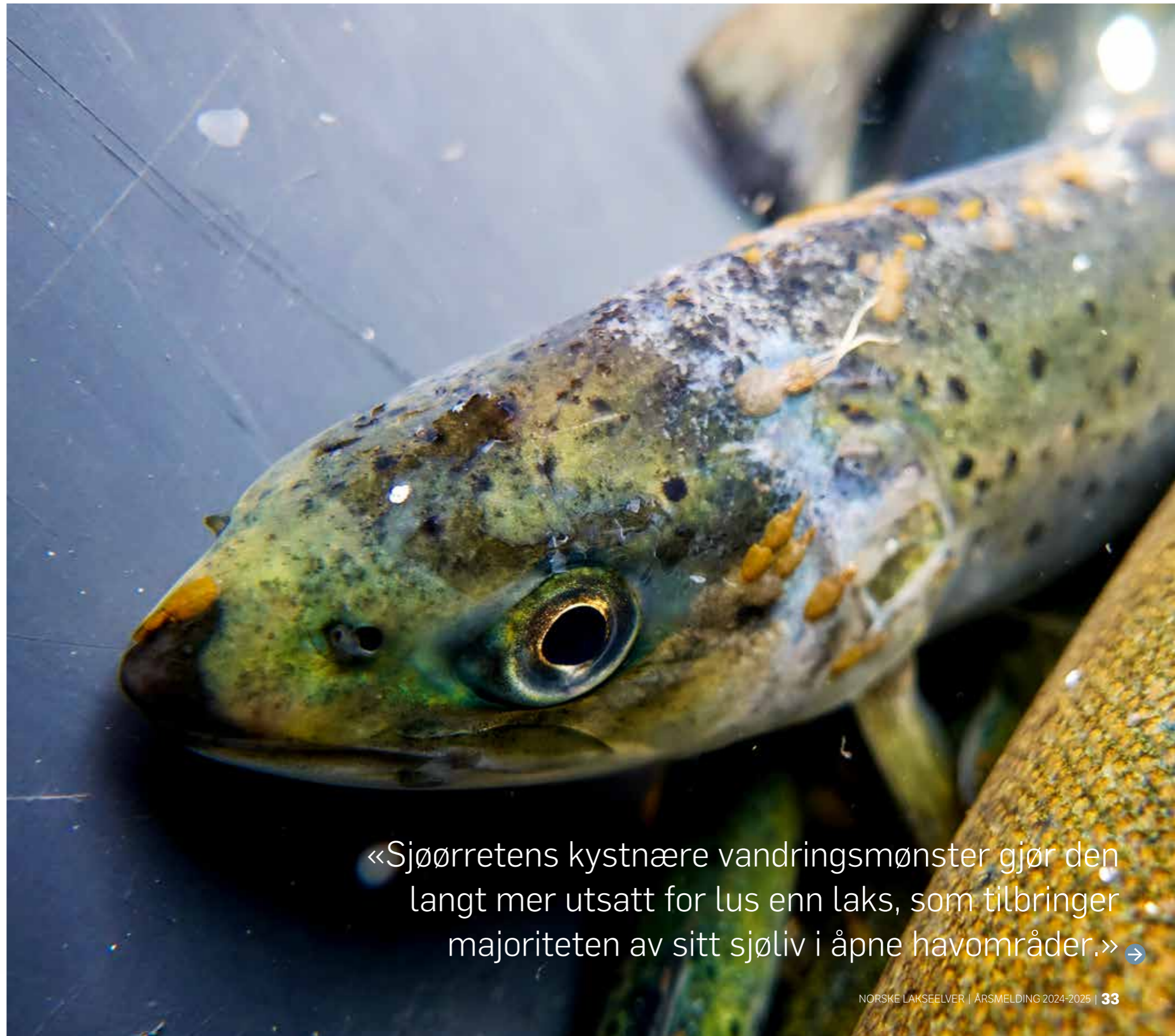
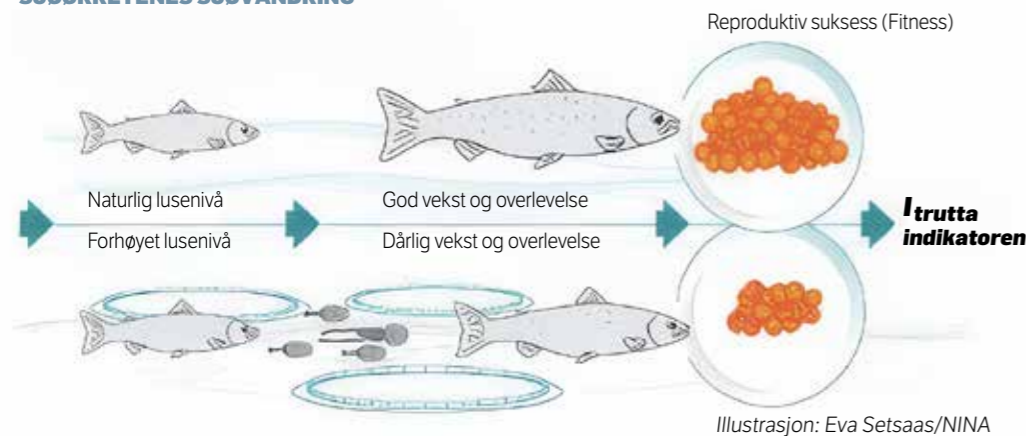
Den nye indikatoren baserer seg på en «virtuell sjørørretmodell». Modellen simulerer vekst, dødelighet og migrasjon hos sjørørret under påvirkning av naturlige versus forhøyede nivåer av lakselus. Modellen tar utgangspunkt i lokal miljødata som vanntemperatur, salinitet og lusenivå, kombinert med biologiske parametere som fiskens størrelse, vekstrate og oppholdstid i sjøen.

Forskjellen mellom den simulerte populasjonsdynamikken under naturlige forhold og under påvirkning av lakselus fra oppdrett, utgjør grunnlaget for en indikator. Verdien av denne uttrykkes som prosentvis reduksjon i forventet antall avkom for en gjennomsnittlig sjørørrehunn.

Indikatoren oversettes til fargekoder i Trafikklyssystemet basert på hvor stor den relative nedgangen i reproduksjonsevne er:

- **Grønt lys** gis ved mindre enn 10 % nedgang
- **Gult lys** ved 10–30 % nedgang
- **Rødt lys** ved over 30 % nedgang

SJØØRRETEENS SJØVANDRING



«Sjørørretens kystnære vandringmønster gjør den langt mer utsatt for lus enn laks, som tilbringer majoriteten av sitt sjøliv i åpne havområder.» →

Dette terskelsystemet samsvarer med vurderingskriteriene som brukes i kvalitetsnormen for villaks, noe som sikrer konsistens mellom vurderingene av ulike laksefiskarter.

Det er imidlertid mulig at Trafikklyssystemet erstattes av det nye Havbruksregelverket, som har styringsmål om å oppnå Kvalitetsnorm for villaks. Hvordan sjøørretindikatoren skal tilpasses dette, kommer til å bli gjenstand for debatt.

DATAGRUNNLAG OG MODELLUSIKKERHET

Modellen er bygget på et omfattende datasett, inkludert nasjonale overvåkingsprogrammer for lakselus, oseanografiske data, og feltstudier på sjøørretens vekst og dødelighet. Likevel anerkjenner rapporten visse begrensninger:

For det første er modellens primære fokus på de to første sjøoppholdene til sjøørret, da disse periodene er mest kritiske for fiskens overlevelse og reproduktive fremtid. Effektene på eldre sjøørretindivider er mindre godt dokumentert, og kan representere en undervurdering av total påvirkning.

Videre er det en grad av usikkerhet knyttet til variasjoner i lokal lusepåvirkning, spesielt i fjordområder med komplekse strømforhold. Modellen tar høyde for usikkerhet gjennom simulerte spredningsmønstre og sannsynlighetsbasert vurdering av utfallene.

PRAKTISK ANVENDELSE I FORVALTNING

Når sjøørretindikatoren tas i bruk i Trafikklyssystemet eller lusekvoteordningen som er foreslått å erstatte dette, vil produksjonsområder vurderes basert på samlet påvirkning på både laks og sjøørret. Områder hvor sjøørret viser høyere risiko enn laks kan få strengere regulering, noe som sikrer en mer helhetlig forvaltning av vill laksefisk.

Dette vil være i tråd med det Norske Lakselver mener.

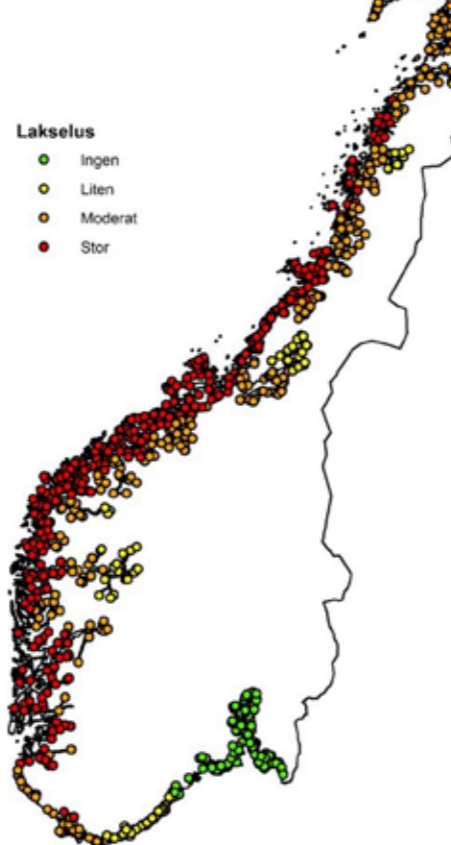
Forvaltningen får med dette et nytt verktøy som gjør det mulig å differensiere reguleringene geografisk, avhengig av artsspesifikke effekter. For oppdrettsnæringen innebærer dette økt press på å implementere teknologiske løsninger som reduserer lakseluspåvirkning, som for eksempel lukket produksjon.

BETYDNING FOR HAVBRUKSPOLITIKKEN

Innføringen av sjøørretindikatoren vil kunne representere en vesentlig styrking av miljøhensyn i havbruksforvaltningen. Det gjør det mulig å oppdage og regulere lokale miljøbelastninger som tidligere kunne bli skjult i produksjonsområdenes gjennomsnittlige vurderinger basert kun på laks.

Samtidig stiller dette større krav til datainnsamling, overvåking og modellutvikling fremover. Forvaltningen må sikre at de nødvendige ressursene er på plass for å oppdatere indikatorer i takt med ny kunnskap og teknologisk utvikling.

Kart som viser klassifisert påvirkning av lakselus fra ingen til stor for sjøørret i 1222 vassdrag. Klassifiseringen kommer fra en prediksjonsmodell basert på lusedata fra Veterinærinstituttet for perioden 2012-2020, etter en metode beskrevet i VRL (2019). Kartet er fra VRL (2022).



KONKLUSJON

Sjøørretindikatoren som foreslås implementert fra 2026 gir forvaltningen et vesentlig bedre beslutningsgrunnlag for å regulere havbruksnæringen i tråd med økologisk bærekraft. Selv med visse usikkerheter gir modellen et konservativt anslag på lakselusens effekter, som er tilstrekkelig for å styrke vern av sjøørretbestandene.

Sjøørretindikator og lakseluskvoter: Innføringen av en sjøørretindikator vil få direkte og potensielt betydelig innvirkning på forslaget om å tildele lakseluskvoter i produksjonsområdene (PO-ene), slik det er foreslått i Havbruksmeldingen.

Strengere totale krav: Siden sjøørret er mer eksponert for lakselus enn laks, vil den nye indikatoren i praksis avsløre høyere miljøbelastning i enkelte fjordsystemer. Dette betyr at tildelte lakseluskvoter i PO-ene kan bli strengere enn om man vurderte basert på laks alene. Pressede fjorder med sårbare sjøørretbestander kan få betydelig redusert samlet kvote.

Mer geografisk differensiert forvaltning:

Sjøørret er en lokal art, og påvirkning fra lakselus kan være sterkt avgrenset til bestemte fjordområder. Forvaltningen kan derfor måtte innføre mer finmaskede kvotereguleringer, og tillate ulik kvotetildeling innen samme produksjonsområde basert på variasjon i sjøørretpåvirkning.

Dette vil gi samme effekt som å se på påvirkningen av lakselus på de enkelte laksebestander innenfor et produksjonsområde, og ikke bare på gjennomsnittet. Laks forvaltes på bestandsnivå i Norge, og målet for hver enkelt bestand er å oppnå Kvalitetsnorm for villaks. Dermed skal ikke påvirkningen på enkeltbestander være større enn at man oppnår et normalt høstbart overskudd. De svakeste bestandene må derfor hensyntas, og en gjennomsnittsbetlastning for produksjonsområdet er ikke finmasket nok til dette. Påvirkningen på villaksbestandene er beregnet av Havforskningsinstituttet.

Betydning for oppdrettere: Med både laks og sjøørret i vurderingsgrunnlaget blir stabil lav lusepåvirkning enda viktigere. Oppdrettere må investere i teknologi som kontinuerlig reduserer lusetrykket. Adgangen til å kjøpe eller selge kvoter i det nye forvaltningsregimet som er foreslått, vil avhenge av miljøprestasjon for begge arter, noe som kan stimulere raskere overgang til lukkede anlegg.

Økt krav til datagrunnlag og overvåking: Tildeling og revisjon av lakseluskvoter når sjøørret inkluderes vil kreve:

- Flere felldata om sjøørretens eksponering og lusenivå
- Bedre dynamiske modeller for sammenhengen mellom oppdrett og villfiskpåvirkning
- Økt automatisering og kvalitetssikring av lusetellinger

Kilder:

- **Sjøørretindikator for implementering i trafikklyssystemet** (NINA Rapport 2583, 2024)
- **Overvåkingsprogrammet for lakselus på vill laksefisk** (HI og Veterinærinstituttet)
- **Forskrift om regulering av produksjonskapasitet i akvakultur** (Trafikklyssystemet)
- **Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2023.** Trusselvurdering for sjøørret. Temarapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr. 12



Sjøørret er en lokal art, og påvirkning fra lakselus kan være sterkt avgrenset til bestemte fjordområder.

PÅVIRKNING PÅ VILL LAKSESMOLT OG SJØØRRET I 2024:

PO	Navn	Risiko for høy lakselusindusert dødelighet på utvandrende postsmolt laks	Risiko for negative effekter av lakselusmitte på sjøørret	Risiko for ytterligere genetisk endring hos villaks som følge av innkryssing av rømt oppdrettslaks
PO1	Svenskegrensen til Jæren	Lav	Lav	Lav
PO2	Ryfylke	Moderat	Høy	Lav
PO3	Karmøy til Sotra	Høy	Høy	Høy
PO4	Nordhordland til Stadt	Høy	Høy	Moderat
PO5	Stadt til Hustadvika	Moderat	Høy	Moderat
PO6	Nordmøre og Sør-Trøndelag	Moderat	Høy	Moderat
PO7	Nord-Trøndelag med Bindal	Moderat	Høy	Høy
PO8	Helgeland til Bodø	Moderat	Høy	Høy
PO9	Vestfjorden og Vesterålen	Moderat	Høy	Høy
PO10	Andøya til Senja	Moderat	Høy	Moderat
PO11	Kvaløya til Loppa	Moderat	Moderat	Moderat
PO12	Vest-Finnmark	Lav	Moderat	Lav
PO13	Øst-Finnmark	Lav	Lav	Lav

Kollisjon mellom villaks norm og trafikklys

En ny rapport viser hvordan trafikklyssystemet for havbruk motvirker målene som er satt i kvalitetsnorm for villaks.

Tekst: Pål Mugaas

Hovedkonklusjonen i rapporten er at Trafikklyssystemet bryter med Kvalitetsnorm for villaks i en situasjon hvor den generelle havoverlevelsen er moderat eller lav. Dette har vært tilfelle i de siste årene. Kvalitetsnormen skal være styrende for regjeringens forvaltning av villaksbestandene.

Rapporten inneholder en grundig drøfting av grenseverdiene i Trafikklyssystemet opp mot høstbarhetsmålene i Kvalitetsnormen (minst 80% av normalt høstbart overskudd). Konklusjonen er at det er stor fare for at villaksbestander ikke oppnår minstekravet av høstbart overskudd når et produksjonsområde settes i gult (ingen endring i tillatt biomasse av oppdrettslaks). Grenseverdiene for gult er lakseluspåført dødelighet på mellom 10 og 30% hos utvandrende postsmolt av villaksen.

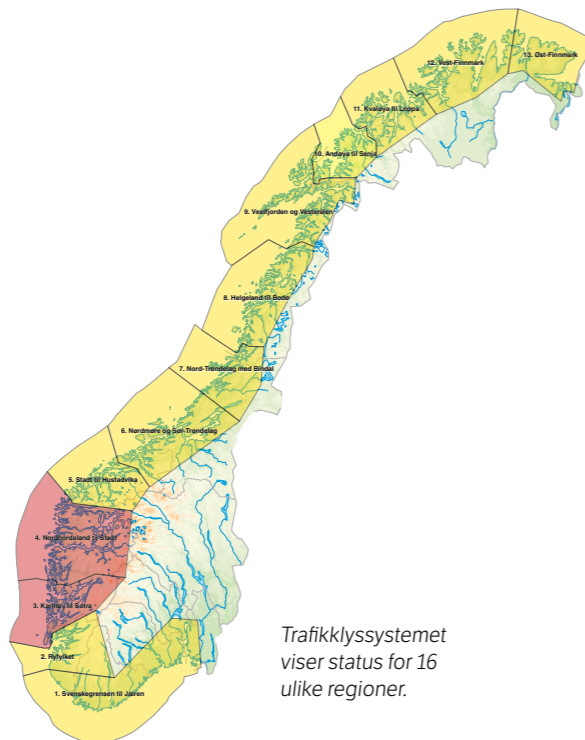
UNNTAK MÅ BORT

Arbeidsgruppen påpeker også at de mange unntaksbestemmelsene i Trafikklyssystemet virker mot oppnåelsen av kravene i Kvalitetsnormen. Dette er i tråd med det Norske Lakseelver har påpekt i sine reguleringsinnspill.

I rapporten heter det: «Det er mye som tyder på at innretningen på Trafikklyssystemet med nedtrekk av selskapsbiomasse har begrenset effekt i å bringe gule og røde områder til grønn status. Dagens innretning medfører at Trafikklyssystemet kun gir en indirekte regulering av det problemet en vil løse, som er påvirkning av lakselus fra oppdrett på den ville laksefisken. I tillegg er det en rekke unntak som gjør at det så langt er begrenset effekt av nedtrekket i selskaps-MTB på den faktiske stående biomassen i et produksjonsområde, og også på det faktiske utslippet av lus i området. Unntakene omfatter blant annet muligheten til å bruke selskaps-MTB på tvers av flere produksjonsområder selv om det innebærer flytting av selskaps-MTB inn i gule eller røde områder. I tillegg er det en rekke særtilatelse som går utenom reguleringen i Trafikklyssystemet, og som bidrar med en betydelig biomasse som unngår nedtrekk.»

FORSLAG TIL ENDRING

Norske Lakseelver har siden Trafikklyssystemet ble utformet, kritisert de høye grenseverdiene, og påpekt at systemet styrer mot gule produksjonsområder langs hele kysten, ettersom oppdretterne får vekst så lenge det er grønt.



Trafikklyssystemet viser status for 16 ulike regioner.

– Uten et teknologisk skifte til anlegg uten utslipp av lakselus, vil en vekst i grønne produksjonsområder før eller senere medføre at området blir gult, påpeker fagansvarlig Sigurd Hytterød i Norske Lakseelver.

Arbeidsgruppa foreslår å endre grenseverdien for rødt til 20% dødelighet på vill laksesmolt.

«Gult lys kan i dagens system gi brudd på Kvalitetsnormen på grunn av lakselus alene, og grensen mellom gult og rødt lys kan derfor reduseres fra 30% til 20% for å redusere risiko for brudd mot delnorm høstbart overskudd.»

ENDRINGER IKKE TILSTREKKELIG

Det heter også i rapporten at «arbeidsgruppen vurderer videre at endringer i dagens system for fargelegging ikke er tilstrekkelig for å redusere eller fjerne risiko for brudd på Kvalitetsnormen på grunn av lakselus, og foreslår derfor følgende endringer i dagens handlingsregel i Trafikklyssystemet og øvrige ordninger for regulering av produksjon i lakseoppdrett:

Det bør ikke være unntaksordninger og fleksibilitet i reguleringen som medfører at intensjonene med nedtrekk (og dermed redusert smittepress) ikke blir realisert. Våre analyser basert på erfaringene så langt tilsier at nedtrekk bare delvis har blitt realisert.



Sigurd Hytterød fra Norske Lakseelver holder foredrag for framstående politikere og oppdrettere på Watermoon i Hardanger i mai 2024.



Rapporten om Trafikklyssystemet kan lastes ned på regjeringen.no.

Dagens nedtrekk er for lite til at smittepresset reduseres tilstrekkelig og fort nok til at bestander med brudd i røde områder kan nå målene i Kvalitetsnormen. Det kan derfor vurderes å øke nedtrekkets størrelse.

Vurder graderte tiltak i røde og gule områder som for eksempel strengere lusegrenser i disse områdene.

VIKTIG INNSPILL

Norske Lakseelver mener regjeringen nå må bruke denne rapporten som et viktig fagrunnlag når de legger siste hånd på verket i utviklingen av et nytt forvaltningsregime for havbruk.

– Innføring av en miljøfleksibilitetsordning,

hvor oppdretterne kan få vekst gjennom å bytte inn merdene i, teknologi uten utslipp av lakselus er helt nødvendig for å løse lakselusutfordringene, og ordningen bør innføres så fort som mulig. Det er en vinn-vinn-situasjon for villaks og oppdrett, understreker Sigurd Hytterød.

Norske Lakseelver er også enige i at dagens nedtrekk på 6% ikke monner, og at det er for mange unntak til at Trafikklyssystemet kan bidra til at Kvalitetsnormen oppnås.

Rapporten er utarbeidet av en utpekt arbeidsgruppe bestående av representanter fra Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet, Norsk institutt for naturforskning, Mattilsynet,

Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet. Arbeidet ble ledet av professor Ingunn Myklebust ved Universitetet i Bergen. Arbeidsgruppen er nedsatt av Styringsgruppen for trafikklyssystemet, som også har levert en faglig evaluering av rapporten til departementene.

Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet bestilte i fjor rapporten om hvordan trafikklyssystemet for havbruk påvirker arbeidet med å oppnå målene som er satt i kvalitetsnorm for villaks. Dette er en del av oppfølgingen av de nasjonale tiltakene i vannforvaltningsplanene for 2022-2027.

Mengden laks som kommer tilbake til elva for å gyte følger i hovedsak estimatene for bestandsutvikling fra reetableringsprosjektet.

PÅL MUGAAS

Underveis i Vefsna

FOTO: VILHELM THILSEN



→ **VEFSNA BLE FRISKMELDT** fra lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* 27. september i 2017 og sportsfisket ble åpnet i 2018. Fra 2019 til 2023 har Norsk institutt for naturforskning (NINA) utført omfattende undersøkelser for å overvåke bestandene av laks og sjøørret i **Vefsna**.

Resultatene viser en oppmuntrende økning i antall laks og sjøørret som vender tilbake for å gyte, noe som tyder på positive tegn til bestandsrehabilitering. Men, til tross for at antallet gytefisk og tettheten av ungfisk har økt i enkelte perioder, har trolig ikke målene for gytebestand blitt nådd i noen av årene undersøkelsene ble utført. Dette viser at selv om det har vært en positiv trend i noen år, har reetableringen av laks i Vefsna ikke oppfylt forventningene fullt ut. Samtidig følger bestandsutviklingen prognosen som ble beregnet for bestandsutvikling i starten av reetableringsprosjektet. Resultatene viser også at fangst kan ha forsinket reetableringen noe.

VANDRINGSHINDER

Det er flere hindringer som begrenser fiskens evne til å vandre fritt i Vefsnavassdraget, spesielt ved høyere vannføringer. Dette inkluderer flere fosser og stryk som har vannføringsgrenser som laksen kun klarer å passere under ideelle forhold, som sjelden oppstår.

Det er tegn på at visse deler av elva ikke fungerer optimalt. Dette sees i lavere enn forventet tetthet av både naturlig produsert og utsatt ungfisk.

Flere fosser i **Austervefsna**, som Hattfjellfossen, Fisklausfossen, Vriomfossen, Mjølkarlifossen, Preikstolfossen, Kløvlimostryket og Skommisstryket, presenterer signifikante barrierer for laks. Nedre grense for vannføring hvor laks kan passere disse hindringene er generelt lav ($\leq 40 \text{ m}^3/\text{s}$), mens øvre grenser varierer ($90\text{-}190 \text{ m}^3/\text{s}$) avhengig av hindring. Ofte er det bare noen få dager i løpet av oppvandrings-sesongen at disse hindringene er passerbare. I 2020 var det eksempelvis kun ti dager med gode passeringsmuligheter.

Det har vært observerbare problemer med

fisk som prøver å passere Storforsen i Svenningelva, hvor en ny fisketrapp forventes ferdig i 2024. Dette punktet har også vært et viktig hinder for produksjonen av ungfisk i denne delen av elva.

– Jeg har stor tro på at de store produksjonsarealene i **Svenningdalselva** vil bidra til å øke produksjonen av laks og sjøørret i vassdraget. Om lag 20 % av produksjonsarealene i vassdraget ligger i Svenningdalselva. For reetableringen sin del, er elva brukt til utsetting av laksunger i flere år, slik at fisk som er satt ut der allerede har bidratt i gytebestanden. I 2024 kan for første gang laks forhåpentligvis enkelt ta seg opp til og ta i bruk disse områdene til gyting. Det vil jo likevel være en forsinkelse på fire til fem år før resultatene av gytingen i år – og årene fremover – kommer tilbake som voksen laks og sjøaure. Men med Svenningdalselva i full produksjon, vil hele vassdraget få et løft, sier Espen Holthe fra NINA, som har vært med på undersøkelsene og er førsteforfatter på rapporten.

LAKSETRAPPA I LAKSFORSEN

2023 var det året i prosjektperioden det ble registrert flest laks forbi trappa i Laksforsen og med en estimert en rogndeponering på 8,4 millioner rogn oppstrøms Laksfors

Gytefisktellingerne som ble gjennomført nedstrøms Laksfors i 2019, 2020 og 2022, viser en betydelig nedgang i antallet laks sammenlignet med tidligere år. I 2022 ble det registrert det laveste antallet laks på denne strekningen siden tellingene begynte, kun 26-30% av antallet som ble notert i 2016 og 2017. Det er viktig å merke seg at i 2019 alene ble 1 946 laks observert, noe som indikerer en halvering av antallet laks mellom 2019 og 2020. Interessant nok har antallet smålaks og storlaks fortsatt å synke fra 2020 til 2022, mens antallet mellomlaks faktisk har økt noe.

Årsakene til denne nedgangen kan være mange, men en kritisk faktor er åpningen av fisketrappa i Laksforsen i 2018, rett før friskmeldingen av Vefsna i 2017. Dette tillot om lag



«Jeg har stor tro på at de store produksjonsarealene i Svenningdalselva vil bidra til å øke produksjonen av laks og sjøørret i vassdraget. Om lag 20 % av produksjonsarealene i Svenningdalselva.»

ESPEN HOLTHE, NINA

1 600 laks og 400 sjøørret å vandre opp trappa, noe som påvirket antallet fisk tilgjengelig for nedstrøms gytefisktellingerne.

LIVSSTRATEGIER

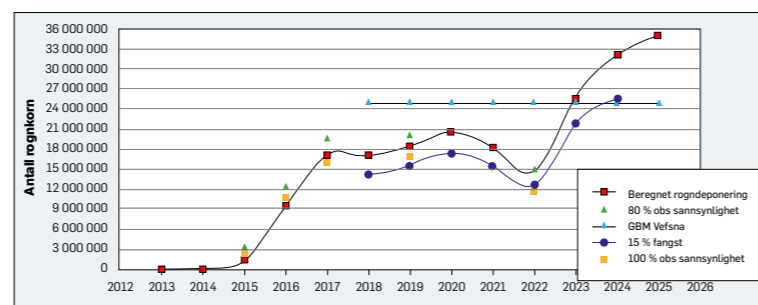
Rapporten avdekker en rekke interessante livsstrategier for laksen i Vefsna. Den viser en variert alders- og størrelsesfordeling, med ulike tilnærminger til både gyting og overlevelse i sjøfasen.

I perioden 2019-2023 var det en dominans av fem år gammel fisk med smoltalder på fire år og sjøalder på ett år. Dette mønsteret ligner på observasjoner fra tidligere tiår, som 1970-tallet, men med forskjeller i fordelingen mellom kombinasjonene 4+1 og 3+2 år i elv og sjø.

Det ble identifisert totalt 20 forskjellige livshistoriestrategier hos laksen i Vefsna, der tolv var førstegangsgytere og åtte var flegangsgytere. Dette viser en høy grad av diversitet i livshistoriestrategier, som antyder

Foss	Nedre grense	Øvre grense	Målepunkt
Hattfjellfossen	≤ 40	?	Joibakken
Fisklausfossen	≤ 40	?	Joibakken
Vriomfossen	≤ 40	90-140	Joibakken
Mjølkarlifossen	≤ 40	?	Joibakken
Preikstolfossen	≤ 40	90-140	Joibakken
Kløvlimostryket	≤ 35	160-190	Joibakken
Skommisstryket	≤ 35	160-190	Joibakken

Tabell 22. Nedre og øvre grense målt i vannføring (m^3/s) der laksen ikke klarer å passere de forskjellige fossene i Austervefsna (fra Jensen mfl. 2005). Målepunktet for vannføring er Joibakken.



Figur 21. Beregnet rogndeponering i Vefsna (sort linje med røde punkt) basert på utsatt materiale og naturlig gyting. Blå linje er beregnet rogndeponering med 15% fangst siden 2018. Grønne punkt er estimert rogndeponering ut fra videoanalyse og gytefisktellinger om en antar at en har observert 80% av fisken under tellingene. Oransje punkt er estimert rogndeponering om en antar at en har observert 100% av gytefisken.



Flott Vefsna-laks som tok flue. Mønsteret er enkelt, men virkningsfullt.

→ en robust bestand med evne til å tilpasse seg varierende miljøforhold.

Laks som returnerer til elven for å gyte viser forskjellige mønstre basert på hvor mange år de har tilbrakt i sjøen før retur. Noen strategier inkluderer fisk som tilbringer ett år i sjøen før retur, og andre som tilbringer flere år i sjøen med gjentatte gyteperioder.

Andelen utsatt fisk i voksenfiskbestanden har gått kraftig ned i undersøkelsesperioden. Dette er i tråd med forventningene, da en stadig større andel av naturlig produsert laks skal returnere til vassdraget. Dette er i perioden siden reetableringen startet i 2013, stor grunn til å tro at det er laks fra genbanken på Bjerka som har dominert i bestanden. Dette er i tråd med målsetningen for reetableringen.

I perioden 2019-2023 ble det registrert en økning i gjennomsnittstettheten på naturlig produsert ungfisk av laks i Vefsna sammenlignet med 1970-tallet. Denne vekstøkningen hos ungfisk kan delvis tilskrives lavere tettheter i elvas øvre deler, som gir mindre konkurranse og bedre vekstforhold. Gjennomsnittstemperaturen i Vefsna har også økt siden 1970-tallet, noe som også kan ha bidratt til økt vekst. Men, med en antatt økning i bestanden fremover, kan det forventes at individuell vekst reduseres dersom tettheten av ungfisk i oppvekstområdene øker.

SPORTSFISKET

Fiske i Vefsna har vært tillatt siden 2018, og gjenutsetting av fisk har utgjort 65% av fangstene i perioden fra 2018 til 2022. Avlivede laks utgjorde 9% av det beregnede innsiget i 2019, 17% i 2020, og 9% igjen i 2022. I 2018, 2021 og 2023 ble det ikke utført gytefiskregistreringer nedstrøms Laksfors. Beregningene antar en observasjonssannsynlighet på 100%, noe som sannsynligvis overvurderer faktiske beskatningsrater.

Antallet gjenutsatte laks som andel av observert gytefisk har vært 10% i 2019, 22% i 2020 (dog med stor usikkerhet om tallene) og 27% i 2022. Fangst kan ha hatt en negativ innvirkning på bestandsutviklingen ved at fisken som fanges og settes tilbake, bruker lengre tid på å bevege seg oppover i elven, og noen individer forblir lengre nede i vassdraget enn vanlig. Siden tidsvinduet for passering av vandringshindrene i vassdraget er små, kan dette påvirke distribusjonen av fisk i elva.

Det er foreslått tiltak for å redusere fisketrykket i de nedre delene av elven, spesielt under forhold med lav vannføring og lave temperaturer, for å forbedre oppvandring og øke sjansen for at fisken når gyteområdene, spesielt i år med høye vannføringer og lave temperaturer langt ut i sesongen, slik som i 2022. Dette gjelder spesielt så lenge elva ikke er fullkruttet, og det er et ønske om at mest mulig fisk skal utnytte produksjonsarealene i øvre deler.

Forskernes konklusjoner

ANDELEN AV UTSATTE LAKSUNGER oppstrøms Laksfors har i gjennomsnitt vært på 42% i pro-sjektperioden, og mye høyere for eldre laksunger enn for årsyngel. Dette kan tyde på en høyere dødelighet fra naturlig produserte årsyngel til eldre årsklasser enn det som er normalt, eller at stasjonsnettet for undersøkelser oppstrøms Laksfors ikke er godt nok til å fange opp naturlig produserte laksunger. Bruk av elektrisk fiskebåt kunne ha bidratt til å avdekke dette.

Ungfisktettheten både oppstrøms og nedstrøms Laksfors er lave sammenliknet med forventningsverdier for fisketettheter, og sammenliknet med andre større elver som **Orkla** og **Gaula**. Samtidig er tettheten av naturlig produserte årsyngel både nedstrøms og oppstrøms Laksfors ikke ulik tetthetene som ble funnet på 1970-tallet, mens tetthetene av eldre laksunger er betraktelig lavere. Det er på grunnlag av dette grunn til å tro at produksjonspotensialet for Vefsna ikke er fullt utnyttet.

Andelen utsatt fisk i voksenfiskbestanden har gått kraftig ned i undersøkelsesperioden. Dette er i tråd med forventningene, da en stadig større andel av naturlig produsert laks skal returnere til vassdraget. Dette er i perioden siden reetableringen startet i 2013, stor grunn til å tro at det er laks fra genbanken på Bjerka som har dominert i

bestanden. Dette er i tråd med målsetningen for reetableringen.

Det er i alt funnet 20 ulike livshistoriestrategier på naturlig produsert voksen laks i Vefsna, dette tyder på at bestanden er robust, på grunn av at den har et vidt spekter av fisk med ulik elv og sjøalder. Veksten til voksen laks fra Vefsna første år i sjø har økt de siste ti årene. En økning i vekst kan ha positiv effekt på sjøoverlevelse.

Gytefiskundersøkelsene som er gjennomført i vassdraget viser med stor sikkerhet at gytebestandsmålet for Vefsna ikke er oppfylt, og heller ikke har vært det i noen av årene reetableringen har pågått. Samtidig følger bestandsutviklingen prognosen som ble be-regnet for bestandsutvikling i starten av reetableringsprosjektet, som også viser at fangst kan ha forsinket reetableringen noe.

Ungfiskdata viser at fisk ved ulike vannføringer, har problemer med å passere fosser og stryk i Austervefsna. Storforsen nederst i Svenningelva har i tillegg vært begrensende for produksjonen av ungfisk i dette vassdragsavsnittet, ved at denne i flere år har vært problematisk å passere for laksefisk. Ny trapp i denne fossen skal stå ferdig til oppvandringsperioden i 2024.

Kilde: NINA-Rapport 2441.



Fisketrappa i Laksforsen har i årene 2019-2023 vært åpen i hele oppvandringsperioden. Trappa har blitt åpnet rundt midten av juni, og stengt i månedsskiftet september-oktober. Oppvandringen av laks har variert fra 1 744 individer i 2019 til 3 899 individer i 2023. For sjøørret har det vandret opp mellom 1 507 individer i 2021 til høyest antall oppvandrende sjøørret i 2023 med 4 408 individer. Til sammenlikning gikk det i gjennomsnitt opp 2 900 fisk i Laksforsen i årene 1978-1982.

FOTO: RAVINDEO, THOMAS BJORNA, THOMAS BJORNA

Forvaltningslaget mener

VILLAKSNYTT har spurt leder av Vefsnavassdragets fiskeforvaltning SA, Bjørn Brodtkorb, om deres kommentar til utviklingen.

Rapporten artikkelen tar utgangspunkt i er en rapport som er satt sammen av årlige rapporter for laksebestanden i Vefsna. Delrapportene er sammenstilt for å kunne se utviklingen over en lengre periode.

De første sammenstilte år-for-år-dataene er sammenlignet med data fra syttitallet og dermed før regionene ble infisert av *Gyrodactylus salaris*. Rehabiliteringsprosjektet ble utarbeidet og planlagt uten at det ble satt et gytebestandsmål (GBM) for Vefsnavassdraget. Tentative GBM som ble antydnet ved fore-spørrel, bygget på eldre observasjoner og data fra før gyro-smitten kom inn i systemet.

Det vi ser av denne rapporten er at vandringsveiene i vassdraget med stor sannsynlighet har vært den største hindringen i utviklingen for å nå GBM, slik det er satt i dag. Bakgrunnen for laksetrappenes forfatning ved oppstart av rehabiliteringen var at trappa i Laksforsen ble stengt tidlig på åttitallet, for å hindre at gyro spredte seg lengre opp i vassdraget. Dette var fornuftig, da det begrenset behandlingsområdet til ca. 30 km, mot potensielt 180 km, som er definert som den anadrome strekningen i elva når samtlige trapper er i funksjon.

FØRTI ÅR MED FORVITRING

I nesten førti år, fra midte til behandling, forvitret trappene ovenfor Laksforsen uten vedlikehold. Frostsprengninger, skade etter flom osv. ble ikke utbedret, da det ikke var noe laks ovenfor Laksforsen i denne perioden. Etter at et begrenset fiske åpnet fra sommeren 2018, var det også et tilfelle der noen sperret trappa i Fellingforsen med masse.

Rapporten omtaler også el-fiske og utviklingen av yngel i Vefsna. Her er det imidlertid «hull» i årgangene. Dette bør vurderes nærmere ut fra om det er de vintrene vi har hatt med til dels lange frostperioder og perioder der vassdraget har hatt minimal vannføring. Sistnevnte har også sammenheng med overføringene av vann til kraftproduksjon ved Røssvatnet. Overføringen er i størrelsesordenen 10 prosent og vil sannsynligvis påvirke dødeligheten av yngelen, særlig på lav vannføring. Disse to faktorene – manglende vedlikehold av



Leder av Vefsnavassdragets fiskeforvaltning SA, Bjørn Brodtkorb.

laksetrapper og dødelighet for yngelen – bidrar sterkt til at levevilkårene for anadrom fisk er forverret siden syttitallet, som er perioden dagens bestand sammenlignes med. Av faktorer som er utenfor vassdraget, må det også nevnes at fisken skal gjennom et lusebelte skapt av oppdrettsnæringen, før fisken når sine oppvekstområder.

FOR HØYT GBM?

Ut fra punktene ovenfor, mener vi at dagens GBM sannsynligvis er satt for høyt for Vefsnavassdraget. Målet ble beregnet i 2022 utfra modeller basert på gunstige gyteområder og oppvekstvilkår. Forvalt-

ningslaget tviler på at de ovennevnte momentene er vurdert og vektlagt i tilstrekkelig grad i arbeidet med GBM. Etter vårt syn er det lagt for stor vekt på data fra syttitallet, da vi hadde et vassdrag i full produksjon med en moden laksestamme og nesten ingen hindringer hva gjaldt funksjonelle trapper. I tillegg var utsetting av smolt/yngel etter kraftutbyggingen med på å kompensere for manglende vann i frostperioder.

Vi er imidlertid fornøyde med utviklingen som illustreres i figur 21 i rapporten. Den ble også presentert i 2018 og viste at det allerede da var forventet at det ville komme en nedgang i rognproduksjon i de nærmeste årene. Den såkalte «duppen» var altså forventet. Figuren er ajourført i 2024-rapporten og viser at deponeringen sannsynligvis har vært større enn det som ble beregnet. Etter vårt syn viser det med all tydelighet at fisket som har foregått siden åpningen har vært utøvd innenfor de rammevilkår som var satt av miljømyndighetene.

DIFFERENSIERTE KVOTER

Et av tiltakene som foreslås i rapporten, er å begrense fiske i de nedre delene av vassdraget. Dette tiltaket er allerede innført fra 2020 ved de fangstkvotene som ble innført da den nye laksetrappa i Laksforsen ble åpnet. Det er i dag differensierte kvoter fordelt oppover elva og tildelingen er størst i det såkalte «mellomområdet» i elva, området fra Laksforsen og opp til Trofors.

Som man kan se av figur 21 er man i starten av en periode der en forventer en betydelig oppgang. Det blir svært spennende å følge utviklingene i de kommende årene for å se om dette slår til.



Skjellprøver gir forskerne viktig informasjon.

SKJELLPRØVER

Ved å analysere fiskens skjell, kan forskerne trekke konklusjoner om fiskens vekstmønstre og alder, som er kritisk for forståelse av reproduksjonssuksessen.

OTOLITTANALYSE

Denne metoden tillater forskere å bestemme alder og vekst-historikk av fisk ved å studere øresteinene. Dette gir innsikt i fiskens livsvilkår gjennom ulike sesonger.

GYTEFISKREGISTRERINGER

Telling av gytefisk gav verdifull informasjon om reprodutiv suksess og befolkningsstørrelser, nøkkelfaktorer i bestandsforvaltning.

ELEKTRISK FISKE

Denne metoden brukes for å fange fisk midlertidig slik at forskere kan måle befolkningsdensitet og helse, før fisken slippes tilbake i vannet uskadet.

GYTEBESTANDSMÅLET

Det er estimert et gytebestandsmål for hele Vefsnavassdraget på 20 520 571 egg, med en variasjonsbredde fra 13 264 477 - 27 776 665 egg. Omregnet til kilo hunnlaks tilsvarer dette et gytebestandsmål på 14 152 kilo, med en variasjonsbredde fra 9 148 til 19 156 kilo.

Medlemsfordeler i Norske Lakseelver

- Vi jobber aktivt for fokus på villaks og sjøørret i media og blant politikere
- Vi spiller en aktiv rolle i prosessen med regulering av laksefiske i elv og sjø, og bistår og støtter elvene i deres arbeid overfor Statsforvalter og Miljødirektoratet
- Vi utvikler veiledningsmateriell for pliktig organisering av elvelag og drift av vassdrag
- Vi representerer elvene og deres interesser i lakserådet til Miljødirektoratet
- Vi arrangerer møter for medlemselvene med departementer/direktorater i viktige saker, som bl.a. oppdrett, vassdragsregulering, kultivering og gruvedrift
- Vi representerer elvene og deres interesser i møter med Regjeringen og departementer
- Vi representerer elvene og deres interesser i møter med politikere på Stortinget
- Vi arrangerer faglige regionmøter for lakseelvene rundt om i Norge
- Vi sender ut faglige oppdateringer via nettsider, nyhetsbrev og Villaksnytt
- Elvene blir en del av et stort kunnskapsnettverk – nyttig utveksling av erfaringer og tips
- Vi veileder og gir råd til elvene i fagsaker, søknadsskriving og driftsplanarbeid
- Vi tilbyr samtlende digitale verktøy for medlemselvene
- Vi lager felles profilerings- og informasjonsmateriell for elvene
- Vi arrangerer landsmøte med fagseminar hvert andre år
- Vi driver rekrutering gjennom Camp Villaks og Villaksens dag
- Vi representerer de norske elvene i NASCO – den internasjonale laksevernorganisasjonen
- Vi utvikler og koordinerer ulike prosjekter innen laksefisketurisme
- Vi lager høringssvar på nasjonale saker, og støtter opp om lokale høringer
- Vi har kontakt med ulike forskningsmiljøer som jobber med villaks, sjøørret og sjørøye



NORSKE LAKSEELVER

Aktiviteter 2024 – 2025





Styret i Norske Lakseelver etter årsmøtet 2024. Bak fra venstre: Finn Erlend Ødegaard, Aksel Hembre, Gubrand Gulsvik og Eigil Movik. Foran fra venstre: Jenny Domås, Dagfinn Neteland, Vidar Skiri og Cecilie Bjørlo.

Styret og administrasjonen

Styret i Norske Lakseelver har behandlet 87 saker i 2024 og 75 saker i 2025. Totalt 162 saker. Det har vært avholdt 15 styremøter i 2024 og 15 styremøter i 2025. Styret og administrasjonen har lagt den vedtatte arbeidsplanen til grunn for sitt arbeid, men har også fulgt opp andre aktuelle saker. Styrets sammensetning framgår på side 6. I hele perioden har **Torfinn Evensen** vært generalsekretær, **Pål Mugaas** kommunikasjonsansvarlig, **Sigurd Hytterød** fagsjef oppdrett, **Per-Fredrik Rønneberg Nordhov** fagansvarlig for organisasjonsutvikling og **Christian Hagstrøm** fagsjef for vassdragsforvaltning. **Harald Endresen** har jobbet som prosjektmedarbeider i deltidsstilling hele perioden. **Vegard Heggem** har arbeidet som innleid prosjektmedarbeider på timesbasis.

Økonomi og slagkraft

Norske Lakseelver er en slagkraftig organisasjon med en sunn og solid økonomi. God likviditet og sterk egenkapital gir oss et robust fundament for å kjempe for villaksen. Denne solide økonomien er avgjørende for å opprettholde vår posisjon som en ledende aktør, sikre vår kompetanse på sentrale fagfelt, og ikke minst for å kunne gjennomføre effektive tiltak og aktiviteter til beste for våre medlemslag og villaksen.



Nye medlemmer

Ved utgangen av 2025 hadde Norske Lakseelver 129 medlemslag i 127 elver. NL har fått ti nye medlemmer mellom 01.01.2024 og 31.12.2025. To elveeierlag har meldt seg ut i perioden.

Elver innmeldt i 2024-25

Elv	Forvalter
Lygna	Lygna Elveeierlag SA
Aurlandselva	Aurland elveeigarlag
Gloppenelva	Gloppenelva forvaltningslag
Vågsbøelva (Nåsvassdraget)	Nåsvassdraget Forvaltningslag SA
Batnfjordelva	Batnfjordelva Fiskelag SA
Oksdøla	Oksdøla Elveeierlag
Spildra	Spildervassdragets grunneierforening SA
Skibotnelva	Skibotnelva Forvaltningslag SA
Kvængselva	Statskog SF Troms
Hålandselva	Hålandselva elveeigarlag

Elver utmeldt i 2024-25

Elv	Forvalter
Hålandselva	Hålandselva elveeigarlag
Flåmselva	Flåm elveeigarlag

Høringsuttalelser og innspill i perioden

2024

10.01.2024	Høringssvar til islandske myndigheter om ny akvakulturlov
26.02.2024	Høringssvar NOU 23:18 Genteknologi i en bærekraftig fremtid
01.03.2024	Høringssvar Kystsoneplan Gamvik Tana Berlevåg Båtsfjord
04.03.2024	Innspill til Statsbudsjettet til pol.ledelse i KLD
22.03.2024	Innspill til reetablering av laks og effektiv toveis vandring av anadrom fisk og ål i Kragerøvassdraget
27.03.2024	Høringssvar revisjonsdokument Aurlandvassdraget
05.04.2024	Høringssvar forslag om endring i forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i sjø og vassdrag
22.04.2024	Høringssvar tilskuddsordninger for å ivareta natur
22.04.2024	Høringssvar regional planstrategi for Trøndelag 2024-2027
22.04.2024	Høringssvar forskrift om tilskudd til tiltak for å ivareta natur og forskrift om tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk.
26.04.2024	Høringssvar søknad om lokalitet Skipbåtsvær
26.04.2024	Høringssvar vannuttak fra Bøelva, Skien kommune
12.06.2024	Høringssvar oppdrettslokalitet Ibestad kommune
21.06.2024	Høringssvar - E6 Hellstranda
28.06.2024	Brev til Lerøy etter rømming fra Reitholmen
16.08.2024	Høring konsesjonssøknad Sarp 2
29.08.2024	Innspill til kartlegging og overvåking av BKD
29.08.2024	Høringssvar planprogram interkommunal kystsoneplan Øst-Finnmark
30.08.2024	Høringssvar kystsoneplan - Øst-Finnmark
09.09.2024	Støttebrev Mandalselva Nasjonalt villakssenter
16.09.2024	Høringssvar til CBD COP 16 (Naturmeldingen)
18.09.2024	Høringssvar Norskerenna Sør Frøyabanken Nord Trænebanken
07.10.2024	Høringssvar kystsoneplan Nordreisa Kvængelva Skje-verøy
31.10.2024	Høringssvar NYTEK23
01.11.2024	Høringssvar vilkårsrevisjon og O/U Røldal-Suldal
01.11.2024	Innspill fra Norske Lakseelver til Meld. St. 27 (2023-2024) om flom og skred
11.11.2024	Innspill Meld.St.35 - Handlingsplan for naturmangfold
21.11.2024	Høringssvar oppdrett på land
20.12.2024	Høringssvar Havbruk til havs

2025

04.02.2025	Muntlig høring av dyreverferdsmeldingen på Stortinget
13.02.2025	Høringssvar dyreverferdsmeldingen
19.02.2025	Høringssvar kystsoneplan Senja
25.02.2025	Høringssvar teknisk regelverk for HTH
27.02.2025	Høringssvar oppdrettslokalitet Haram kommune
28.02.2025	Innspill om triploid oppdrettslaks
05.03.2025	Høringssvar vilkårsrevisjon Skibotn
14.03.2025	Høringssvar mellomregulering fisketider elv og sjø
20.03.2025	Høringssvar bruk av nedjustert kapasitet på særskilte miljøvilkår
08.05.2025	Høringssvar havbruksmeldingen
01.06.2025	Høringssvar Vannforvaltningsplaner (hele landet)
05.09.2025	Høringssvar oppdrettslokalitet Ørland kommune
05.09.2025	Krav om tilbaketrekking av tillatelser - Engebøfjellet og Førdefjorden
07.09.2025	Høringssvar sirkulærutvalget
10.09.2025	Supplerende innspill vilkårsrevisjon Skibotn
13.09.2025	Høringssvar akvakulturanlegg til havs
17.09.2025	Høringsuttalelse laksetildelingsforskriften HTH
23.09.2025	Høringssvar Europeen circular act
08.10.2025	Høringssvar forskrift om naturrestaurering
10.10.2025	Høringssvar Regional plan for areal Vestland
15.10.2025	Høringssvar kystsoneplan Kvængelva Tjeldsund og Ibestad
04.12.2025	Høringssvar krav om driftsplan etter akvakulturdriftsforskriften
12.12.2025	Høringssvar utredningsprogram Nedre Driva kraftverk



Møteleder Vegard Heggem fra Orkla og avtroppende styreleder, Ragnhild Brennslett, fra Ranaelva under landsmøtet 2024.

Føringer fra Landsmøtet 2024:

Sammen for mer villaks i elvene



Bakteppet for landsmøtet i 2024 var historisk svake bestander av laks, sjørørret og sjørøye i flere deler av landet. Villaksen er rødlistet både nasjonalt og internasjonalt. Landsmøtet la vekt på viktigheten av en sterk og tydelig organisasjon som et talerør for lokal forvaltning og bærekraftig forvaltning av villaksen. Dette er godt forankret i organisasjonens formålsparagraf, som understreker viktigheten av lokal og bærekraftig forvaltning.

Norske Lakseelver har siden forrige landsmøte gjennomført en strategiprosess som involverte hele organisasjonen. Styret la derfor strategien for 2023–2032 til grunn for arbeidsplanen 2024–2026. Organisasjonens overordnede visjon er Sammen for mer villaks i elvene.

Norske Lakseelver skal gjøre det enklere for medlemslagene å drive god kunnskapsbasert forvaltning. Utad skal Norske Lakseelver være den viktigste formidleren av kunnskap og fremme politiske løsninger for å styrke laksebestandene.

Norske Lakseelver legger følgende verdier til grunn for sitt arbeid:

- Inkluderende – vi får med folk!
- Kunnskapsbaserte – vi bruker fakta!
- Løsningsorienterte – vi finner løsninger!

Trusselvurderingen fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning danner grunnlaget for prioriteringene.

For å utvikle organisasjonen og øke gjennomslagskraften, er det viktig med økt engasjement i medlemslagene og styrket samarbeid med NL sentralt. Målet er at strategien og handlingsplanene skal bidra til å utvikle organisasjonen.

Landsmøtet vedtok en arbeidsplan med ni prioriterte tema for perioden. Både tema og mål er forankret i NLS strategi, og beskrivelsen under hovedmålene danner grunnlag for styrets handlingsplaner.

Deltagelse i faste utvalg



Samrådsmøte for Statens Fiskefond

Miljødirektoratet avholder årlige møter om hvordan midlene i Statens Fiskefond skal fordeles. På samrådsmøtene deltar representanter fra Norske Lakseelver, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norske Sjølaksefiskere, Kommunenes Sentralforbund og Statsforvalteren. På møtene diskuteres blant annet fordelingen av fiskefondsmidler mellom lokale og sentrale prosjekter, status for laksefisk og utviklingen i sportsfiske etter anadrom laksefisk (inkludert rekruttering).

Norske Lakseelvers generalsekretær deltar på samrådsmøtene. Vi har aktivt bidratt til at en større andel av fiskefondet blir utbetalt til lokale tiltak i elvene. Gjennom gode prosjekter har Norske Lakseelver også bidratt til at en større andel av de sentrale midlene går til prosjekter som kommer lakseelvene til gode.



Fagrådet for laks og sjørørret på Østlandet

Skagerrak-Oslofjordregionen har store felles utfordringer innen forvaltning av anadrome laksefisk. Miljødirektoratet har derfor tatt initiativ til etablering av et regionalt fagråd for hele regionen. Fagrådet har ingen lovpålagte oppgaver, men fungerer som et rådgivende organ som skal bistå forvaltningen, interesseorganisasjonene og allmennheten for å sikre god forvaltning av anadrom laksefisk.

I rådet sitter representanter fra statsforvalterne, kommunene, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Miljødirektoratet, interesseorganisasjoner for yrkes- og fritidsfiskere, samt politiet. Det har vært avholdt årlige møter i rådet i 2023 og 2024. Norske Lakseelver har vært representert ved Pål Mugaas, som har innledet om status for lakseelvene i området. Den nye situasjonen med store nullfiskeområder i Oslofjorden fra 2026 har skapt spesielle utfordringer som ble tatt opp i fagrådet.



NASCO

NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization) ble stiftet i 1984, og har blant annet ansvar for oppfølgingen av den Nordatlantiske laksevernkonvensjonen fra 1983. NASCO er et samarbeidsorgan mellom regjeringene i landene rundt Nord-Atlanteren som har bestander av villaks. NASCO

har i oppgave å begrense fiske på blandede bestander i sjøen utenfor Grønland og Færøene. Dette bidrar til at mer laks kommer tilbake til norskekysten, at det blir mer laks å fiske på i norske elver, og at vi får større mulighet til å oppnå gytebestandsmålet.



Generalsekretær Torfinn Evensen sammen med andre NGO-delegater på NASCO årsmøte.

NASCO-møtene er også en viktig arena for deling av kunnskap og erfaring mellom land med villaks, innen temaer som oppdrett, vannkraft, sjølaksefiske, habitattiltak og fiskeutsettinger. I tillegg jobbes det med å forhindre spredning av pukcellaks og gyro-parasitten.

Norske Lakseelver har, sammen med de andre frivillige organisasjonene, observatørstatus i NASCO. Nils Olav Gjone fra Numedalslågen og Norske Lakseelver, ble valgt som den europeiske representanten for de frivillige organisasjonene sommeren 2023. Han har bidratt aktivt i prosessen med å modernisere NASCO, slik at organisasjonen bedre kan bidra til å redde villaksen for fremtiden. På grunn av endringer i perioden har Gjone dessverre måttet trappe ned på deler av det frivillige NASCO-arbeidet. Norske Lakseelvers generalsekretær har deltatt på de årlige møtene.

Gjennom vårt internasjonale arbeid er vi med på å sette norske utfordringer på den internasjonale agendaen. Samtidig får vi viktig faglig oppdatering og innspill til nye løsninger som kan overføres til Norge.

PRIORITERT INNSATS



NL som arbeidsplass

NL skal være en attraktiv og profesjonell arbeidsgiver og ha et positivt og inkluderende arbeidsmiljø.



Bevilgninger fra Reddvillaksen er viktig for at NL skal kunne opprettholde det gode fagarbeidet. Her er styreleder i Reddvillaksen, Jens Olav Flekke, flankert av Christian Hagstrøm og Torfinn Evensen til venstre og Sigurd Hytterød til høyre.

Reddvillaksen



Reddvillaksen er den norske avleggeren av North Atlantic Salmon Federation (NASF), stiftet av islendingen Orri Vigfússon i 1989. Som en ideell stiftelse med sete i Oslo, arbeider Reddvillaksen for å sikre livskraftige fiskebestander i alle norske lakse- og sjøørretvassdrag. Organisasjonen finansierer sitt arbeid gjennom årlige auksjoner av laksefiske, som finner sted i Oslo i oktober/november.

Historisk sett har om lag en tredjedel av auksjonsinntektene gått til det internasjonale kvoteoppkjøpet på Færøyene og Grønland, mens øvrige midler har styrket villaks og sjøørret i Norge. Fra 2022 har alle midlene gått til tiltak i Norge.

Norske Lakseelvers medlemselver og enkeltgrunneiere bidrar aktivt ved å donere fiske og overnatting til auksjonene. Norske Lakseelver sentralt mottar også tilskudd for sitt arbeid med å bekjempe truslene fra oppdretts- og kraftindustrien. Både i 2024 og 2025 var medlemslag og enkeltgrunneiere i Norske Lakseelver ivrige givere. I tillegg har Norske Lakseelver i 2024 og 2025 bistått Reddvillaksen i NASFs arbeid med å opplyse den islandske allmennheten om problemene med oppdrett i åpne merder. Dette inkluderer innspill til islandske myndigheter i høringer om ny akvakulturlov, som en reaksjon på norske oppdretteres etablering i islandske fjorder.

I april 2024 arrangerte Reddvillaksen, Norske Lakseelver og NJFF et felles seminar om villaksens utfordringer i forbindelse med Camp Villmark-messen på Lillestrøm, med rundt 100 deltakere. Reddvillaksen var også sentral i finansieringen av filmen Silent Waters,



Fra Villaksauksjonen i 2025. Den ble direkte sendt på Naturkanal1. Hanne Sørvik var programleder, og sitter her i samtale med Stian Stensland (NMBU) og Gunnar Einang fra Stjørdalselva.

som ble vist i 2025 i samarbeid med Norske Lakseelver.

Grunnet den vanskelige fiskesesongen i 2024 og usikkerhet rundt elveåpningene i 2025, ble det ikke avholdt Villaksauksjon i 2024. Imidlertid ga Villaksauksjonen i 2025 det beste resultatet noensinne. Den siste delen av auksjonen ble i tillegg sendt direkte på Naturkanal1, etter initiativ fra Norske Lakseelver og med Hanne Sørvik som programleder.



Karoline Andaur fra WWF og Torfinn Evensen fra Norske Lakseelver til felles kamp for villaksen.

Villaksalliansen



Norske Lakseelver leder og koordinerer Villaksalliansen. Alliansens formål er informasjonsutveksling og samarbeid i viktige saker som gjelder laksefiskenes fremtid.

I tillegg til å formidle og tilrettelegge for informasjon til politikere og andre, er Villaksalliansen en viktig arena for å levere felles innspill på høringer som angår alle medlemmene på forskjellig vis. I perioden er det levert felles høringsvar (med NL og én eller flere av organisasjonen i Villaksalliansen) på bl.a. Konsekvensutredning for havbruk til havs, Dispensasjon for gjeldende kystsonoplan i lbestad kommune, Genteknologi i en bærekraftig framtid, Kommunedelplan Senja, Regelverk for akvakulturanlegg til havs, Havbruksmeldingen og Forslag om bruk av nedjustert kapasitet på særskilte miljøvilkår (miljøteknologiordningen).

NORGES BONDELAC



Styret i NL på besøk hos det lokale forvaltningslaget i Gloppen i Vestland.

Lokal forvaltning og pliktig organisering



Organisasjoner som forvalter anadrome vassdrag, får et større ansvar og flere oppgaver når laksebestandene sliter. Dette omfatter både behovet for kunnskap om eget vassdrag og evnen til å gjennomføre nødvendige tiltak for å sikre sunne og livskraftige fiskebestander. God organisering er en forutsetning for å lykkes med dette.

Norske Lakseelver har aktivt bistått over 50 ulike vassdrag i arbeidet med å oppfylle kravene i forskrift om pliktig organisering. Av disse er 30 nå ferdig organisert med nye vedtekter og organisasjonsnummer.

Norske Lakseelver ønsker større fokus på aktiv bruk av driftsplan. Det handler om å dokumentere utfordringene, beskrive løsningene og reddegjøre for hvordan effekten av iverksatte tiltak skal evalueres i etterkant. Driftsplanen skal ikke bare omfatte tiltak i vassdraget, men også oppsyn, smittevern og bestandsovervåkning. Norske Lakseelver tilbyr en driftsplanmodul i sin nettsideløsning, tilgjengelig for alle medlemmer.

Samarbeid med NMBU om driftsplan



Siden 2024 har Norske Lakseelver holdt forelesninger for studenter ved NMBU på kurset NATF240. Studentene har fått opplæring i bruk av driftsplanmodulen på Norske Lakseelvers nettsider.

Målsetningen med semesteroppgaven er å øke studentenes kunnskap om utforming av driftsplaner. Denne kunnskapen anvendes i praksis gjennom arbeid med en konkret driftsplan, der studentene tar i bruk digitale verktøy som benyttes i dagens fiskeforvaltning. Semesteroppgaven skal gi studentene ferdigheter til å «... kunne medvirke i planlegging av ulike forvaltningsregimer og høstingsmåter for enkeltbestander og fiskesamfunn i både ferskvanns- og kystmiljøer».

I semesteroppgaven har studentene utarbeidet en (tenkt) driftsplan for Kongsfjordelva i Finnmark. Studentene må begrunne sine valg basert på tilgjengelig informasjon om laksebestandens situasjon i elva, trusselfaktorer, fiskersammensetning og økonomi.

Norske Lakseelvers mål med dette arbeidet er å gjøre fremtidens fiskeforvaltere bedre kjent med relevant lovverk og verktøy.

Regionale laksemøter og fagseminar



Regionmøter og fagseminarer er sentrale samlingsarenaer i Norske Lakseelver. Møtene er viktige for å styrke det faglig-sosiale fellesskapet, formidle aktuell kunnskap og finne gode løsninger sammen.

Regionmøtene arrangeres årlig i ulike regioner i landet. Møtene er kveldsarrangementer og samler forvaltere på tvers av vassdrag, offentlig forvaltning og andre interesserte til faglig fellesskap, erfaringsutveksling og kunnskapsformidling. Temaene for møtene spenner bredt og tar utgangspunkt i saker som er aktuelle for regionen eller Norske Lakseelvers strategi. Et sentralt tema for møtene i 2024–2025 har vært hvordan den lokale forvaltningen best kan møte utfordringene i en ny virkelighet for fiskeforvaltningen.

For å styrke villaksforvaltningen har Norske Lakseelver de siste årene invitert sentrale ressurspersoner, som vannområdekoordinatører, vannregionmyndigheter og koordinatører fra Forum for Natur og Friluftsliv. Lokale ressurspersoner fra organisasjonene i «Villaksalliansen» er også invitert. Dette bygger verdifulle fagnettverk for medlemmene og engasjerer flere i arbeidet for vår visjon: «Sammen for mer villaks i elvene».

Siden forrige landsmøte har Norske Lakseelver arrangert flere fagseminarer. Disse er større i omfang og samler medlemslag fra hele landet, og fungerer som viktige faglig-sosiale møteplasser. Temaene for seminarene tar utgangspunkt i aktuell forskning, prosjekter og emner relevante for de lovpålagte oppgavene i lakse- og innlandsfiskloven. Sentrale temaer i denne perioden har vært fiskeforvaltning i en ny virkelighet, fiskeregler, rekruttering og fiskeoppdrettspåvirkning.

I september 2024 arrangerte Norske Lakseelver, i samarbeid med Forum for natur og friluftsliv Troms og deres medlemsorganisasjoner, en to-dagers fagtur. Temaet var vannforvaltning og naturrestaurering, med befaringer til Mortenelva i Målselva og Mandalselva. Slike fagbefaringer, sammen med det faglig-sosiale fellesskapet og kunnskapnettverket Norske Lakseelver utgjør, er en viktig medlemsfordel.

Fagseminaret i april 2025 var viktig for å samle organisasjonen og bygge et sterkt lag av stolte forvaltere før fiskesesongen 2025. Den første dagen ble arrangert «hjemme hos» Norske Lakseelver på Landbrukets hus, mens den andre dagen ble arrangert i samarbeid med NJFF, Reddvillaksen og Camp Villmark under «Villmarksmesse 2025».

Digitale nettmøter har vært et viktig tiltak for å utvikle organisasjonen og medlemmene i inneværende periode. Selv om de har vært benyttet i Norske Lakseelver siden pandemien, ble de igjen svært aktuelle etter Miljødirektoratets stenging av flere laksevassdrag i 2024.

FOTONORSKE LAKSEELVER



Karianne Johansen fra Alta-elva under ett av fagseminarene i regi av NL i 2024.

Nettmøtene har dekket en rekke temaer relevante for medlemmene, som villfisksykdommer og beredskap, drift av forvaltningslaget, oppsyn, midtsesongevaluering, vann-nett og bestandsovervåkning. De fungerer som et nyttig supplement til de fysiske møtene.

I 2023 vedtok styret i Norske Lakseelver en plan for regionalt samarbeid, som ble fulgt opp med testing i Trøndelag under navnet «NL-elvene i Trøndelag». Høsten 2025 behandlet styret en plan for internkommunikasjon, med mål om å øke engasjementet og samhandlingen i Norske Lakseelver, samt styrke eierskapet til organisasjonen. Planen legger opp til flere møtepunkter med medlemslagene og at Norske Lakseelver i større grad skal engasjere medlemmene.

Regionmøter:

Dato	Hvor
14.02.2024	Førde
06.05.2024	Vuku
07.05.2024	Mosjøen
22.05.2024	Nordkjosbotn
09.09.2024	Marnardal
05.12.2024	Marnardal
13.05.2025	Stjørdal
26.05.2025	Marnardal
27.05.2025	Bryne
23.09.2025	Røklund
26.11.2025	Åndalsnes

Fagseminarer:

16.04.2024	Gardermoen
3.12.2024	Værnes, med NJFF
03.04.2025	Landbrukets hus
04.04.2025	Camp Villmark, sammen med NJFF

PRIORITERT INNSATS



Organisasjonsutvikling

NL skal engasjere flere til å bli aktive i lokal forvaltning og utvikle digitale ferdigheter og informasjonsflyt i medlemslagene.. [#1]



Norske Lakseelver har engasjert seg mot gruvedumping i og utenfor nasjonale laksefjorder i hele perioden.

Kamp mot gruvedumping i norske fjorder



To av Norges mest omstridte miljø saker handler om planene om å deponere gruveavfall på bunnen av Førdefjorden og Repparfjorden. Norske Lakseelver har engasjert seg sterkt i begge.

Førdefjorden har gruveselskapet Nordic Mining fått statlig tillatelse til å dumpe 170 millioner tonn gruveavfall rett utenfor grensen til den nasjonale laksefjorden. Den nasjonale lakseelven Nausta drenerer til Førdefjorden, og det gjør også Jølstra. Miljøorganisasjonene Naturvernforbundet og Natur og Ungdom saksøkte staten, og i august 2025 vant de frem i Borgarting lagmannsrett. Dette var en historisk seier, basert på EUs vanddirektiv, som kan få betydning for naturvern i hele Europa. Norske Lakseelver har støttet søksmålet økonomisk og deltatt i markeringer, senest utenfor Sogn og Fjordane tingrett i oktober 2025, der organisasjonene krevde midlertidig stans i deponeringen mens rettsprosessen pågår. Saken skal opp i Høyesterett den 27. april 2026. Norske Lakseelver er partshjelp i Høyesterett.

I Repparfjorden planlegger Nussir ASA kobberutvinning med tilhørende sjødeponi. Siden 2019 har selskapet hatt tillatelse til å slippe ut millioner av tonn gruveavfall i fjorden. Prosjektet møter motstand fra miljøorganisasjoner, fiskeriinteresser og samiske organisasjoner, som frykter skader på økosystem, fiskebestander og tradisjonell samisk bruk av området. Norske Lakseelver har støttet motstanden mot gruvedeponiet.

Ulike markeringer

Den 13. oktober 2025 holdt styreleder i Norske Lakseelver, Dagfinn Neteland, en appell utenfor Sogn og Fjordane tingrett. Markeringen skjedde i forbindelse med en rettslig behandling av spørsmålet om

midlertidig stans i planene om å deponere gruveavfall i Førdefjorden.

Den 15. november 2025 deltok Norske Lakseelver på en nasjonal aksjonsdag mot sjødeponi, med fakkemarkeringer i Oslo, Førde og Repparfjorden.



Styreleder Dagfinn Neteland med førdefjordappell utenfor Sogn og Fjordane tingrett i oktober 2025.

2024: Sesongen som rystet laksefiske-Norge



Laksefisket er selve livsnerven for Norske Lakseelver og medlemselvene våre. Det er aktiviteten i og langs elvene i sommermånedene som genererer opplevelsene og ringvirkningene som villaksforvaltningen bygger på. Det følte derfor som et jordskjelv da Miljødirektoratet (MD) den 20.

juni 2024 varslet om at laksefisket kunne bli stanset i deler av landet.

Varselet kom uten konsultasjon med lokal forvaltning. Flere elver hadde vært ute i forkant med lokale vedtak om fredning av all stor- og mellomlaks. Det fremsto imidlertid som om MD allerede hadde bestemt seg. Dagen etter at varselet ble gitt, kom beslutningen om at 33 elver sør for Nordland ville bli stengt fra 23. juni. I tillegg skulle alt sjølaksefisket fra svenskengrensen og opp til og med Trøndelag stenges.

Beslutningen bygget på at de foreløpige laksefangstene i elvene var om lag halvparten av hva de var på samme tidspunkt i 2023, som var et av de aller svakeste årene i nyere tid. Fangstene av storlaks i overvåkingsnøtene i Trøndelag var også vesentlig svakere enn normalt. I tillegg ble det også rapportert om sviktende innsig i lakseelvene i Danmark, Storbritannia og Irland. MD anvendte §11 i lakse- og innlandsfiskloven, som gir direktoratet myndighet til å stoppe fiske med øyeblikkelig virkning når særlige forhold tilsier det.

De fleste av elvene som ble stengt har gjennom flere år hatt delegert myndighet til å gjøre nødvendige tiltak underveis i sesongen, herunder stenging, etter klart definerte kriterier for midtsesongevaluering og forhåndsavtaler. Mange opplevde derfor MDs inngripen som en regelrett avskilting av, og dyp mistillit til, den lokale forvaltningen.

Dagen etter stengingsvedtaket publiserte NL en felles uttalelse med Norges Jeger- og fiskerforbund, hvor organisasjonene uttrykte støtte til MDs avgjørelse. Dette ble kritisert av enkelte av medlemslagene. Utover det å føle seg rent umyndiggjort, var noen medlemslag frustrerte over at direktoratets inngripen framsto som sjablongmessig og inkonsekvent.

Blant de 33 elvene som ble rammet var det store variasjoner i bestandsstatus. Enkelte av elvene hadde hatt svært god måloppnåelse over tid, og en nærhistorikk hvor Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) mente det høstbare overskuddet faktisk var større enn det som



PRIORITERT INNSATS

Bærekraftig fiske

NL skal jobbe for et bærekraftig fiske på de enkelte laksebestandene, og for at gytebestandsmålene oppnås gjennom elvetilpassede moderne fiskeregler som også muliggjør fisketurisme og verdiskaping. NL vil i den forbindelse jobbe for at gjenutsetting av fisk aksepteres som et bærekraftig forvaltningsverktøy. NL vil videre jobbe for at fiske på blanda bestander i sjø stoppes i områder med sårbare og truede bestander. I områder hvor sjølaksefiske tillates, vil NL jobbe for en felles digital og fortløpende fangstrapportering i elv og sjø.



Det var hektisk aktivitet i dagene etter at Miljødirektoratet stengte 33 elver i 2024. Her er generalsekretær Torfinn Evensen i møte med klima- og miljøminister Andreas Bjelland-Eriksen i Stjørdalselva.

ble utnyttet. Det er åpenbart at MDs uttalelse om at fisket ble stengt bare der det var kritisk behov ikke passet for disse elvene.

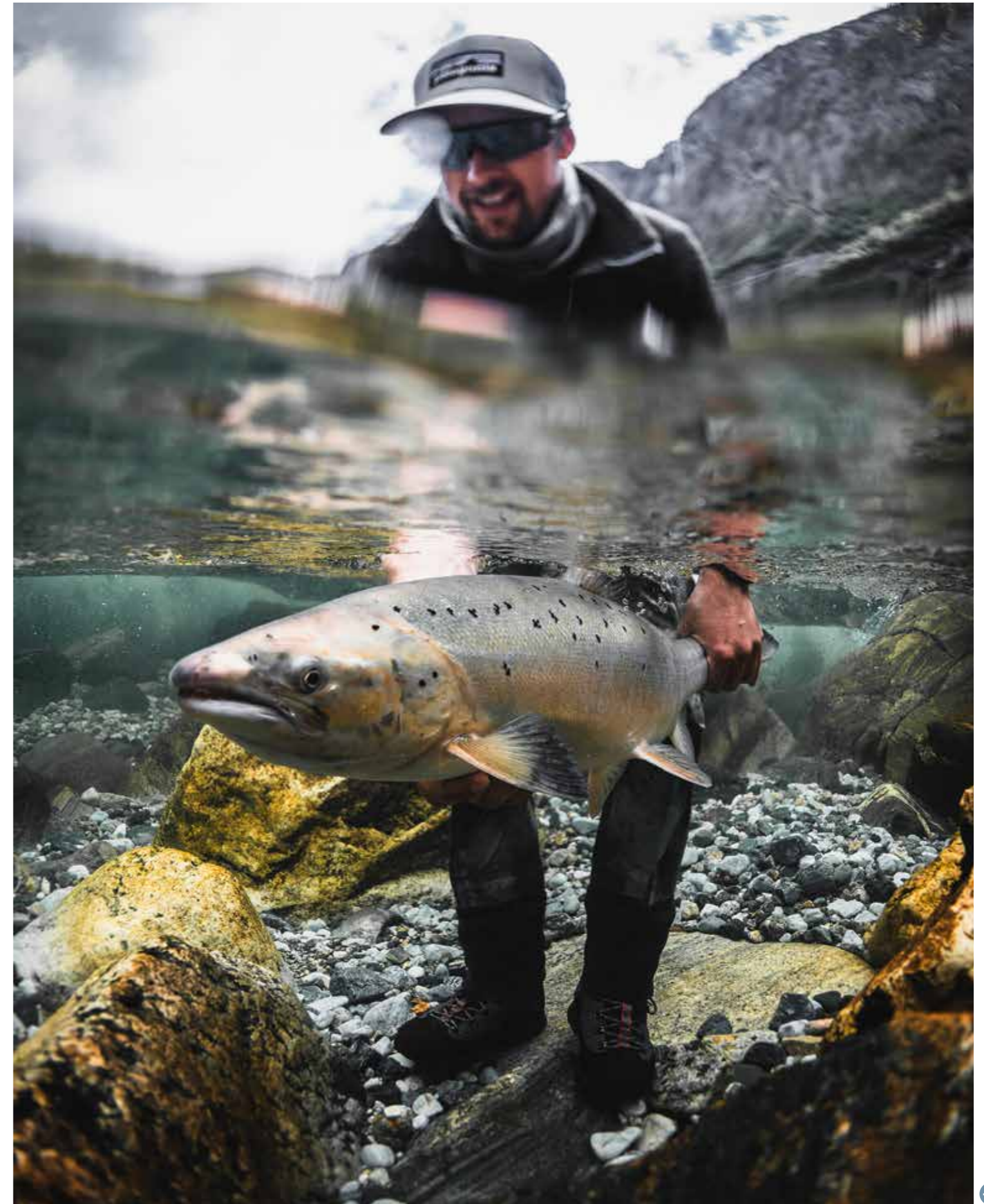
I den hektiske situasjonen som oppstod rundt stengingsvarselet fra MD, var NL svært opptatt av at sjølaksefisket måtte bli stanset. Dette var særlig hensyn til de svakeste og mest sårbare bestandene. Etablerte prosedyrer tilsier at MD ikke kan regulere sjølaksefisket ensidig underveis i sesongen, men at berørte vassdrag i de gjeldende sjøområdene må reguleres samtidig. Denne erkjennelsen bidro til at uttalelsen om stengingsvedtaket ble som den ble. NL vurderer det i etterkant slik at uttalelsen burde vært mer nyansert, og støtten til MD mer betinget.

I de påfølgende dagene ble det utstrakt møtevirksomhet. Behovet for informasjon, og for utløp for spørsmål og frustrasjon, var naturlig nok stort. NLS innarbeidede rolle som bindeledd mellom elveeierlag, og mellom elveeierlag og miljømyndighetene, kom til god nytte. En rekke digitale medlemsmøter ble avholdt, og i to av disse stilte Raoul Bierach og Helge Dyrendal opp fra Miljødirektoratet.

I kjølvannet av stengingen la NL ned en betydelig innsats for å utforske fiskerettshavernes muligheter for å få kompensasjon for tapte inntekter. Mange medlemslag bidro også med mobilisering av lokale og regionale politikere for å synliggjøre den krevende situasjonen overfor sentrale myndigheter. Generalsekretær Torfinn Evensen brukte hele sitt register av forbindelser til politikere og embetsverk, og det ble sendt henvendelser til og gjennomført møter med fem ulike departementer. Dette førte dessverre ikke fram. Regjeringens endelige svar var at det ikke eksisterte kompensasjonsordninger for bortfall av inntekter



Statusrapporten fra VRL ligger til grunn for NLS prioriteringer.



grunnet regulering av fisket, og at de heller ikke planla å innføre en slik kompensasjonsordning.

Etter NINAs gjennomgang av bestandsdata per 5. juli, åpnet Miljødirektoratet for at 16 av de stengte elvene kunne gjenoppta et forsiktig fiske fra 11. juli. Laksefiskehverdagen ble imidlertid ikke den samme igjen, hverken i disse elvene eller i de som forble stengt.

Den nye virkeligheten

I sin rapport for laksesesongen 2024 skrev Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) at det aldri tidligere har kommet så få laks tilbake fra havet til Norge. Over en tredel av elvene hadde ikke noe høstbart overskudd dette året. Likevel var det enkelte av elvene som ble stengt den 23. juni som oppnådde gytebestandsmålet med god margin. VRL mente at tiltakene som ble innført i løpet av fiskesesongen var nødvendige for å sikre laksebestandene for framtida.

NL opprettet i september 2024 et prosjekt for å følge opp den kommende utviklingen av fiskereguleringene, med Vegard Heggem som prosjektleder. Den nylig avsluttede sesongen ble opplevd som såpass gjennomgripende at prosjektet fikk navnet «Den nye virkeligheten».

Usikkerheten var stor rundt hva som nå ville skje fram mot 2025-sesongen. NL presset hardt på for at MD skulle gi nødvendige avklaringer så raskt som mulig, slik at elveeierlag og fisketilbydere kunne legge planer. Den 20. september 2024 kom de første signalene. Under overskriften «Ny føre var-strategi til neste års laksefiske» skrev direktoratet at vi ikke lenger kan forvente at det kommer omtrent like mye laks inn til elvene som tidligere år. Med andre ord signaliserte MD et krevende brudd med den ukuelige optimismen som laksefiskemiljøene alltid har knyttet til oppstart av en ny sesong.

En nærmere beskjed om hva den nye strategien skulle innebære kom knappe to måneder senere. Da ba Miljødirektoratet elveeierlagene i ekstra utsatte elver om å innen utgangen av 2024 sende inn planer for hvordan laksefiske skal holdes på et forsvarlig nivå. Med «ekstra utsatte elver» mente direktoratet elver hvor det har vært lite laks over noen år, eller svært lite laks bare i 2024. Hva som lå i «forsvarlig nivå» var ganske rundt definert. Formuleringen var å «holde uttaket av laks på et minimum, inntil en ser at det kommer nok laks opp i elvene».

Det var altså opp til elvene selv å bedømme om man befant seg i kategorien «ekstra utsatt», samt hvilke konkrete fiskereguleringer som måtte til for at fisket skulle kvalifisere som forsvarlig. En del elver syntes det var problematisk å ikke få en tydeligere marsjordre fra direktoratet. Andre elver opplevde det som at MD ønsket å gjenopprette den skadskutte relasjonen fra sommeren, ved å utvise tillit til at forvaltningslagene selv skulle finne gode løsninger tilpasset sine lokale forhold.

Når blir sesongstart?

Med kun seks uker igjen til julaften, fikk elvene det travelt med å utarbeide planer for å regulere den kommende fiskesesongen. Et grunnleggende spørsmål som det måtte tas stilling til, var om man kunne fortsette med den vante datoen for sesongstart. I MDs nye føre var-strategi var det uttalt hva som måtte til for å få lov til å fiske tidlig i sesongen, nemlig å avgrense fisket til en er sikker på at det er nok laks. Alternativet til dette, opplyste direktoratet, var å utsette starten på fiskesesongen. For mange elver fremsto dette som et valg mellom pest eller kolera.

Konseptet med et rettet fiske for å beskytte særlig viktige individer fram mot gytningen har i de senere årene fått godt fotfeste i elver over hele landet. Men det er et godt stykke fra å gjenutsette en og annen gytefarget hunnlaks i august til å måtte slippe ut igjen samtlige mellom- og storlaks helt fra sesongstart. For mange storlakselver ville en fredning av laks over 65 cm, for å kunne få lov til å åpne 1. juni, i praksis bety at tilnærmet all fisken måtte gjenutsettes de første dagene og ukene av sesongen. Var elvene klare for et så strengt regime?



Det var stor medieoppmerksomhet i forbindelse med stengingen i 2024.

Og dessuten: var det fare for at så mye gjenutsetting kunne komme i konflikt med dyrevelferdsloven? Slike avveininger og spørsmål var det mange som ønsket å drøfte i fellesskap, og NL la til rette for dette med en runde med digitale regionmøter i november.

Medlemslag som ønsket hjelp til arbeidet med planene fikk dette, og NL deltok også på en rekke elveeierlagsmøter over hele landet, både fysisk og digitalt. Med betydelig uro i egne rekker la styrene i elveeierlagene ned en imponerende innsats for å komme i mål med planene innen fristen. Den 31. januar 2025 kom MD med utkast til ny forskrift, hvor 37 elver var satt opp med et mer avgrenset fiske og fem foreslått helt stengt. Etter en høringsperiode ble forskriften endelig vedtatt den 4. april, knappe to måneder før sesongen skulle starte i mange elver.

Gjenutsetting

I arbeidet med planene for 2025 var de fleste elveeierlagene interesserte i å beholde den tidlige sesongstarten. De ville imidlertid gjerne ha en forhåndsuttalelse fra offentlige myndigheter på at fredning av laks over 65 cm ikke ville være i strid med dyrevelferdsloven. NL brakte spørsmålet videre til MD og Mattilsynet, men ingen av dem svarte direkte på dette. MD henviste til at det er Mattilsynet som forvalter dyrevelferdsloven. Mattilsynet viste til artikkelen «Fritidsfiske og dyrevelferd», publisert på mattilsynet.no i mars 2024. Her kan man lese at Mattilsynet betrakter fang og slipp som etisk betenkelig, men ikke i strid med loven. Forutsetningen er at gjenutsetting utføres på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Ansvaret for dette plasseres tydelig på fiskeren: det er fiskeren som bryter loven dersom fisk påføres unødig lidelse på grunn av uforsvarlig håndtering.

I medlemsmøter gjennom vinteren og frem mot sesongstart var NL likevel tydelig med å påpeke at elveeierlagene også har et ansvar. For å styrke forutsetningene for en god fiskekultur og forsvarlig praksis ved gjenutsetting, må de gi god informasjon til fiskerne før sesongstart og følge opp gjennom sesongen. God oppfølging gjennom sesongen innebærer blant annet et aktivt og serviceinnstilt fiskeoppsyn, samt å følge løpende med på bilder og videoer som legges ut på digitale laksebørser og sosiale medier.

For å bidra til god praktisering av gjenutsetting tok NL initiativ til å utvikle en ny veiledningsvideo. Det ble opprettet et samarbeid med Norges Jeger- og fiskerforbund, og NINA og NMBU ble kontaktet for faglig kvalitetssikring. Det var utfordrende å lage en video som fikk plass til det viktigste, og som samtidig var kort nok til at fiskerne ville gidde å se den. Resultatet ble en video på rett under tre og et halvt minutt, som viser hvordan man gjenkjenner ulike typer fisk – i tillegg til å gi råd om utstyr og håndtering. Premiererisningen fant sted på medlemsmøtet i NLS kontorer i Oslo den 4. april 2025. Tilbakemeldingene





I forkant av sesongen 2025 fikk Norske Lakseelver og NJFF utviklet en animert video om hvordan gjenutsetting skal foregå.

på videoen har vært gjennomgående gode, både fra medlemslag og laksefiskere, og NL har spredt videoen via nettsider, sosiale medier og digitale fiskekortselgere.

Midtsesongevalueringen – fra formalitet til reelt veiskille

Med 2025-sesongen på trappene var spenningen større enn kanskje noen gang tidligere før et laksefiske. Ville laksen komme tilbake i et større antall i år, eller var 2024 et varsel om en kollaps i bestandene? Og, ikke minst: hva kunne forventes av MD? Ville de gripe inn, overstyrer lokal forvaltning og stenge elvene ved første anledning? Dette siste momentet tok NL opp med MD gjentatte ganger gjennom vinteren. I et møte på kontorene til MD i Trondheim i februar krevde NL avklaringer på spillereglene for fiskestopp. MD må stole på at godt organiserte elveeierlag som gjennomfører midtsesongevaluering har kompetanse og ansvarlighet til å fatte de riktige beslutningene, i ytterste konsekvens å stenge fisket når det er nødvendig. Det ble ikke gitt en avklaring over bordet på dette, så svaret vil komme i form av MDs håndtering av fiskereguleringer i årene fremover.

Med «stengingsspørkelset» fra 2024 hengende over seg, var elvene svært fokuserte på den kommende midtsesongevalueringen. Før hadde dette stort sett vært en hendelsesløs formalitet, men nå var det langt større bevissthet rundt de strenge reguleringene som ventet dersom innsiget ble svært lavt. Som et ledd i forberedelsene til midtsesong arrangerte NL et digitalt medlemsmøte med NINA den 5. juni. Her gikk NINA igjennom regnearket som sendes ut til elveeierlagene som støtteverktøy for midtsesongevaluering. Nytt av året var at muligheten for å hente ut beregning for henholdsvis tidlig, normalt eller sent innsig var fjernet. I stedet var det kommet inn en mulighet for å justere fangstrate, med alternativene «Ingen/liten nedgang» og «Stor nedgang».

MD har understreket at midtsesongevaluering skal være en samlet vurdering som gjøres av forvaltningslaget, hvor resultatet fra regnearket kun er én av faktorene. Lokale vær- og vannforhold, fisketrykk samt data fra nabovassdrag og sjølaksefiske kan også inngå i vurderingen. Forvaltningslagets samlede evaluering kan derfor gi et høyere prosent-tall for antatt gytebestandsmåloppnåelse enn det regnearket indikerer. Det forventes imidlertid at det gis en god og skriftlig begrunnelse i slike tilfeller.

På landsbasis ga 2025 de nest dårligste elvefangstene i moderne

tid (67 000 laks). Det ble likevel langt mindre dramatik rundt midtsesongevalueringen enn året før. MD forholdt seg i ro uten å gripe inn. Flere elver rapporterte om færre fiskere, og at fangsttallene ville vært høyere med normalt fisketrykk. Dette tydeliggjorde at fangsttall alene er et veldig skjørt grunnlag for å estimere bestandstørrelse underveis i sesong. For å kunne opprettholde et aktivt og bærekraftig fiske i framtida er det avgjørende at den nasjonale bestandsovervåkingen styrkes betraktelig. Elveeierlagene trenger løpende data som er så presise som mulig. Video- og sonarteologi kan være til stor hjelp, men er langt utenfor hva et elveeierlag er i stand til å finansiere på egen hånd. Norske Lakseelver vil fortsette arbeidet med å påvirke miljømyndighetene til å trappe opp innsatsen på dette området.

Med blikket fram mot neste hovedregulering

Det første året med MDs nye føre var-strategi har vært krevende. Når man i tillegg tar innover seg bakteppet for de nye offentlige forvaltningsreglene, blir elveeierlagenes innsats det siste året ekstra imponerende. Det er langt lettere å akseptere en krevende omstilling når det er ens egen aktivitet som har skapt problemet. Ifølge VRL er det imidlertid lakseoppdrett som er den største menneskeskapte trusselen mot villaksen, mens laksefiske har liten påvirkning. Følelsen av å være baker som blir irttesatt for smedens feil er både frustrerende og tung.

Reguleringene som ble vedtatt med forskriften i april 2025 vil for de aller fleste elvene ligge fast fram til neste hovedregulering. For å løfte blikket fremover mot dette arrangerte NL to medlemsmøter i november: ett med VRL og ett med MD. Medlemslagene ble bedt om å sende inn spørsmål på forhånd, og med hjelp fra et utvalg elver ble de spørsmålene som ville ha størst verdi av å bli løftet fram i plenum, valgt ut. Et av spørsmålene til MD var om når neste hovedregulering vil finne sted. Til dette svarte Helge Dyrendal at en ny forskrift i beste fall kunne være på plass før 2028-sesongen.

Den kommende hovedreguleringen vil bygge på ulike dokumenter som er under utarbeidelse, herunder en rapport om oppdaterte gytebestandsmål, MDs retningslinjer for den kommende reguleringen, samt elvevise beskatningsråd fra VRL. Det blir viktig at elveeierlagene deltar aktivt i innspillrundene. NL ønsker å motivere og legge til rette for dette gjennom fortsatt prioritert innsats med «Den nye virkeligheten».



Generalsekretær Torfinn Evensen deltok under framleggningen av regjeringens Havbruksmelding i april 2025.

Oppdrett og villaks



Ved inngangen til 2024 jobbet Norske Lakseelver videre på strategien med å fremme en konvertering av åpne merder til nullutslippsløsninger (se årsmelding 2022–2023).

NOU 2023:23 dannet grunnlaget for regjeringens arbeid med ny havbruksmelding. Norske Lakseelver hadde allerede i forkant vært en tydelig pådriver og viktig diskusjonspartner gjennom vårt arbeid i referansegruppen nedsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. NL hadde god dialog med fagutvalget bak NOU-en, og opplevde stor forståelse for bekymringene knyttet til villaksens situasjon. NLs forslag om en konverteringsløsning – utviklet blant annet i samarbeid med Sjømatbedriftene og tidligere fremmet overfor daværende fiskeriminister Bjørnar Skjæran – ble også formidlet direkte til utvalget. Resultatet ble forslaget om en miljøfleksibilitetsordning, der vekst kan skje gjennom utfasing av åpne merder og overgang til et større antall produksjonsheter med lukket teknologi.

Rammen for arbeidet i 2024 og 2025 ble dermed gitt av det løpet som var lagt av regjeringen, som skulle utarbeide en havbruksmelding basert på NOU 23:2023 og de høringssvarene som var kommet inn.

Hektisk start på 2024

I begynnelsen av 2024 gjennomførte NL en rekke innspillmøter med sentrale aktører: deriblant Mattilsynet, Fiskeridirektoratet ved fiskeridirektør Frank Bakke-Jensen, forskningsledelsen i Havforskningsinstituttet, SVs stortingsgruppe, Venstres partiprogramkomité og statssekretær Even Tronstad Sagebakken i Nærings- og fiskeridepartementet.

Fagansvarlig for oppdrett i Norske Lakseelver, Sigurd Hytterød, deltok på den årlige lusekonferansen i regi av FHF (Fiskeri- og Havbruksnærings forskningsfinansiering). I februar var generalsekretær Torfinn Evensen med i debatten under Havforskningsinstituttets årlige lansering av risikorapport for norsk fiskeoppdrett.

Evensen deltok også på One Ocean Week – Akvakulturnæringen fra rødt til grønt i Bergen. Det langsiktige og faktabaserte arbeidet har

gjort NL til en seriøs aktør som tas på alvor av fagmiljøer og politikere.

Det kontinuerlige og løsningsorienterte arbeidet har også gitt NL gode kontakter blant oppdrettere som ønsker en overgang til nullutslippsløsninger. I mai samlet politikere, oppdrettere og villaksforkjempere seg på Eides Salmon Eye i Hardanger for å diskutere veien videre for lukkede oppdrettsanlegg og miljøfleksibilitet. Arrangørene var Eide Fjordbruk, Redd Villaksen, Framtidshavet og Norske Lakseelver. Blant deltakerne var Fiskeridirektoratet, Akvafuture, Sjømatbedriftene, Hofseth Aqua, statssekretær Even Tronstad Sagebakken og tidligere klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn.

Fagsjef Sigurd Hytterød var en av innleiderne og understreket at fremtiden ligger i teknologiske løsninger som ikke slipper lakselus verken inn eller ut – løsninger som kan flytte oppdrettere i PO3 over i grønn sone i trafikklssystemet, og samtidig verne villaks og sjøørret.



Villaksvennlig oppdrett

NL skal jobbe for å redusere påvirkningen fra lakselus på villaks og sjøørret, for at færre oppdrettslaks rømmer, og for at flere rømte fisk tas ut fra elvene.

Stengte elver satte fokus på oppdrett

Juni 2024 ble preget av den vanskelige situasjonen i de stengte lakselvne. Mot slutten av juni møtte Norske Lakseelver og Stjørdalsvassdragets elveeierlag klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen. NRK dekket møtet inngående. Dagen etter møtte NL ministeren på nytt, denne gang sammen med blant andre NJFF. NL stilte spørsmål ved fiskeriminister Marianne Sivertsen Næss sin uttalelse om at oppdrettsnæringen i sin nåværende form er bærekraftig – dette i en uke der staten auksjonerte bort 17 330 tonn økt produksjonskapasitet i grønne soner, noe NL mente representerte et nytt skritt mot forverret villakssituasjon.

I juni igangsatte derfor Norske Lakseelver arbeidet med et ordføreropprop, der ordførere i berørte villakskommuner ble invitert til å stå opp for villaksen. Oppropet inneholdt tre krav: økte bevilgninger over statsbudsjettet til bevaring av villaks, en refusjonsordning til fiskere og næringsdrivende rammet av de brå fiskestengningene sommeren 2024, samt en overgang til ny oppdrettsteknologi med null utslipp av lakselus, null rømming og null spredning av fiskesykdommer. Oppropet fikk tilslutning av 31 ordførere (se også side 63).

Tett dialog med alle parter

Sigurd Hytterød deltok deretter på konferansen Aquanext, i en debatt om ny teknologi, og i august var han på et seminar i Atlanterhavsparken, etterfulgt av bedriftsbesøk hos Hofseth Aqua i Ålesund. Fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss deltok begge dagene.

Norske Lakseelvers generalsekretær, Torfinn Evensen, deltok på Arendalsuka, og i september besøkte NL og Villaksalliansen det lukkede produksjonsanlegget Fish Globe i Lysefjorden. Her fikk deltakerne en omvisning på det lukkede anlegget, etterfulgt av faglige innlegg fra NL og NJFF og politikerdebatt.

September ga også muligheten til å levere muntlige og skriftlige innspill til regjeringens arbeid med Havbruksmeldingen. Her leverte NL begge deler.

I forbindelse med styremøte i NL ble det bestemt at kommunikasjonsarbeidet rundt havbruksmeldingen og nullutslippsløsninger skulle trappes opp (se side 64). Lanseringen av regjeringens naturmelding den 23. september var et positivt bidrag til dette. At Vitenskapelig råd for lakseforvaltnings vurdering av trusselbilde for villaksen ble lagt til grunn i Naturmeldingen, representerte et viktig gjennombrudd og et stort steg mot bred politisk anerkjennelse av den vitenskapelige forståelsen av utfordringene. Dette er et arbeid Norske Lakseelver har bidratt sterkt til.

I oktober arrangerte NL et seminar på Stortinget, med deltakelse fra blant annet professor Ragnar Tveterås, Sondre Eide og Alf Helge Aarskog. NL, ved Sigurd Hytterød, holdt også et faglig innlegg. Her ble politikerne oppdatert på situasjonen både for villaks og for nye teknologier i oppdrett.

I desember 2024 lanserte Norske Lakseelver underskriftskampanjen på lukkmardene.no, i tilknytning til et fagseminar på Værnes med 120 deltakere, og en visning av filmen Silent Waters i Trondheim (se side 64). I tillegg ble det levert hørings svar på regjeringens forslag til oppdrett på land og oppdrett til havs.

Dyrevelferd og lakselus i 2025

I forbindelse med stortingsbehandlingen av dyrevelferdsmeldingen spilte Norske Lakseelver inn forslag til komitémerknader i mars 2025. Organisasjonen ba om at den kommende Havbruksmeldingen skulle inneholde en tydelig strategi for konvertering fra åpne merder til nullutslippsanlegg, ettersom lakselus er hovedårsaken til dårlig dyrevelferd, også for de ville laksefiskene.

I april la regjeringen fram den nye havbruksmeldingen. Hovedprinsippet var at produksjonsomfanget i havbruk skal reguleres ut fra den enkelte oppdretters faktiske miljøpåvirkning. Miljømålet i meldingen slår fast at dødeligheten på vill laksefisk som følge av lakselus ikke skal



Lusekroner på villaks fra Nordalselva på Fosen.

overstige 10 prosent. Dette er en kraftig forbedring fra dagens Trafikklyssystem som aksepterer inntil 30 % lusepåført dødelighet på vill laksesmolt. En arbeidsgruppe nedsatt av Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet konkluderte i mars 2024 med at det ikke er godt nok samsvar mellom grenseverdiene for lakselus i dagens Trafikklyssystem og kravene til høstbart overskudd i Kvalitetsnormen for villaks. Det er bare i produksjonsområder med grønt lys, det vil si <10 % lusepåført dø-

delighet, at det ikke er risiko for brudd på Kvalitetsnormen som følge av lakselus alene. Norske Lakseelver er svært fornøyde med at miljømålet i Havbruksmeldingen nå er forankret i Kvalitetsnormen for villaks.

NL, NJFF og Naturvernforbundet støttet hovedgrepene som foreslås i meldingen (se egen boks side 62).

Havbruksmeldingen førte til mye politisk debatt, der oppdrettsorganisasjonene var skeptiske til flere av de foreslåtte endringene, og presset på de tradisjonelt næringsvennlige politikerne. Norske Lakseelver var fornøyd med at meldingen ble vedtatt gjennom et bredt forlik, men ikke like fornøyd med innholdet i komiteens merknader og det faktum at overgangen til bærekraftig oppdrett vil trekke ut i tid. NL har særlig merket seg at Høyre og Fremskrittspartiet gjentatte ganger har etterspurt mer forskning, til tross for at kunnskapsgrunnlaget om lakselusas negative påvirkning på villaksen er solid gjennom flere tiårs forskning.

I forlengelsen av det politiske forliket vedtok regjeringen i oktober 2025 en ny miljøteknologiordning som skal gi insentiver til bruk av lukkede oppdrettsanlegg. Ordningen går ut på at oppdrettselskaper som har fått redusert tillatelseskapasitet som følge av rødt lys i Trafikklyssystemet kan bruke den nedjusterte kapasiteten dersom anleggene oppfyller strenge krav til teknologi, herunder null inntak av egg og frittstående stadier av lakselus, og dobbel sikring mot rømming.

Miljømålene skal ligge fast

Norske Lakseelver er spesielt fornøyd med at forliket fastslo at miljømålet skal ligge fast – noe organisasjonen aktivt argumenterte for i samtalen med politikerne. Debatten i Stortinget avdekket imidlertid at de store oppdrettselskapene arbeider aktivt for å så tvil om kunnskapsgrunnlaget. Det er derfor en prioritert oppgave for NL å synliggjøre hva det store flertallet av forskere er enige om.

Av relevante nye forskningsbidrag til debatten, er nye funn fra NINA om at lakselus spres dypere i vannsøylen enn antatt, noe som utfordrer strategien med nedsenkbare anlegg. Mari Lie Larsen ved Universitetet i Bergen har levert en avhandling som dokumenterer at effekten av lakselus på ville laksepopulasjoner kan ha blitt underestimert, og at det nåværende forvaltningssystemet trolig er utilstrekkelig. I desember 2025 kom ny forskning fra Peder Jansen m.fl. som viste sammenhengen mellom dødelighet fra lakselus på utvandrende smolt og antallet returnerende laks til elvene.

NL har bidratt til at disse forskningsfunnene er blitt formidlet til politikerne på Stortinget.

I august deltok Vegard Heggem og Sigurd Hytterød på AquaNor-messen i Trondheim, som samlet over 25 000 deltakere fra 80 nasjoner.



Forskerne definerer lakselus fra oppdrett i åpne merder som hovedproblemet for villaksen.

Heggem holdt presentasjon om situasjonen for villaksen. Messen viste også at teknologien for lukkede anlegg er velutviklet og klar for oppskalering – flere oppdrettselskaper produserer i dag laks uten lakselus og med god fiskevelferd. NL benyttet messen til å gjennomføre møter med flere teknologileverandører, med forskere fra NINA, Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet samt med NLS skotske søsterorganisasjon Fisheries Management Scotland.

Havbruk til havs – en potensiell katastrofe

I september kunngjorde regjeringen at det skal lyses ut areal for havbruk til havs i tre områder, til tross for at en konsekvensvurdering fra DNV konkluderer med at offshore oppdrett kan forringe nasjonal og internasjonal viktig natur med svært alvorlig konsekvens, og at oppdrett i de tre områdene vil få svært alvorlig konsekvens for villaksen. Norske Lakseelver leverte hørings svar i denne prosessen og pekte på store kunnskapshull og dokumentert fare for negativ påvirkning. Det samme gjorde Havforskningsinstituttet og Miljødirektoratet. Havforskningsinstituttet understreket i tillegg i sin vurdering av DNVs rapport at risikoen for svært alvorlige konsekvenser for villaksen er reell, og at det kreves et betydelig bredere kunnskapsgrunnlag før prosessen kan føres videre.

Norske Lakseelver kalte beslutningen utrolig skuffende og krevde at utlysningen trekkes tilbake.

Hva skjer framover?

Det årlige Fleslandseminaret (med NJFF) ble gjennomført i desember

2025 med fokus på villaks, sjøørret og oppdrett. For NL oppsummerte det en periode preget av høy aktivitet og tydelige resultater. Saksordførere for arbeidet med Havbruksmeldingen, Rune Skjøstad (Ap), deltok og understreket at regjeringen arbeider aktivt for å følge opp Stortingsforliket, og at de opplever et betydelig tidspress.

En viktig sak som ble presentert på Fleslandseminaret, var en ny rapport om bruk av sjøørret som indikator i trafikklyssystemet – et krav NL har fremmet i en årrekke, opprinnelig vedtatt som del av grunnretforliket i 2021. Fiskeriministeren varslet at indikatoren skal innføres i 2028. Dette vil gjøre det enda vanskeligere å fortsette i åpne merder.

Parallelt med Havbruksmeldingen har NL også bidratt med innspill til ekspertgruppen for sirkulærøkonomi og til EUs arbeid med kritiske mineraler – med utgangspunkt i at åpne merder ikke bare sprer parasitter og sykdom, men også representerer et betydelig ressursvinn.

Selv om mye peker i riktig retning for fremtidens oppdrettsindustri, er tiden knapp. Sesongen 2024, med 33 stengte elver, var en kraftig vekker. I 2025 var fangstene av laks stort sett dårlig sør for Trøndelag, mens forholdene har vært noe bedre lenger nord.

Norske Lakseelver går inn i 2026 med klar ambisjon om å jobbe hardt for at oppdrettsnæringen reduserer påvirkningen på villaksen. Det ligger store muligheter i den vedtatte Havbruksmeldingen, og NL skal holde trykket oppe for å sikre at miljømålet om mindre enn 10 % lusepåført dødelighet på villaksen kan nås så raskt som mulig. Landsmøtet i april blir en sentral arena for å samle organisasjonen, styrke fellesskapet og rette blikket fremover.



Fagansvarlig Sigurd Hytterød holder foredrag for politikere på det lukkede oppdrettsanlegget Watermoon i 2025.

Havbruksmeldingen



Partiene i Næringskomiteen inngikk før sommeren 2025 en avtale som ble lagt til grunn for å vedta Havbruksmeldingen. Avtalen mellom SV, V, Ap, Sp, H og Frp sikret flertall. Norske Lakseelver er fornøyd med at meldingen er vedtatt og at miljømålet ligger fast.

Det har vært en lang dragkamp om innretningen på Havbruksmeldingen.

- Norske Lakseelver er fornøyd med at meldingen er vedtatt
- NL er fornøyd med at miljøkravet ligger fast. Det vil si at påvirkningen fra lakselus må reduseres til mindre enn 10 % dødelighet på vill laksefisk (i tråd med det som skal til for å nå målet om høstbart overskudd i henhold til Kvalitetsnorm for villaks)
- Det er bra at man nå går videre med de utredningene som er nødvendige for å utvikle et nytt lovverk
- NL ønsker at man forsterker incentivene mot de oppdretterne som går foran i utvikling av nullutslippsteknologi. Dette for å lette omstillingen og øke innovasjonstakten.
- NL støtter opp om individuelle incentiver for oppdretterne og strengere regulering av oppdrettsindustrien for å oppnå miljømålene
- Reguleringen skal tre i kraft i løpet av 2–4 år. NL understreker at det haster med å redusere påvirkningen på villaksen, og ber om at Stortinget også setter en tydelig tidsfrist for når miljømålet skal nås
- Kunnskapsnivået er i dag godt nok til å regulere næringa, i tråd med anbefalingene i Havbruksmeldingen og Naturmeldingen. En styrking av kunnskapsgrunnlaget er imidlertid alltid bra, og vil måtte følges opp med økte bevilgninger til forskningsinstitusjonene



Målet om ned mot 5 % dødelighet i merdene, vil også bidra til en teknologiomlegging hvor lus ikke utgjør et problem for oppdrettslaks og villaks.

- Bedre dyrevelferd, i tråd med målet om ned mot 5 % dødelighet i merdene, vil også bidra til en teknologiomlegging hvor lus ikke utgjør et problem for oppdrettslaks og villaks
- Hvordan slam fra havbruk kan inngå i en mer sirkulær økonomi er også gode momenter som vil være driver i et teknologiskifte mot nullutslipp og lavere miljøpåvirkning

Norske Lakseelver vil ha fokus på oppfølgingen av den vedtatte Havbruksmeldingen i 2026 og 2027.

LUKK MERDENE

Kjære fiskeriminister Marianne Sivertsen Næss
17.000 har signert!

Den norske villaksen er i en katastrofal situasjon. Om vi ikke handler nå, vil våre barn og barnebarn aldri kunne oppleve denne fantastiske fisken.

Tre av de største truslene mot villaksen skapes av lakseoppdrett; lakselus, rømming og sykdom. Grunnen til dette er ene og alene produksjonen av oppdrettslaks i åpne merder i de norske fjordene. Klimaendringene forsterker den negative effekten av disse truslene. Det så vi med all tydelighet i fjor da 33 av våre mest ikoniske lakseelver ble stengt.

- Lakselus** fra oppdrettslaks i åpne merder dreper villaksen.
- Oppdrettslaks rømmer** fra åpne merder og forurenser **villaksens gener**.

- Sykdommer** fra åpne oppdrettsmerder og rømt oppdrettslaks spres til villaks.
- Nullutslipp** vil redde villaks og sjørøret.
- Nullutslipp** vil beskytte oppdrettslaksen mot smertefulle og stressende behandlinger mot lus.
- Nullutslipp** vil kunne samle opp slammet som i dag spres i havet.
- Slammet** er en ressurs som f.eks. kan bli til biogass.
- Lavutslipp duger ikke**. Vi har ikke tid til flere halvveisløsninger.

Bred støtte til oppropet fra politikere i berørte kommuner!

Trude Solem Heggdal (Ap) MIDTRE GAULDAL	Yvonne Wold (SV) RAUMA	orgeir Næss (Ap) KVAM	Jon Erland Balto (Sp) TANA	Knut Snørre Sandnes (H) VERDAL
Jan Arild Sivertsgård (Ap) HOLTÅLEN	Alf Erik Andersen (FrP) LINDSNES	Tone Vaule (Ap) BJERKREIM	Gjoran Sandvik (Sp) MERÅKER	Eli Arnstad (Sp) STJØRDAL
Hanne Nyhus (Ap) ORKLAND	Kjell Bøe Bjørgum (Ap) AURLAND	Elisabeth Hals (V) OPPDAL	Ole Joar Flaot (Sp) HØYLANDET	Erling Moe (varaordfører) (V) TRONDHEIM
Per Arne Lium (Sp) RENNEBU	Sigurd Reksnes (Sp) STAD	Rune Krutå (Ap) VEFSN	Hege K. Kværne Saugen (Sp) OVERHALLA	Einar Gimse-Syrstad (Ap) MELHUS
Hugo Pedersen (Sp) SURNADAL	Nils Olav Larsen (KrF) VENNESLA	Raymond Fagerli (Sp) GRANE	Ann J. Klinkenberg (Ap) GRONG	Hilde Anita Nyvoll (Ap) NORDREISA
Mildrid Kattum Aune (Sp) RINDAL	Arild Windsland (H) BIRKENES	Martin Nymo (H) MÅLSELV	Gunnar Thorsen (Ap) STEINKJER	Leif Jarle Espedal (Ap) FJALER

Tilslutningen gir uttrykk for ordførernes personlige mening. Kampanjeteksten har ikke vært til behandling i folkevalgte organ i kommunene.



Nullutslippkampanjen



I september 2024 ga styret i Norske Lakseelver klarsignal for en forsterket kampanje for å synliggjøre situasjonen for den norske villaksen. Bakgrunnen var det rekordlave innsiget av laks til mange elver i 2024-sesongen.

Norske Lakseelver planla kampanjen sammen med NJFF, Naturvernforbundet og Reddvillaksen. Det ble laget et opprop som fikk bred tilslutning gjennom aktiv mobilisering i Villaksalliansen. Totalt 21 norske og 11 internasjonale organisasjoner underskrev oppropet, i tillegg til ordførere i 31 norske villakskommuner.

Lukkmerdene.no

Kampanjen ble formelt lansert under NJFF/NLs seminar på Værnes den 3. desember 2024. Da ble nettsiden lukkmerdene.no lansert, og filmen Silent Waters ble vist i Trondheim med påfølgende politisk debatt.

Gjennom aktiv bruk av SoMe ble det samlet over 17 000 underskrifter for nullutslipp. Disse ble overlevert fiskeriministeren i forkant av at regjeringen la fram Havbruksmeldingen i april. Norske Lakseelver deltok i debatten under framleggningen i Bergen, og sendte Lakammen med NJFF og Naturvernforbundet ut en støtteerklæring til hovedgrepene som ble foreslått.



Politikere i debatt under visningen av Silent Waters i Oslo i 2024.

Silent Waters

Sommeren 2024 ble 33 av våre ikoniske lakseelver stengt. Den islandske regissøren Óskar Páll Sveinsson og Icelandic Wildlife Fund var bekymret for utviklingen de så i Norge, etter som det samme var i ferd med å skje på Island. Norsk oppdrettskapital fyller nå de islandske fjordene med samme teknologi (åpne merder) som ødelegger for villaksen i Norge. Filmen viser fortvilelsen og håpløsheten som oppstod rundt omkring i de norske elvene sommeren 2024.

Reddvillaksen bidro med tilskudd til filmen, og det ble satt opp visninger i regi av Norske Lakseelver og Reddvillaksen rundt om i Norge. Visningene ble fulgt av politisk debatt.



• 3/12 2024 – Trondheim	• 26/3 2025 Alta
• 4/12 2024 – Oslo	• 31/3 2025 Larvik
• 14/1 2025 Drammen	• 24/4 2025 Stavanger/Sandnes
• 11/3 2025 Stjørdal	• 12/5 2025 Grong
• 19/3 2025 Stockholm	

Silent Waters ble deretter vist på VG-tv i resten av 2025.



Godt fram møte under villakskonferansen i forbindelse med Camp Villmark i 2025.

Camp Villmark

Under den årlige Camp Villmark på Norges Varemesse på Lillestrøm den 4. april, ble det satt fokus på villaksens situasjon gjennom et dagsseminar. Nullutslippkampanjen var også til stede i utstillingshallen, og det ble samlet inn underskrifter.

Wild Salmon Connections

Som en del av arbeidet med nullutslippkampanjen deltok Torfinn Evensen og Pål Mugaas med innlegg på konferansen «Wild Salmon Connections» i London 27–29/1 2025. Målet her var å skaffe støtte fra villaksorganisasjoner i andre land. Klima- og miljøminister Andreas Bjelland-Eriksen deltok som innleder på konferansen.



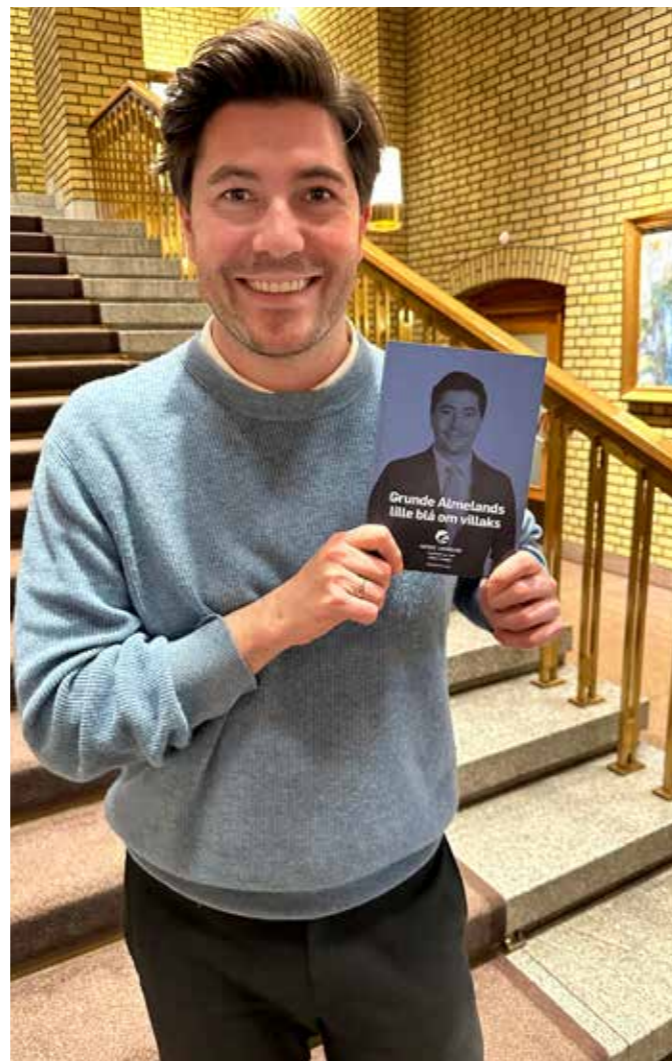
Samling i London med klima- og miljøminister Andreas Bjelland-Eriksen og internasjonale villaksorganisasjoner.



Generalsekretær Torfinn Evensen overleverte underskrifter fra nullutslippkampanjen til fiskeriminister Marianne Sivertsen Næss.



On the table
I samarbeid med restauratør Pontus Dahlstrøm og Eide Fjordbruk, inviterte NL politikere, journalister og organisasjoner til en lakselunsj på restaurant Kolonialen i Oslo den 9. april. Her fikk gjestene en trereters lunsj med oppdrettslaks fra Eides lusefrie, lukkede anlegg Watermoon. Arrangementet satte fokus på at Villaksalliansen ikke er motstandere av lakseoppdrett, men krever en omlegging til miljømessig bærekraftig produksjon.



Grunde Almeland fra Venstre er en av flere politikere som har blitt oppdatert på kunnskapsstatus om villaksen.



Skilltbytte i Lakselv. Hva skjer om laksen blir borte?

Politikerne har fått hver sin pamflett i egne farger.

Politikernes lille røde og nyhetsbrev

Et krav om å styrke kunnskapsgrunnlaget om lakselusas påvirkning på vill laksefisk er ett av flere anmodningsvedtak i forliket rundt Havbruksmeldingen. Norske Lakseelver mener at man har tilstrekkelig kunnskap til å regulere oppdrettsnæringen, og at behovet for mer forskning ikke skal være en bremsekloss for innføring av et nytt reguleringsregime for havbruk. For å styrke kunnskapen til stortingspolitikere om oppdrettspåvirkning på villfisk, samt å synliggjøre den gode forskningen som eksisterer, laget NL i november en ny utgave av «Min lille røde/blå/grønne om villaks». Målgruppen var i første omgang stortingspolitikere som sitter i Næringskomiteen og Energi- og miljøkomiteen. Heftet er laget i partienes farger.

Et eget nyhetsbrev med fokus på ny forskning om villaks/oppdrett er også utviklet og sendes de samme målgruppene.

Fra Lakselv til Elv

Hva skjer om laksen blir borte fra Lakselv i Porsanger? En by som tar navnet sitt fra den fantastiske elva som renner forbi. Blir det bare Elv tilbake? Etter en idé fra reklamebyrået Ring2 sommeren 2024, ble det laget en film om nettopp dette. Filmen starter med kommunestyremøte i Porsanger den 10. desember 2024, hvor SP-politiker Nils Pettersen går på talerstolen for å fremme et forslag om å bytte navn fra Lakselv til Elv. Dette er opptakten til en prat med folk i bygda om hva det ville bety om laksen ble helt borte. Filmen ble lansert den 19. desember 2024 og brukt på sosiale medier for å spre budskapet og kanalisere folk til underskriftskampanjen. Filmen vant Gullblyanten som beste kampanjefilm i 2024.



I samarbeid med Pontus Dahlstrøm arrangerte NL, Eide og Reddvillaksen en smak av laks fra anlegg uten lakselus.



Ikke noe galt med oppdrettslaks, så lenge den kommer fra anlegg som ikke ødelegger for villaksen.



Lunsj med stortingspolitikere og oppdrettere. Her er oppdretter Sondre Eide i prat med Simen Velle fra FrP.



Hva ville Alta vært uten elva? Lokale stemmer på plakaten i forbindelse med visning av Silent Waters.

Vannkraft og vilkårsrevisjoner



Mange av de norske vannkraftkonsesjonene ble gitt i en tid da kunnskapen om økologiske konsekvenser var begrenset, og uten de miljøkravene som stilles i dag. Dette er en av årsakene til at vannkraft fortsatt er rangert som en betydelig trussel mot norske bestander av villaks.

Vannkraften er «ryggraden» i det norske kraftsystemet og spiller en stadig viktigere rolle i et energisystem med økende innslag av uregulerbar kraftproduksjon som vind- og solkraft. Vannkraftverk bidrar med både effekt og balansekraft, noe som er avgjørende for å opprettholde en stabil strømforsyning gjennom døgnet og gjennom året. Det er signalisert et økende behov for kraft, og mye av utviklingen i vannkraftsektoren skjer nå gjennom opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg (O/U-prosjekter), samt modernisering av eldre kraftverk.

Revisjon av konsesjonsvilkår for vannkraftverk er derfor et viktig virkemiddel for å forbedre miljøtilstanden i regulerte vassdrag. Norske Lakseelver har i 2024 og 2025 vært en aktiv høringspart i en rekke saker knyttet til vannkraft, blant annet vilkårsrevisjoner, konsesjonssøknader og opprustings- og utvidelsesprosjekter.

Ingen vage formuleringer

I revisjonssakene har NL arbeidet aktivt for å redusere de negative konsekvensene av vassdragsregulering og sikre at villaksens grunnleggende habitatkrav ivaretas og forbedres. Nok vann til rett tid, et mer naturlig vann- og temperaturregime, begrensninger på effektkjøring og gyte- og oppvekstområder av god kvalitet er sentrale forutsetninger. Samtidig må konnektiviteten i vassdragene ivaretas gjennom sikre toveis vandringsløsninger forbi kraftverk og tiltak som hindrer at fisk trekkes inn i kraftverksturbiner.

I elver som er regulert til vannkraftproduksjon kan dette blant annet løses ved å ta i bruk miljødesign-metodikk, slik at både hensynet til kraftproduksjon og anadrom laksefisk ivaretas. Samtidig har NL understreket at klimaendringer og økt tilsig til mange kraftmagasiner gir nye muligheter for å gjennomføre miljøforbedrende tiltak uten uforholdsmessig store konsekvenser for kraftproduksjonen. Etter vårt syn bør en del av dette økte vannvolumet komme vassdragsnaturen til gode gjennom mer miljøtilpassede driftsregimer.

Gjennom våre høringsinnspill har NL også lagt vekt på at nye konsesjonsvilkår må være tydelige, konkrete og etterprøvbare. Erfaring



PRIORITERT INNSATS

Villaksvennlig vannkraft

NL skal jobbe for at hensynet til villaks ivaretas i regulerte vassdrag, og for sesongtilpasset vannføring i regulerte elver for å sikre villaksens behov.



Norske Lakseelver på revisjonsbefaring ved Skibotnelva, august 2025. Regulant i vassdraget er Troms Kraft og representanter fra Norges vassdrags- og energidirektorat samt øvrig offentlig forvaltning, inkludert kommune, vannområdekoordinatører og statsforvalter var til stede på befaringen.

viser at vage formuleringer om for eksempel vannføringsregimer eller driftspraksis kan gjøre det vanskelig å føre effektivt tilsyn og sikre at miljøkravene faktisk etterleves.

I 2024 og 2025 har NL fulgt revisjonsprosesser i Aurland, Røldal-Suldal, Tovdalselva og Skibotn. I tillegg har det vært en rekke andre saker knyttet til O/U-prosjekter og nye konsesjonssøknader.

Totalbelastning på vassdrag

I konsesjonssaker og O/U-prosjekter har NL lagt særlig vekt på prinsippet om samlet belastning. Nye tiltak må vurderes i lys av den totale påvirkningen på vassdraget, inkludert eksisterende reguleringer og andre inngrep. I forbindelse med planene om et nytt kraftverk i Sarpsfossen har NL blant annet pekt på behovet for å se de eksisterende kraftverkene i området i sammenheng med nye utbyggingsplaner. NL har også tatt til orde for at eldre kraftverk uten moderne miljøkrav bør kalles inn til konsesjonsbehandling.

I denne saken fikk Nedre Glomma og omegn fiskeadministrasjon, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norske Lakseelver gjennomslag for kravet om økt minstevannføringslipp til Aagaardselva. Hafslund Kraft valgte imidlertid å trekke konsesjonssøknaden i desember 2025. NGOFA og organisasjonene valgte derfor å kreve revisjon av konsesjonen for reguleringen av Sølvstudammen.

Felles for vannkraftsakene er at Norske Lakseelver kontinuerlig arbeider for å bedre miljøvilkårene for villaks i regulerte elver og for å bidra til at miljømålene i de regionale vannforvaltningsplanene nås. NL har jevnlig dialog med NVE, Miljødirektoratet og andre relevante myndigheter i disse sakene.

Flere gode eksempler

Det er også viktig å trekke frem gode eksempler på positive endringer. Fosstveit kraftverk i Storelva i Agder var i mange år kjent som kraftverket som kværnet laks, sjøørret og ål fordi fisken passerte gjennom turbinene på sin vandring mot havet. Vinteren 2024 ble deler av demningen bygget om, og det ble installert en ny varegrind med mindre lysåpning. Dermed kan fisken nå passere kraftverket uten å havne i en kraftverksturbine.

I Møre og Romsdal har NL bistått Eira elveeierlag i et prosjekt med mål om å øke smoltproduksjonen i elva. En konsekvens av flere tiår med vannkraftregulering og fravær av naturlige flommer er at sand og silt har fylt hulrommene i elvegrusen. Dette har redusert skjulmulighetene, særlig for eldre ungfisk, og dermed begrenset smoltproduksjonen.

Aurareguleringene fikk reviderte konsesjonsvilkår i 2021, og det ble da innført standard naturforvaltningsvilkår. Sammen med elveeierlaget tok NL initiativ overfor NVE og Miljødirektoratet og ba om at Statkraft skulle sette i gang et prosjekt av tilstrekkelig omfang for å fjerne finsedimenter fra elvegrusen. Tiltaket ble igangsatt i 2024. Metoden, der større maskiner og soldeverk på land benyttes, er inspirert av det omfattende restaureringsarbeidet som er gjennomført i elva Nausta.

Slamutslippet i Surna

Arbeidet med vannkraft omfatter også håndtering av uforutsette hendelser i regulerte vassdrag. I 2024 anmeldte Norske Lakseelver, sammen med flere organisasjoner, kraftselskapet Statkraft etter et omfattende slamutslipp i Surna i 2022. Utslippet førte til betydelig tilslam-



Befaring av restaureringstiltak i et urbant miljø i Sandnes kommune under nasjonalt seminar for restaurering av vassdrag og våtmarker 2024. Mange lot seg imponere over sjøørretprosjektet i Rogaland sitt arbeid med å forbedre bekkenes miljøtilstand i fylket.

ming av elvebunnen i det nasjonale laksevassdraget og fikk alvorlige konsekvenser for både villaks, elvemusling og bunndyrsamfunn.

Saken illustrerer hvor store konsekvenser uforutsette hendelser ved vannkraftanlegg kan få for sårbare vassdragsøkosystemer, og understreker behovet for tydelig ansvarliggjøring av aktører som påvirker naturmiljøet.

Vannforvaltning

De regionale vannforvaltningsplanene er Norges oppfølging av EUs vanddirektiv. Planene danner rammene for forvaltningen av alt vann i Norge og skal sikre helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av våre vannforekomster. Det overordnede miljømålet er at vannforekomstene skal ha «god tilstand». I vannforekomster der miljøtilstanden er moderat eller dårligere, må det gjennomføres tiltak for å forbedre tilstanden.

Gjeldende vannforvaltningsplaner og tiltaksprogram gjelder frem til 2027, og neste planperiode går fra 2028 til 2033. Planprogram og hovedutfordringer for neste planperiode var på høring i 2025. Norske Lakseelver ga da en høringsuttalelse der NL blant annet pekte på behovet for å styrke kunnskapsgrunnlaget i Vann-Nett og ta i bruk flere kvalitetselementer ved vurdering av miljøtilstand.

En åpenbar svakhet er at fisk i dag ikke inngår som et kvalitetselement ved vurdering av miljøtilstanden i kystvann. Målkonflikter i vann-



PRIORITERT INNSATS

Villaksvennlig vannforvaltning

NL skal jobbe for at vedtatte miljømål nås i lakseførende vassdrag, for å forbedre leveområdene for villaks, og for at vernede laksevassdrag forblir vernede.



I juni 2024 deltok Norske Lakseelver på befaring i forbindelse med revisjon av konsesjonsvilkår i Uldalvassdraget. Reguleringen påvirker den lakseførende delen av Tovdalselva i Agder.

forvaltningen må også avklares. I dag trumfer hensynet til kraftproduksjon, oppdrett og landbruk altfor ofte naturhensyn.

Gjennom vårt arbeid med vannforvaltningssaker ønsker NL å bidra til en mer helhetlig forvaltning av norske vassdrag, der hensynet til naturmangfold, økologisk tilstand og bærekraftig ressursbruk står sentralt. Målet er at beslutninger som påvirker vannmiljøet i større grad skal baseres på oppdatert kunnskap, tydelige miljømål og en langsiktig forvaltning av villaksens leveområder. NL arbeider derfor aktivt med å bygge nettverk med lokale vannområdekoordinatorene og fylkeskommunene som regional vannregionmyndighet.

Restaurering av vassdragsnatur er et stadig viktigere tema i vannforvaltningen, både nasjonalt og internasjonalt. Dette må blant annet ses i lys av Norges forpliktelser gjennom internasjonale naturavtaler og ambisjonene om mer restaurering av forringet natur. For å nå disse målene er det nødvendig å øke tempoet i restaureringsarbeidet og utnytte mulighetene som ligger i både planprosesser og større utbyggingsprosjekter.

Norske Lakseelver har i 2024 og 2025 bidratt til å løfte frem gode restaureringsprosjekter hos våre medlemslag, blant annet på det nasjonale seminaret om restaurering av vassdrag og våtmarker og på Natur i Nord-konferansen arrangert av FNF Troms. NL har også arrangert en fagdag om restaurering av sjøørretbekker i Vestfold i samarbeid med Redd Villaksen og Sandefjord forvaltningsråd for anadrom laksefisk.

Vannforvaltning og arealforvaltning

Siden myndighetene ikke kan pålegge tiltak gjennom vannforskriften, må alle tiltak med mål om miljøforbedring gjennomføres via sektorlovverket. Plan- og bygningsloven er derfor en viktig lov for natur og miljø, og Norske Lakseelver medvirker også i enkelte arealsaker som berører nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Et sentralt tema i våre innspill er hensynet til funksjonsområder for anadrom fisk, både i elver og i overgangssonene mellom elv og sjø. Mange av disse områdene er under press fra ulike typer utbygging og

arealbruksendringer. I høringer knyttet til større samferdselsprosjekter har NL derfor fremhevet betydningen av å unngå inngrep i viktige oppvekst- og beiteområder for sjøørret og laks, særlig i elvemunninger og grunne kystområder.

Der inngrep ikke kan unngås, har NL understreket behovet for reelle avbøtende og kompensierende tiltak. Slike tiltak bør i størst mulig grad bidra til å forbedre den samlede miljøtilstanden i vannforekomsten, for eksempel gjennom restaurering av tidligere påvirkede elveløp, gjenåpning av sideløp eller forbedring av habitatforhold i tilknyttede områder.

NL har også pekt på at større utbyggingsprosjekter kan gi en mulighet til å rette opp historiske naturinngrep og gjennomføre restaureringstiltak som ellers ville vært vanskelig å realisere.



PRIORITERT INNSATS

Villaksvennlig arealforvaltning

NL skal jobbe for økt bevissthet om villaks i arealplanlegging, for å redusere negativ påvirkning på villaksens leveområder, og for å øke bevisstheten om nasjonale laksevassdrag og -fjorder som et beskyttelsesregime for villaks.

Oppsyn



Oppsyn i elv er en av de lovpålagte oppgavene i lokal forvaltning, og er avgjørende for å sikre bærekraftig fiske og forvaltning. Fiskeoppsynet er forvaltningslagets ansikt utad i elva, og skal både påse og bidra til at fiskereglene for vassdraget blir fulgt. Fiskereglene fastsettes av forvaltningslaget og skal sikre et bærekraftig fiske etter de anadrome artene i elva. Oppsyn i regi av forvaltningslaget er en forutsetning for å åpne for fiske. I vassdrag som er stengt for fiske, overtar Statens naturoppsyn (SNO) ansvaret for oppsynet.

Kompetanse og samarbeid

Norske Lakseelver har ansatte og tillitsvalgte med oppsynskompetanse, og samarbeider med SNO om utvikling av kompetanse og metodikk. Medlemsundersøkelsen i 2020 understreket viktigheten av å utarbeide enkle maler og standarder for å profesjonalisere oppsynsarbeidet og lette arbeidet for medlemslagene. Dette arbeidet er fulgt opp og videreutviklet i perioden.

Som en medlemsfordel får medlemslagene i Norske Lakseelver gratis oppsynsvester og oppsynsidentifikasjonskort. Dette populære tilbudet bidrar til å profesjonalisere det lokale elveoppsynet.

Aktiviteter og resultater

I perioden 2024–2025 har det vært gjennomført fysiske og digitale møter med oppsyn som tema. Etter stengingen av flere vassdrag for fiske i 2024, har oppsyn vært en naturlig del av prosjektet «Den nye virkeligheten» og vært belyst på samtlige regionmøter.

ÅR	Ant. utsendte identifikasjonskort	Ant. utsendte oppsynsvester
2024	63	80
2025	46	95



Oppsynsvester og id-kort er en populær tjeneste fra Norske Lakseelver.

Et kunnskapsløft om rømt oppdrettslaks



I 2023 tok Norske Lakseelver og Surna Elveeierlag initiativ til et prosjekt for å øke kunnskapen om rømt oppdrettslaks i Surna. Det ble sendt en søknad til Møre og Romsdal Fylkeskommune, men prosjektet fikk ikke finansiering. Vi ga ikke opp håpet om prosjektet, og etter samtaler med Eva Thorstad i Norsk institutt for naturforskning (NINA), reviderte NINA søknaden og fikk den innvilget som et treårig prosjekt over årene 2024–2026. Surna Elveeierlag og Norske Lakseelver er samarbeidspartnere i prosjektet og sitter i prosjektets referansegruppe.

Stadig oppdrettslaks i elva

Bakgrunnen for prosjektet er at det hvert år kommer rømt oppdrettslaks til Surna, ofte på høsten etter at laksefiskesesongen er avsluttet. Innsiget av rømt fisk varierer, men i flere år har andelen rømt oppdrettslaks utgjort mer enn 10 % av laksen på gyteplassene. Prosjektet har blant annet som mål å undersøke hvorfor rømt oppdrettslaks velger nettopp Surna, og hvorfor noen elver i Møre og Romsdal har relativt mye rømt oppdrettslaks, mens andre har lite.

De siste årene har Surna Elveeierlag fanget mange oppdrettslaks som ikke kan spores til innmeldte rømminger. Prosjektet ønsker å finne svar på om oppdrettslaksen i Surna stammer fra meldte eller ikke-meldte rømminger i fylket, eller om den kommer fra andre deler av landet. Det er også av vitenskapelig interesse å finne ut hvor mye av den rømte oppdrettslaksen som har rømt tidlig i livet, og hvor konkurransedyktig denne er på gyteplassene sammenlignet med nylig rømt oppdrettslaks.

Hvor skadelig er den?

Det er godt dokumentert at kryssninger mellom oppdrettslaks og villaks har dårligere overlevelse i naturen. Dette er alvorlig fordi det reduserer laksebestander med genetisk innkryssning fra oppdrettslaks. I Kunnskapsløftprosjektet undersøker NINAs forskere konsekvensene av genetisk innkryssing fra rømt oppdrettslaks på biologien til villaksen i Surna, og om effektene skiller seg fra det man vet fra andre elver i Norge. Prosjektet skal med andre ord forsøke å gi svar på hvor skadelig den rømte oppdrettslaksen er for Surnalaksen.

Hver høst gjør Surna Elveeierlag en storstilt dugnadsinnsats for å overvåke laksebestanden og fjerne rømt oppdrettslaks fra elva. Dette ressurskrevende arbeidet har pågått i mange år. Nå får elveeierlaget etterlengtet støtte og hjelp fra et forskerteam i NINA.

Bedre utfiskingsmetoder

Surna vil ikke nå målet om god økologisk tilstand i henhold til vannforskriften, eller målet om god/svært god tilstand i Kvalitetsnormen for villaks uten økt innsats for å redusere mengden rømt oppdrettslaks i elva. Prosjektet har derfor som mål å forbedre metoder som brukes i utfisking av rømt oppdrettslaks. Kunnskapen fra prosjektet vil også bli brukt i andre elver i Møre og Romsdal.

Mens man venter på at oppdretterne skal få en slutt på rømmingene, er det svært viktig at forskerne bidrar til økt kunnskapsnivå. I «Surna-prosjektet» får man til dette gjennom et samarbeid mellom forskere og lokal forvaltning. Norske Lakseelver har i 2024 og 2025 vært stolte samarbeidspartnere i et prosjekt som vil gi viktig kunnskap om påvirkning fra rømt oppdrettslaks.

Sykdommer hos vill laksefisk



De siste årene har sykdom blitt vurdert til å ha relativt stor negativ påvirkning på villaksen, og smittestoffer fra oppdrett er vurdert til å ha høy risiko for ytterligere skade på bestandene (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning). Graden av sikkerhet for denne vurderingen er imidlertid vurdert til å være lav, med tallverdien 2 på en skala der 5 er høyest.

I 2024 var det 13 oppdrettsanlegg med utbrudd av infeksjons lakseanemi (ILA) og 48 anlegg med utbrudd av pankreassykdom (PD). I 2025 var tallene henholdsvis 18 og 44. Samtidig ble det meldt inn 93 256 rømte oppdrettslaks i 2024, det høyeste tallet på fem år. Dette gir bekymring for smitte av alvorlige virus sykdommer til villaksen i elvene.

Smittestoffer uten direkte sammenheng med oppdrettsindustrien infiserer også villaks og sjøørret. Klimaendringene påvirker både vannmiljøet, fisken og smittestoffene, samt samspillet mellom dem. Det er derfor grunn til å anta at sykdom og alvorlige sykdomsutbrudd hos vill laksefisk vil bli vanligere i årene som kommer. Dette er årsaken til at Norske Lakseelver økte innsatsen og ressursbruken mot sykdom hos vill laksefisk i 2024 og 2025.

Smittestoffer fra oppdrettslaks

Det har vært flere hendelser i 2024 og 2025 der oppdrettslaks med kjent forekomst av alvorlige smittestoffer har rømt og vandret opp i elvene. Rømmingen fra Lerøys lokalitet Reitholmen i Hitra kommune den 5. mai 2024 fikk stor oppmerksomhet, og satte i gang et omfattende arbeid i mange elver. Lerøy meldte først at 14 000 laks med gjennomsnittsstørrelse på 5,5 kg hadde rømt. Tallet ble senere justert ned til 8000 individer. Fisk i rømmingsmerden hadde fått påvist den alvorlige sykdommen bakteriell nyresyke (BKD), samt virus sykdommene PD og CMS, to måneder før den rømte. Denne rømmingen kom på et verst tenkelig tidspunkt på året, midt i innsiget av storlaks til elvene i Trøndelag og i et svært viktig område for villaksen. Fisken var i tillegg stor, noe som ga økt sannsynlighet for kjønnsmodning og at fisken skulle vandre opp i elvene. Den rømte laksen med bakteriell nyresyke utgjorde en særlig trussel for villaksen på grunn av egenskapene til bakterien. BKD er en kronisk sykdom som kan gi livslangt bærerskap, og som i tillegg kan overføres til avkom gjennom smitte i rognkorn.

Norske Lakseelver deltok på flere møter og hadde løpende kontakt med Lerøy, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Veterinærinstituttet og NINA i perioden etter rømmingen, og utover høsten da den rømte oppdrettslaksen ble påvist i flere elver.

Norske Lakseelver har i flere år kommunisert til myndighetene et behov for sykdomsberedskap og rutiner ved innsig av infisert oppdrettslaks i elvene. Vi har også bedt om faste rutiner for innsending av prøvemateriale fra all rømt oppdrettslaks med påfølgende screening for smittestoffer. Ved rømmingen fra Reitholmen ble dette gjentatt, og i stor grad gjennomført gjennom pålegg fra Mattilsynet og Fiskeridirektoratet.

Rømmingshendelsen ved Reitholmen førte også til at flere forvaltningslag økte fokus på beredskap mot smittestoffer og sykdomsutbrudd i elvene. Forvaltningslagene gjorde en svært god jobb med innsamling og innsending av rømt oppdrettslaks, noe som førte til at Veterinærinstituttet og NINA kunne ta ut prøver til analyse. Dette ga en god oversikt over smittesituasjonen til den rømte fisken, og ifølge Veterinærinstituttet var 2,04 % av den rømte laksen bærere av bakterien som kan forårsake BKD.

Sykdom på vill laksefisk i elv

Dødelighet der eggsporesoppen *Saprolegnia parasitica* er involvert,



Fra kurset i praktisk prøvetaking av fisk ved Numedalslågen.



Hva skal vi se etter?

ble registrert i flere elver i 2024 og 2025. Ifølge rapporten «Villfiskrapporten 2024 – Helse hos villfisk og edelkreps», som ble gitt ut av Veterinærinstituttet for første gang i 2025, har det vært en trend i retning mer alvorlige saprolegnioseutbrudd med høyere dødelighet hos gytefisk. I 2024 ble det rapportert om flere tilfeller av saprolegniose, særlig fra elver som renner ut i området fra svenskegrensen (*Enningdalselva*) og langs kysten til og med Trøndelag. Veterinærinstituttet tror imidlertid at sykdommen er underrapportert siden den regnes som et normalfunn i enkelte elver. Mandalselva og flere elver på Sørlandet, samt Gaula og andre elver i Trøndelag, hadde de mest alvorlige sykdomsutbruddene i 2024 og 2025. Forvaltningslagene i de berørte elvene tok et stort ansvar i forbindelse med håndteringen av den døde fisken (se side 12-13 i årsrapportens fagdel). De samarbeidet godt med myndighetene, og håndterte en svært krevende mediasituasjon. Forvaltningslagene har også bidratt til å sette fokus på utfordringen med sykdom hos vill laksefisk, og de har delt kunnskap og erfaringer på webinarer i regi av Mandalselva og Norske Lakseelver. Karl Gjermund Schwencke Damli (*Mandalselva Elveeierlag*) og Ann-Britt Bogen (*Gaula Elveeierlag*) fortjener en ekstra takk.

Villfiskrapporten 2024 nevner også proliferativ nyresyke (PKD) som en potensiell trussel mot villaksen i fremtiden. Utvikling av sykdom er temperaturavhengig, og det forventes at klimaendringer vil gi økt forekomst av sykdom med påfølgende bestandsreducerende effekter.



PRIORITERT INNSATS

Pukkellaks, Gyro og fiskesykdommer

NL skal jobbe for at Gyrodactylus salaris blir utryddet i alle norske elver, for bekjempelse av pukkellaks, for å redusere muligheten for overføring av sykdom fra oppdrettsfisk til villaks, og for økt overvåking av og beredskap mot sykdom på villaks.



Kursing i praktisk prøvetaking.



Veterinær Ingrid Torstensnes forteller om fiskesykdommer til tilhørere i Mandalselva.

slik det er erfart i Europa og Nord-Amerika. Rapporten melder også at parasitten *Myxobolus cerebralis* som kan forårsake dreiesyke ble påvist i et kultiveringsanlegg i 2024. Ved kartlegging av forekomst hos brunørret og laks ble parasitten funnet i alle fylker unntatt Troms og Finnmark. De nylige funnene av parasitten har imidlertid ikke kunnet knytte forekomst av *M. cerebralis* til dreiesyke.

Red Skin Disease (RSD) har vært en stor utfordring enkelte år i Enningdalselva. I 2024 ble det ikke rapportert om tilfeller med RSD, men i 2025 ble det påvist enkeltfisker med de karakteristiske hudforandringer. I februar 2024 arrangerte Norske Lakseelver og NINA ved Tor Atle Mo et seminar om RSD. De fremste forskerne på fagfeltet holdt innlegg, og mange forvaltningslag fra Østlandet var representert. Et av temaene på seminaret var prosjektsamarbeid for å studere mulige årsaker til RSD-utbrudd. I etterkant av seminaret har Lars Kristian Selbekk, vannområdeleder i Vannområde Haldenvassdraget holdt flere nettmøter, og det har vært gitt finansiering til smitteforsøk i regi av Universitetet i Bergen og Industrielaboratoriet.

Beredskap mot sykdom hos vill laksefisk

Lokale forvaltningslag i vassdrag med anadrom laksefisk er pålagt en stor og viktig oppgave med å forvalte bestandene i elvene. I Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskeloven) § 25 heter det blant annet at:

«Fellesforvaltningen skal omfatte regulering av fisket, fiskeoppsyn, informasjon, smitteforebyggende tiltak, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak og bestandsovervåking» (vår utheving).

Smitteforebyggende tiltak og bestandsovervåking med hensyn på fiskens helsestatus er forvaltningsoppgaver der kunnskap og kompetanse kan bli bedre. Norske Lakseelver har derfor i 2024 og 2025 gjennomført prosjektet «Smitteforebyggende tiltak og bestandsovervåking», med finansiering fra fiskerfondsmidlene.

Prosjektet som ble gjennomført i samarbeid med Veterinærinstituttet og bestod av et webinar og en praktisk kursdag for utvalgte forvaltningslag i Vestfold og Telemark, og Møre og Romsdal. Representanter fra elvene Numedalslågen, Skienselva, Herreelva, Vegårvassdraget, Eira, Rauma, Måna og Driva deltok på kurset.

Den praktiske delen av prosjektet ble holdt ved Numedalslågen og ved Eira (Eresfjord). Deltakerne fikk opplæring i varslingsrutiner, innsamling av fisk til prøveuttak, praktisk prøvetaking, prosedyre for innsending av prøvemateriale, samt oppfølging og veiledning i hvordan kunnskap om vannmiljø, smittestoffer og fiskens helsestatus kan

brukes i den lovpålagte forvaltningen av laksen. Alle kursdeltakerne fikk prøve seg med saks, skalpell og pinsett, og det ble tatt ut prøver av laksenes hud, gjeller og indre organer (figur 2).

Elvene som deltok i prosjektet fikk hver sin beredskapskasse som inneholder alt nødvendig utstyr for å ta ut prøver av fisk, beholdere med medier til konservering/fiksering, og en isoporkasse til å pakke og sende prøvematerialet til Veterinærinstituttet (figur 3).

Gjennom deltakelse i prosjektet knyttet kursdeltakerne kontakt med kompetansemiljøet på Veterinærinstituttet og veterinær Ingrid Torstensnes (Mandalselva). Prosjektet bidro dermed til å styrke samarbeidet mellom lokal forvaltning, forskning og forvaltningsmyndigheter.

Sammendrag av oppnådde resultater

Gjennom deltakelse i prosjektet har lokale forvaltere blitt bedre rustet til å vurdere risiko for utbrudd av sykdom på laksefisk i elva, samt å håndtere sykdomsutbrudd når det forekommer. Vurdering av fiskens helsestatus og risikofaktorer rundt smittestoffer og sykdom er viktige verktøy i kunnskapsbasert forvaltning av laksebestandene i en tid med klimaendringer, introduserte arter, samt økt påvirkning fra eksisterende og nye smittestoffer.

Prosjektet ga Veterinærinstituttet mulighet til å teste ut prøvetakingsprotokoll for prøveuttak av fisk i felt, med tilbakemelding på hva som fungerer godt og om det er behov for justeringer.

Hvordan forvaltningen kan benytte resultatene

Lokal forvaltning er «førstelinja» og en ressurs med stort ansvar for å forvalte villaksen i elvene. Kunnskap om fiskehelse, varslingsrutiner når unormale situasjoner oppdages, prøvetaking av fisk i felt når dette er hensiktsmessig, innsending av prøver, og bruk av resultater til å ta kunnskapsbaserte avgjørelser, er viktige verktøy i forvaltningen av villaksen. Dette blir trolig enda viktigere i årene som kommer med nedgangen som registreres i innsiget av laks til norske elver, samt med klimaendringene som kan føre til større utfordringer for villaksen.

Andre aktiviteter i toårsperioden

Våren 2025 oppdaterte Mattilsynet sine nettsider og informasjonsplakater med mål om å opplyse folk som ferdes langs elvene om risiko for introduksjon og spredning av smittestoffer. Norske Lakseelver har bidratt med å spre denne informasjonen til elveeierlag, fiskerettshavere og fiskemiljøene rundt elvene.

Gyrodactylus salaris



Norske Lakseelver har som et prioritert mål å utrydde *G. salaris* fra alle norske elver. I 2024 og 2025 har Norske Lakseelver (NL) synliggjort overfor myndighetene behovet for midler for å sikre at Miljødirektoratets bekjempelsesplan kan følges. Utryddelse av parasitten er avgjørende for villaksens fremtid. Forsinkelse i arbeidet medfører en betydelig risiko for spredning av *G. salaris* til nye elver, spesielt fra Drammensregionen.

Status for Gyrodactylus salaris i Norge

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* var lenge ansett som den største trusselen mot norske laksebestander. De siste ti årene har vellykkede behandlinger ført til friskmelding av mange store vassdrag, og Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) vurderer nå trusselen som stabilisert. Til tross for at behandling mot *G. salaris* er gjennomført i 48 av de 54 elvene der parasitten har vært påvist, er det avgjørende å opprettholde fremdriften i bekjempelsesarbeidet.

Drivaregionen

Elvene i Drivaregionen ble behandlet i 2022 og 2023. Dessverre ble *G. salaris* påvist oppstrøms behandlingsstrekningen i Driva etter behandlingen, noe som nødvendiggjorde ekstratiltak. Bekjempelsen i Drivaregionen ble derfor ferdigstilt i 2024 med en supplerende behandling, og regionen er nå en del av et friskmeldingsprogram.

Drammensregionen

Ved utgangen av 2025 er Drammensregionen den eneste smitteregionen med kjent forekomst av *G. salaris*. Parasitten er her påvist i Drammenselva, Lierelva, Sandeelva, Selvikvassdraget, Bergerelva og Ebbestadelva. Behandling av elvene i Drammensregionen ble påbegynt i 2025. Norske Lakseelver har aktivt spilt inn behovet for bevilgninger til disse behandlingene i Statsbudsjettet.

Aktiviteter i 2024-2025

- Løpende kontakt med Mattilsynet, inkludert to årlige møter med Mattilsynets ledelse i Bergen.
- I april deltok Norske Lakseelver på et møte om kjemisk behandling av elvene Sandeelva, Selvikelva, Bergerelva og Ebbestadelva i Drammensregionen.
- Våren 2025 oppdaterte Mattilsynet sine nettsider og informasjonsplakater for å opplyse folk som ferdes langs elvene om risikoen for introduksjon og spredning av *G. salaris*.
- *Gyrodactylus salaris* (oppdatert med relevante lenker til kart og engelsk nettside)
 - Reglene i restriksjonssoner for *Gyrodactylus salaris*
 - Desinfeksjon og håndtering av utstyr for å hindre smittespredning mellom vassdrag

Norske Lakseelver har bidratt til å spre denne informasjonen til elveeierlag, fiskerettshavere og fiskemiljøene langs elvene. Høsten 2025 besøkte Norske Lakseelver feltarbeidet til Norsk Institutt for vannforskning (NIVA), Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Veterinærinstituttet. Her fikk vi en faglig oppdatering under testdosering med klor i Drammenselva.

- *Gyrodactylus salaris* har vært et sentralt tema på flere regionmøter i 2024 og 2025.



På besøk hos forskerne i Drammenselva i 2025.



Kartlegging av klørens flyt og uttynning i vannmassene er sentralt for å lykkes.



Sigurd Hytterød på besøk i det mobile laboratoriet han var med på å bygge i sin forrige jobb.



Pukkellakshan tatt i fella i Munkelva.



Dronebilde av fella i Munkelva, med sorteringsanlegg til venstre.



Sortering av fisk i fella i Tana.



Utsortert pukkellaks fra Tana.



Sperra nederst i Syltefjordelva.

Pukkellaksbekjempelse



I 2025 var det igjen et pukkellaksår, med forventninger om et nytt stort innsig. Etter det store innsiget i 2023, knyttet det seg stor spenning til omfanget av den uønskede arten som ville komme. Resultatet ble en betraktelig mindre fangst enn i 2023, til tross for at antallet feller i elvene var økt.

Norske Lakseelver har konsekvent støttet myndighetenes strategi for pukkellaksbekjempelse, som primært baserer seg på bruk av feller nederst i utsatte vassdrag.

Befaring av pukkellaksfeller i Øst-Finnmark

I den siste uken av juli gjennomførte NJFF og Norske Lakseelver en befaring i en rekke elver i Øst-Finnmark, fra Tana til Karpelva. Uavhengig av vassdragenes størrelse, fremsto fellene som effektive i samtlige besøkte elver. Drift og røkting ble utført av kompetente lokale forvaltere, i samarbeid med innleide røktere som viste stort engasjement og god læringsvilje. Sammenlignet med observasjoner fra besøket i 2023, ble det registrert flere forbedringer ved felleinstallasjonene. Det ble også lagt betydelig vekt på fiskevelferd, både under håndtering og avlaving av pukkellaks, og ved skånsom gjenutsetting av laks, sjøørret og sjørøye.

Tana som nøkkelvassdrag

I Tana deltok representanter fra NJFF og Norske Lakseelver, sammen med Veterinærinstituttet, under røkting av ett av de to fangstkamrene tilknyttet det om lag 400 meter lange sperregjerdet. Fisken ble hentet med en spesialtilpasset flåte utstyrt med fiskekummer, sorteringsrister og en slaktelinje som sikret bedøvelse før avlaving av pukkellaks. Prosessen fremsto som rolig og kontrollert, noe som resulterte i begrenset stress for fisken. Vurderingen er at de etablerte løsningene i Tana fungerer godt, og at tiltakene effektivt vil bidra til å holde pukkellaks unna store deler av de lakseførende strekningene i dette sentrale laksevassdraget.

Behov for økt kunnskapsgrunnlag

Befaringen aktualiserer samtidig flere kunnskapsbehov. Antallet fangede pukkellaks var betydelig lavere i 2025 enn i 2023, med 314 881 færre individer, til tross for at antallet finansierte feller var om lag doblet. Det er usikkert i hvilken grad dette skyldes effektiv utfisking i 2023, et redusert innsig av andre årsaker, eller en kombinasjon av faktorer. Det er også behov for bedre kunnskap om hvor stedegen pukkellaksen er i norske elver.

Sortering og gjenutsetting av laks, sjøørret og sjørøye skjer i hovedsak skånsomt, men det er et klart behov for mer kunnskap om hvordan feller påvirker oppvandrende gytefisk i naturlige bestander. Tilsvarende gjelder for effekter på smolt og vinterstøinger som vandrer ut av elver med sperregjerder. Det pågår noe forskning på disse temaene, men ytterligere dokumentasjon er nødvendig. Norske Lakseelver mener det er avgjørende å prioritere økte midler til forskning og overvåking av både effekten av utfisking av pukkellaks og mulige konsekvenser for ville anadrome laksefisk. Dette har vi spilt inn til politikerne i forbindelse med statsbudsjettet.

Videre utvikling

Det vil være viktig å følge utviklingen i årene fremover, og undersøke om nedgangen i fangst av pukkellaks skyldes bekjempelsestiltakene, naturlige variasjoner i bestandene, eller en kombinasjon av flere forhold. Samlet sett viser befaringen i Øst-Finnmark at pukkellaksfellene fungerer godt, men også at effektene av tiltakene bør dokumenteres bedre gjennom systematisk kunnskapsinnhenting og forskning.



Sigurd Hytterød fra NL deltar i Munkelva.

Sjøfiske av pukkellaks

Det har hele tiden vært aktører som har ønsket å åpne for et kommersielt sjøfiske av pukkellaks. Norske Lakseelver har vært skeptiske til dette, basert på kjent kunnskap om høy dødelighet på bifangst ved bruk av tradisjonelle laksenøter (40 % bifangstdødelighet i kontrollerte forsøk). I 2025 har det blitt gjennomført forsøk med modifiserte laksenøter og med snurpenot i fjorden. Resultatene fra snurpenotfisket viser at dette kan utføres med lav bifangst, og dermed representere en verdifull tilleggsmulighet for bekjempelse. De modifiserte laksenøtene viste lavere dødelighet enn tradisjonelle, men er avhengige av meget aktiv røkting for å unngå økt dødelighet.

Norske Lakseelver er derfor fortsatt skeptiske til bruk av laksenøter i pukkellaksfisket, og fraråder på det sterkeste at det åpnes for et generelt notfiske etter pukkellaks i områder med truede bestander av vill atlantehavslaks.

Møter / arrangementer

- 2024: Norske Lakseelver deltok på fagseminar i Tromsø i oktober, med fokus på pukkellaksutfordringene.
- 2025: Norske Lakseelver deltok på pukkellaksmøte i regi av FHF i Alta i januar.
- 2025: Ansatte fra NJFF og Norske Lakseelver var på studietur til utvalgte elver i Finnmark for å styrke kontakten med de som står i frontlinjen i kampen mot pukkellaksen. Det var også planlagt korte videosendinger fra Kongsfjordelva gjennom bekjempelsessesongen, i samarbeid med Naturkanal1. På grunn av uforutsette hendelser hos Naturkanal1 og utfordrende opptaksforhold, ble sendingene utsatt. Materialet vil i stedet klippes sammen til en kortfilm om utfordringene, som forventes publisert i løpet av 2026.
- Programserie på Naturkanal1: I forbindelse med Norske Lakseelvers programserie om våre medlemselver, ble pukkellaksen viet spesiell oppmerksomhet i programmene fra Kvænangselva og Målselv.



Villaksnytt nr 2/2025 kom med en oppsummering av sesongen.



Rødlisting og den dårlige sesongen 2024 ga grunn til bekymring.



Sommeren 2024 fikk ekstra fokus i utgave 1/2024.



Intrafish er en viktig kanal for å nå politikere som jobber med oppdrett og villaks.



Filmen Fra Lakselv til Elv fikk Gullblyanten som beste organisasjonsfilm i 2025.



Representanter fra Norske Lakseelver er nå selvskrevne som deltakere i offentlig debatt om oppdrettens påvirkning.

Kommunikasjonsarbeidet



Kommunikasjonsarbeidet i Norske Lakseelver er forankret i kommunikasjonsplanen og arbeidsplanen. Norske Lakseelver er en kunnskapsbasert organisasjon. Det gjør at innsatsen først og fremst har vært rettet mot de områdene som defineres som «størst risiko for ytterligere skade».

Vitenskapelig Råd for Lakseforvaltning (VRL) definerer lakselus og rømming av oppdrettslaks som de største truslene, og Norske Lakseelver søker å formidle dette og utfordringene med vassdragsregulering på en saklig måte til forskjellige målgrupper. Kommunikasjonen skal videreforme det fagmedarbeiderne i NL leverer og som årsmøtet og styret prioriterer. Samtidig har kommunikasjonsarbeidet en egen rolle å spille i å synliggjøre NL som en dynamisk og inkluderende organisasjon, i tråd med organisasjonens strategi.

Det overordnede målet er å styrke NLS omdømme som en betydningsfull aktør i lakse-Norge, og en verdifull samarbeidspartner for politikere, myndigheter, friluftsansjoner, miljøorganisasjoner og reiselivsorganisasjoner. Videre skal kommunikasjonsarbeidet styrke NLS posisjon som formidler av kunnskap om vill laksefisk og næringsaktivitet knyttet til disse, samt ta eierskap til fangststatistikker og tolkning av disse. Kommunikasjonen skal skape entusiasme for laksefiske som fritidsaktivitet og informere medlemmer om hva som skjer i organisasjonen, både sentralt og lokalt.

NL har én ansatt som jobber med kommunikasjon. I tillegg til de forskjellige kanalene som nevnes her, deltar kommunikasjonsansvarlig på møter med stortingspolitikere, andre organisasjoner og lanseringer m.m.

Sosiale medier

Ved inngangen til 2026 har Norske Lakseelver 8,6 K følgere på Facebook – det er 1K flere enn ved forrige årsmeldingsperiode. Facebook er NLS prioriterte SoMe.

Sosiale medier brukes til å følge villaksdebatten og til å fremme Norske Lakseelvers synspunkter og artikler i aktuelle grupper. Facebook er valgt som primær sosial mediekanal, ettersom mye av målgruppen befinner seg her. Norske Lakseelver følger også tett diskusjonene og informasjonen som legges i diverse andre grupper som er aktive i villaksdebatten.



Filmfotograf Richard Grande på jobb for Naturkanal1 og NL i Målselv.

Nyhetsbrev

NL har i perioden hatt to nyhetsbrev som sendes med ujevne mellomrom. Det ene (Nyhetsbrev for glade lakser) er rettet mot de med interesse for villaks og villakspolitikk, mens det andre går ut til medlemsorganisasjonene (Nyhetsbrev for stolte forvaltere). Det siste inneholder, i tillegg til generelle nyheter om anadrom fisk, også informasjon

om aktuelt arbeid i NL. Nyhetsbrevene sendes med ujevne mellomrom, men frekvensen har økt mot slutten av perioden (om lag hver uke). Det er totalt sendt 93 nyhetsbrev til hver av målgruppene i perioden.

Villaksnytt

Villaksnytt er Norske Lakseelvers magasin. Det har i perioden kommet med én utgave i 2024 og to utgaver i 2025. Målgruppen for magasinet er elveeierlag, media, politikere, forvaltning og interesserte enkeltpersoner. Kommunikasjonsansvarlig er redaktør av magasinet.

Villaksnytt sendes forvaltningslagene, ordførere i oppdretts- og villakskommuner, media, forvaltning og politikere. I tillegg kan man abonnere gratis. Opplaget er i snitt 2400. Bidragsyttere er i hovedsak forskere, i tillegg skriver administrasjonen i NL egne artikler om aktuelle saker. Hver utgave presenterer forvaltningslaget i en av medlemselvene. Alle utgavene er tilgjengelige digitalt gjennom eget menyvalg på nettsidene til NL. Enkeltartikler tilpasses og legges ut på nettsidene. 1-2024 (40s): En tragisk stenging av elvene, Naturrisiko og villaksen, Norsk villaks på et historisk lavt nivå, Kollisjon mellom villaksnorm og trafikklys, Ny sperre mot pukkellaks i Alta, Laksefiske for allmennheten: Alle, overalt, hele tiden?, Underveis i Vefsna, Løypemelding fra Vosso, godt gjemt fiskeeldorado (Kvængselva), Fra stengt til åpent i Holumsbekken.

1-2025 (48s): Havbruksmeldingen vedtatt, En skremmende utvikling, Sesongstart 2025, Sjøørretindikator i Havbruk, Slik gikk det med villakssmolten i 2024, Pukkellaks til besvær, Profesjonalisering av lokal forvaltning, De mest krevende forberedelsene noensinne, Siste fase i kampen mot gyroen, en god bekk, men hvor er fisken?

2-2025 (48s): Det brennpunkt burde fortalt, Slik påvirkes naturen av utslippene, Trafikklyssystemet fungerer ikke i praksis, Erfaringer og læring fra en krevende sesong (Saprolegnia i Gaula), Dette er faktorer som påvirker fangsten, Villaks sesongen 2025, 72,5% av fisken ledes trygt forbi, Kampen for Mårelva, Store miljøforbedringer i Måna.

Utvalgte fagartikler fra Villaksnytt inngår også i årsmeldingen fra Norske Lakseelver.

Nettsider

Norske Lakseelver drifter lakseelver.no. Medlemselvene har tilbud om gratis etablering av sider for elva i portalen. Det er 55 av medlemselvene som har egne, generiske sider i portalen ved årsskiftet 2025/26. Det



En viktig del av NLS kommunikasjonsarbeid er å tilrettelegge for media. Her intervjuer NRK styreleder Dagfinn Neteland i Nausta.

er varierende grad av aktivitet hos disse elvene. Sentralt i løsningen er digital driftsplan.

Fangstrappor

Norske Lakseelver oppsummerer hvert år laksesesongen i midten av oktober. Rapporten, som publiseres både trykt og på nett, gjør at vi har tatt eierskap til informasjonen om hvordan laksefiske har vært i inneværende år. Statistisk sentralbyrå (SSB) kommer med sine tall først i januar året etter. Det er viktig for Norske Lakseelver å innhente denne informasjonen så tidlig som mulig, slik at den kan benyttes opp mot politiske budsjettbehandlinger. Det er også viktig når det gjelder å synliggjøre andelen laks som tas i elv kontra det som tas i sjø. Sjølaksefisketallene kommer fra SSB i slutten av november. I 2024 ble det imidlertid ikke lagd noen fangstrappor, ettersom sesongen var den



Kollaps for laksefisket i elvene: – Aldri opplevd før

FISKE | ARBEIDET

NLs pressemeldinger og pressekontakter gir mange oppslag.



Filming med Naturkanal1 gir mye direktekontakt med fiskere i elvene våre.



Samarbeid med andre organisasjoner om felles mål er en del av strategien. Her foran Stortinget mot endring i verneregimet for vassdrag.

dårligste noensinne og det ble vurdert at en detaljert rapport ikke var ønskelig. Fangstresultatene ble i stedet kommunisert i en pressemelding. I 2025 ble fangstrapporten inkludert i Villaksnytt nr. 2-2025.

Naturkanal1

I 2021 inngikk Norske Lakseelver samarbeid med tv-kanalen Naturkanal1. Det første året ble det lagd åtte program om medlemselvne med Hanne Sørvik / Pål Mugaas som programledere. Elvene som ble filmet var Rauma, Surna, Eira og Toåa i Møre og Romsdal og Audna, Tovdalselva, Mandalselva og Otra i Agder. I 2022 ble det lagd presentasjoner av Vefsna, Drevja, Fusta, Flekkeelva, Ranaelva, Gaula (Sunnfjord), Stjørdalselva, Eidselva, Nausta og Orkla. Hanne Sørvik og Pål Mugaas var programledere. I 2023 ble det lagd presentasjoner av Skauga, Suldalslågen, Namsen, Figgjo, Gaula, Verdalselva, Sokndalselva, Bjerkreimselva, Dirdalselva og Årdalselva. Lone Sandum og Pål Mugaas var programledere.

I 2024 ble det lagd filmer fra Dirdalselva, Årdalselva og Bjerkreimselva

i Rogaland, og fra Nordal- og Stordalselva i Åfjord, Steinsdalselva og Årgårdsvassdraget i Trøndelag. Pål Mugaas var programleder. I 2025 ble det lagd filmer fra Kvænangselva, Skibotn- og Signadalselva og Målselva i Troms. Det ble lagd ett felles program fra elvene i Skibotn og to program fra Målselva (øvre og nedre).

I tillegg til elvepresentasjonene, lagde NL sammen med Naturkanal1 fem debattprogram om mulighetene for en framtid for både villaks og oppdrettslaks. Her deltok NJFF, NL, Sjømatbedriftene og tidligere statssekretær i NFD Veronica Isabel Pedersen. I forbindelse med Villaksauksjonen 2025 ble siste del av auksjonen sendt direkte på Naturkanal1. Tidligere NL-ansatt Hanne Sørvik var programleder og intervjuet forskere, fiskere og grunneiere som hadde donert til auksjonen. Programmet var meget vellykket og ble avsluttet med innspurten av budgivingen på to døgn i Alta-elva.

Alle filmene er tilgjengelige via nettløsningen til Naturkanal1.

Media

Pressemeldinger som sendes ut fra Norske Lakseelver får jevnt over en god respons/publisering i lokale og sentrale medier. Vi opplever å bli brukt som primærkilde for mange medieoppslag. Pressemeldinger sendes i forbindelse med aktuelle nyhetshendelser, i forbindelse med sesongstart og -slutt, og ved publisering av NLs egen fangstrapport, samt SSBs offisielle tall fra elve- og sjølaksefiske. I tillegg til pressemeldinger har fagansvarlige og kommunikasjonsansvarlig i Norske Lakseelver levert kronikker og debattinnlegg til forskjellige tradisjonelle medier. Også spesialmediene for oppdrettsindustrien, Intrafish og Kyst, har tatt inn mange debattinnlegg. Norske Lakseelver har god kontakt med journalister i mange medier. Medieinnlegg fra NL spres gjennom nyhetsbrevene.

I 2024 har NL også fått mange henvendelser fra og blitt intervjuet av internasjonale medier (*The Guardian, Deutsche Welle, The Times og TVN Chile*).

På slutten av 2025 ble det inngått avtale med Intrafish.no om at Norske Lakseelver skal være fast leverandør av kronikker (5 i løpet av 2026).

Video

Norske Lakseelver har lagd i forbindelse med fiskesesongen 2025 en ny animert video om gjenutsetting av laksefisk.

PRIORITERT INNSATS



Samfunnskontakt

NL skal sette villaksen på den politiske dagsorden, både som ressurs og som miljøindikator, og jobbe for økt engasjement for bevaring av villaksen.



Kommunikasjonsansvarlig i Norske Lakseelver, Pål Mugaas, og ordfører Håvard Strand i Osen kommune under opptak av filmen om Steinsdalselva.

Velg villaksen!



I august i valgåret 2025 ble villaksens situasjon satt på dagsordenen over hele landet. Norske Lakseelver inviterte politikere fra alle partier til debatter ved elvebredden, i skreddersydde arrangementer kalt «Villaksens dag for politikere».

Det var stor interesse for å diskutere villaksens utfordringer og hvilke løsninger som må til for å sikre bestandene i fremtiden. Mange av debattene ble direkte sendt på sosiale medier, og i tillegg var det stor lokal medieinteresse. I Alta ble debatten sendt direkte på Radio Alta i samarbeid med Norske Lakseelver og radiokanalen.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) spilte en sentral rolle i kunnskapsformidlingen til politikere. Medlemmer av VRL holdt innledninger og svarte på spørsmål. Norske Lakseelvers administrasjon presenterte organisasjonens arbeid med kunnskapsformidling, basert på forskernes vurderinger, og ga innsikt i hvordan lakse-Norge er organisert og drives. De lokale forvaltningslagene bidro med detaljert kunnskap om de enkelte elvene.

Etter debattene fikk politikere også anledning til å prøve seg på laksefiske.

Arrangementer og datoer:

Dato	Sted
5.-6. august:	Alta
12. august:	Stjørdalselva
18. august:	Tovdalselva
19. august:	Numedalslågen (Vestfoldpolitikere)
20. august:	Numedalslågen (Telemarkspolitikere)
20. august:	Nausta
25. august:	Vosso
26. august:	Rauma
26. august:	Figgjo
27. august:	Aagaardselva



Stemning i fiskebua i Figgjo under VRLs foredrag.



Politikere og forskere på plass i elvene.



Også politikere kan få laks. Her fra Numedalslågen.



Noen blir hekta. Her Naomi Wessel fra Rødt i Figgjo.



Villaksmøte for Stortingskandidater i Telemark



Linda Hofstad Helleland (AP) klar for laksefiske.



Vestlandspolitikere på arrangement på Voss.



Torbjørn Forseth fra VRL med voksenopplæring i Alta.

Camp Villaks



I Norske Lakseelvers strategi er rekruttering av unge og kvinner en prioritert oppgave.

Sammen med Norges Jeger- og Fiskerforbund har Norske Lakseelver prosjektet Camp Villaks. Det er de lokale medlemslagene i NJFF og NL som står for gjennomføringen av fiskecampene lokalt i NLS medlemsvassdrag.

Målgruppen for Camp Villaks er ungdom i alderen 14–18 år. Målet er å spre fiskeglede, skape fellesskap og synliggjøre laksefiske som en lavterskel og meningsfull fritidsaktivitet mange ungdommer kan utøve i sitt nærområde. Campene arrangeres som friluftscamper med overnatting, der fiske og temaer knyttet til sportsfiske er sentralt. I tillegg arrangeres Camp Villaks som en læringsaktivitet og del av opplæringen i faget friluftsliv ved Kannik skole i Stavanger. Arrangørene stiller med engasjerende instruktører som veileder deltakerne. De bidrar til mestring og fungerer som ambassadører for fiske etter de anadrome artene.

Fiskesesongene de siste årene har vært spesielle og helt ulike hva man har vært vant med. Arrangementene har vist seg å være godt egnet for å gi ungdommene en god innføring i laksefiske i en ny virkelighet. Prosjektet har vært arrangert gjennom flere år, og Camp Villaks i Målselv kunne i 2023 feire tiårsjubileum. Gjennom de siste ti årene har arrangementene rekruttert mange ungdommer til laksefiske og til å bidra i den lokale forvaltningen av vassdragene.

Camp Villaks har hovedsakelig vært finansielt støttet av friluftslivsaktivitetsmidler fra Miljødirektoratet. Hovedkanalen for markedsføring er via Camp Villaks på Facebook og Instagram.

Norske Lakseelver takker ildsjelene i medlemsvassdragene for innsatsen. Dere er viktige for å rekruttere neste generasjon laksefiskere!



Reglementert antrukket for camp i Eira i 2025.

Camp Villaks i 2024:

Arrangør	Ant. deltakere
Mandalselva	25
Målselv	24
Namsen	15
Numedalslågen	12
Eira	10
Stjørdalselva	12
Otra	15
Driva	20
Kannik skole	24
Sum	157

Camp Villaks i 2025:

Arrangør	Ant. deltakere
Mandalselva	20
Målselv	24
Suldalslågen	15
Numedalslågen	12
Eira	10
Stjørdalselva	12
Namsen	15
Kannik skole	20
Sum	128



Det er klart at det blir villaksvenner av slikt.



Strålende når camp gir fisk.

Villaksens dag



Villaksens dag arrangeres av Norske Lakseelver og medlemslagene for å skape engasjement og kunnskap om de anadrome laksefiskene. Arrangementet koordineres av Norske Lakseelver og er viktig for å rekruttere nye fiskere og fiskeforvaltere.

NL-familien fra sør til nord inviterer barn, unge og familier til sosiale arrangementer og villaksbegeistring langs medlemsvassdragene. Arrangementene spenner vidt, fra familiedager og fiskekonkurranser til fagdager ved elva. Etter stengningen av 33 laksevassdrag for fiske i 2024, ble Villaksens dag enda mer relevant. I en tid der villaksen er under press, er det viktigere enn noen gang å samle folk ved vassdragene og skape begeistring for fiske. Stengingen i 2024 og de strenge fiskereguleringene har imidlertid gjort det krevende å gjennomføre arrangementet for flere av medlemslagene.

Arrangementene er viktige for å synliggjøre elvens verdier, de fantastiske sportsfiskeopplevelsene den tilbyr, og forvaltningslagenes rolle i å sikre at laksen forblir en ressurs for kommende generasjoner.

I 2024 ble det arrangert ni Villaksens dag-arrangementer, og i 2025 økte antallet til 16. Flere av elvene hadde dessuten flere arrangementer, tilpasset ulike målgrupper.

Villaksens dag

Elv	Forvaltningslag	Fylke
Otra	Otra Laxefiskelag	Agder
Lysakerelva	Lysakerelva Sportsfiskeforening	Oslo
Numedalslågen	Skienselva Elveeierlag	Vestfold
Nidelva	Trondheim Omland Fiskeadministrasjon	Trøndelag
Namsenvassdraget	Namsenvassdraget Elveeierlag	Trøndelag
Drammenselva	Norske Lakseelver	Buskerud
Figgjo	Norske Lakseelver og Figgjo Elveeigarlag	Rogaland
Daleelva	Dale Jakt- og Fiskarlag	Vestland

Villaksens dag

Elv	Forvaltningslag	Fylke
Otra	Otra Laxefiskelag	Agder
Numedalslågen	Numedalslågen Forvaltningslag	Vestfold
Numedalslågen	Numedalslågen Forvaltningslag og Norske Lakseelver	Vestfold
Numedalslågen	Skienselva Elveeierlag	Vestfold
Numedalslågen	Skienselva Elveeierlag og Norske Lakseelver	Vestfold
Daleelva	Dale Jakt- og Fiskarlag	Vestland
Gaula i Sunnfjord	Gaula Elveeigarlag	Vestland
Aagaardselva	Nedre Glomma og omland Fiskeforening og Norske Lakseelver	Østfold
Sandfjordelva	Vardø Sportsfisker og Jegerforening	Finnmark
Lysakerelva	Lysakerelva Sportsfiskeforening	Oslo
Nidelva 3. arr.	Trondheim Omland Fiskeadministrasjon	Trøndelag
Daleelva	Dale Jakt- og Fiskarlag	Vestland
Gaula i Sunnfjord	Gaula Elveeigarlag	Vestland
Figgjo	Figgjo Elveeigarlag og Norske Lakseelver	Rogaland



Villaksens og barnas dag i Akerselva.



Veiledning i urbant fiske.



Barn som lærer å fiske blir glade i naturen.



For en fisk! Nidelva i Trondheim leverer på dagen.

Vedtekter for Norske Lakseelver

Organisasjonen ble konstituert på Stjørdal 6. mai 1992, og vedtektene ble sist endret av landsmøtet 15. april 2024.

§ 1. Navn og organisasjonsform

Organisasjonens navn er Norske Lakseelver (NL).

NL er en partipolitisk nøytral og landsomfattende organisasjon, med kontor i Oslo.

Medlemmene er ikke ansvarlig for organisasjonens forpliktelser.

§ 2. Formål

NLs formål er å ivareta medlemslagene, øvrige forvaltere og allmennhetens interesser med bevaring, bruk og utvikling av de ressurser som knytter seg til ville anadrome laksefisk, herunder laks, sjøørret og sjørøye, i henhold til lakse- og innlandsfiskloven.

Norske Lakseelver skal:

- Arbeide for å sikre en langsiktig bærekraftig forvaltning av fiskestammene og fiskeressursene.
- Bistå medlemslagene med å tilrettelegge tilbud og aktiviteter for alle.
- Bistå medlemslagene i organisering og drift av lakseelver i tråd med lovkravene.
- Sikre naturgrunnet og rammebetingelser for anadrom laksefisk gjennom kontakt med offentlig forvaltning og politiske myndigheter.
- Være den viktigste kunnskapsformidleren i politiske saker om anadrome laksefisk.

§ 3. Medlemmer

Som medlem i NL regnes:

- Alle forvaltningslag og tilsvarende sammenslutninger som forvalter anadrom laksefisk, heretter kalt medlemslag.
- Støttemedlemmer, det være seg enkeltpersoner, organisasjoner, kommuner og bedrifter. Lag nevnt i første punkt kan ikke være støttemedlemmer.

Tvilstilfeller om medlemskap og støttemedlemskap avgjøres av styret.

§ 4. Styret

NL ledes av et styre på 8 medlemmer. To styremedlemmer oppnevnes av styrene i henholdsvis Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund. Styret kan opprette et arbeidsutvalg bestående av styrets leder, nestleder og generalsekretær.

Styret skal:

- Lede arbeidet i samsvar med vedtektene, retningslinjer og arbeidsplan vedtatt av landsmøtet.
- Behandle saker og innspill fra medlemmene.
- Representere NL overfor myndigheter og institusjoner.
- Tilrettelegge landsmøte, fagsamlinger o.l.
- Ha ansvar for økonomistyringen, herunder prioritere organisasjonens aktiviteter.
- Ansette leder av administrasjonen og vedta overordnet personalpolitikk.

Ved forfall til styremøte innkalles varamedlem etter rekkefølge.

Styret er beslutningsdyktig når minst 4 styremedlemmer (inkludert varamedlemmer) er til stede. For gyldig styrevedtak kreves simpelt flertall, likevel alltid minst 3 stemmer for. Ved stemmelikhet har styrets leder dobbeltstemme.

§ 5. Valgkomiteen

Valgkomiteen fremmer forslag til kandidater etter innspill fra medlemslagene.

Valgkomiteen velges av landsmøtet og konstituerer seg selv.

Valgkomiteen har som oppgave å fremme forslag til valg av styreleder, styremedlemmer, varamedlemmer og revisor, samt foreslå godgjøring av styrets leder og øvrige styremedlemmer.

§ 6. Landsmøtet

Landsmøtet holdes hvert 2. år, innen utgangen av mai måned. Medlemslagene innkalles med minst 4 ukers skriftlig varsel. Sakspapirer sendes ut minst 2 uker før landsmøtet. Styret er ansvarlig for innkalling og oppnevning av møteleder.

Landsmøtet skal behandle følgende saker:

- Konstituering med godkjenning av innkalling og dagsorden.
- Valg av 2 representanter til å underskrive protokollen i fellesskap med møteleder.
- Styrets 2-års beretning.
- Reviderte årlige regnskap for 2-årsperioden.
- Arbeidsplan for kommende periode.
- Fastsette årskontingent for medlemslagene frem til neste landsmøte.
- Dersom landsmøtet vedtar spesielle tiltak som etter landsmøtets vurdering krever medlemsfinansiering ut over ordinær kontingent, kan landsmøtet med $\frac{3}{4}$ flertall vedta en særskilt kontingent for medlemslagene.
- Behandle lovlig innkomne saker. Medlemslagene og styret har rett til å legge fram saker for landsmøtet. Saker som legges fram må ligge innenfor organisasjonens formål og de saker som etter vedtektene skal behandles av landsmøtet. Ved tvil avgjør styret om saken skal fremmes for landsmøtet. Saker til landsmøtet må være styret i hende minst 6 uker før møtet holdes.
- Valg:**
 - Styrets leder velges for 2 år.
 - De av styrets 5 medlemmer som velges av landsmøtet og som er på valg, velges for 4 år. Styret velger selv nestleder.
 - Det velges 3 varamedlemmer for 2 år i nummerorden.
 - Det velges revisor med offentlig godkjennelse.
 - Det velges valgkomite på 4 medlemmer. De som er på valg, velges for 4 år.

Styrets medlemmer, varamedlemmer samt valgkomiteemedlemmer skal om mulig være fordelt på ulike landsdeler og mellom store og små vassdrag.

Avstemming:

- Landsmøtet treffer sine avgjørelser ved flertallsvedtak, med mindre annet følger av vedtektene.
- Ethvert medlemslag som har betalt årskontingenten for inneværende år har stemmerett på landsmøte.
- Hvert medlemslag har en stemme.
- Et medlemslag kan møte med inntil to skriftlige fullmakter fra andre medlemslag.
- Alle avstemninger under Landsmøtet foregår ved håndsopprekning.
- Skriftlig avstemning gjennomføres dersom minst et medlemslag forlanger det eller det følger av vedtektene.
- Når et medlemslag krever det eller det følger av vedtektene, skal det gjennomføres gradert stemmegivning. Stemmene fordeles på bakgrunn av summen av (i) gjennomsnittlig fangst de siste tre årene og (ii) gytebestandsmålet (GBM) for det enkelte vassdrag, med en stemme pr. påbegynte 2000 kg, likevel maksimalt 15 stemmer pr. lag.
- Ved valg mellom 2 eller flere kandidater til samme verv, skal valget foregå skriftlig og gradert. Det stemmes til en kandidat oppnår flertall. Dersom det blir stemmelikhet mellom de 2 gjenværende kandidatene, gjennomføres loddtrekning.

§ 7. Ekstraordinært landsmøte

Ekstraordinært landsmøte innkalles når styret finner det ønskelig, eller når det forlanges av minst 25% av medlemslagene. Møtet behandler kun de saker som er ført på sakliste. Styret er ansvarlig for innkalling og oppnevning av møteleder

§ 8. Utmelding

Utmelding skjer ved skriftlig melding til styret, og trer i kraft 6 måneder etter at melding er mottatt av styret.

Fra det tidspunkt styret mottar melding om utmelding, mister medlemslaget retten til å møte på landsmøte. Medlemslaget beholder øvrige medlemsfordeler fram til utmeldingen trer i kraft. Medlemslaget plikter å betale den ordinære medlemskontingenten for det kalenderåret utmeldingen trer i kraft.

Personer valgt av landsmøtet kan beholde sine verv fram til neste landsmøte, selv om vedkommende medlemslag melder seg ut. Personer som er oppnevnt av styret til å delta i ulike utvalg eller representere NL, vil miste sine roller fra det tidspunkt utmelding trer i kraft, med mindre styret finner det formålstjenlig at vedkommende fortsetter i rollen.

§ 9. Voldgift

Oppstår det tvist mellom NL og noe medlemslag, skal tvisten avgjøres ved voldgift. Voldgiftsretten består av 3 medlemmer hvorav partene oppnevner 1 hver. Disse medlemmene oppnevner i fellesskap voldgiftsrettens leder. Dersom partene ikke kommer til enighet, oppnevner Oslo tingrett den eller de voldgiftsdommere som mangler.

§ 10. Vedtektsendring

Vedtektene kan endres på et ordinært landsmøte med 2/3 flertall av de avgitte stemmer. Endringsforslag skal være innkommet til styret senest 3 måneder før ordinært landsmøte og vedlegges i møteinnkallingen til landsmøte, jfr. § 6.

§ 11. Oppløsning

Forslag om oppløsning skal være innkommet til styret senest 3 måneder før ordinært landsmøte og vedlegges i møteinnkallingen, jfr. § 6. For oppløsning av organisasjonen kreves 2/3 flertall på 2 påfølgende ordinære landsmøter.

Ved oppløsning skal eventuelle gjenværende midler, etter at alle kostnader og forpliktelser er dekket, utdeles og brukes i samsvar med organisasjonens ideelle formål om å oppnå best mulig forvaltning av vill anadrom laksefisk i norske elver og vassdrag. Samt ivareta allmennhetens felles interesser knyttet til vill anadrom laksefiske. Landsmøtet beslutter innenfor denne rammen konkrete mottakere av organisasjonens midler.

§ 12. Eksklusjon

Ved vesentlige eller gjentatte brudd på vedtektene, organisasjonens retningslinjer eller vedtak som er truffet av landsmøtet, kan styret treffe beslutning om eksklusjon av et medlemslag med umiddelbar virkning. Ved tilsvarende forhold for et styremedlem og medlem av valgkomiteen, plikter vedkommende å fratse sitt verv.

Hvorfor være medlem?

Vi jobber for:

- Mer laks i elvene
- Bedre laksefiske for alle
- Ansvarlig lokal forvaltning
 - Flere gyrofrie elver
- Mindre lakselus på vill fisk
- Færre rømte oppdrettsfisk
- Mer vann i regulerte elver
- Kalking av sure vassdrag
 - Nye miljøkrav ved gruvedrift



NORSKE LAKSEELVER